هفتاد سالگی
صنعت طیور
گرامی باد
۱۳۳۴ - ۱۴۰۴

آمارنامه و تحلیل عملکرد
صنعت طیور
در سال ۱۴۰۴

آمارنامه و تحلیل عملکرد
صنعت طیور
در سال ۱۴۰۴

هفتاد سالگی صنعت طیور

| آمار، تولید، بازار، تجارت و شاخص های کلیدی |

فدراسیون طیور ایران
Iranian Poultry Federation

عنوان : آمارنامه و تحلیل عملکرد صنعت طیور در سال ۱۴۰۴

صاحب امتیاز : فدراسیون طیور ایران

طراحی جلد و صفه آرایی : فاطمه یزدانی

آدرس : تهران ، خیابان ستارخان، خیابان باقرخان، پلاک ۷۰، واحد ۴

تلفن : ۰۲۱۶۶۵۶۲۴۴۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این تحلیل برای فدراسیون طیور ایران محفوظ می‌باشد.

فهرست

پیشگفتار ۴

چکیده صنعت دام و طیور ایران ۶

فدراسیون طیور ایران ۱۲

رویکردها و شاخص‌های سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور (تولید تا عرضه) ۱۶

فصل ۱ : اقتصاد ایران ۲۱

اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۴ ..... ۲۲

فدراسیون طیور ایران
Iranian Poultry Federation

فهرست

فصل ۲ : بازار جهانی دام و طیور ۳۱

تحلیل بازار جهانی گوشت در سال ۲۰۲۵ ..... ۳۲

فصل ۳ : نهاده ها ۴۳

نهاده‌های مصرفی در صنعت طیور در سال ۱۴۰۴ ..... ۴۴

فصل ۴: گوشت مرغ از تولید تا عرضه ۵۹

مهمترین چالش‌های اقتصادی صنعت طیور در سال ۱۴۰۴ ..... ۶۰

فصل ۵ : صنعت مرغ تخمگذار ۸۳

تحلیل عملکرد جوجه‌ریزی زنجیره ارزش تخمگذار و تولید تخم‌مرغ ۸۴

پیشگفتار

اکنـون ۷۱ سـال از اولین روزهای شـروع مرغـداری صنعتـی در ایران (سـال ۱۳۳۴) می‌گذرد و گرچه در سـال ۱۴۰۰ سـند برنامـه ملی ۵ سـاله صنعت طیور توسـط فدراسـیون طیـور ایران تهیـه و ارائه گردیـد ولی بازهم مـروری بر دسـت نوشـته‌های باقیمانـده از این سـال‌ها و نگاهی به دسـتاوردهای این صنعـت عظیم حتی بـا وجـود برنامه‌های مقطعـی موجود، تماماً حاکی از آن اسـت که گرچه رشـد فیزیکی قابـل توجهی در همه ابعـاد صنعت طی این سـالها رخ داده ولی به‌دلیل ضعف اتکا بـه برنامه‌ریزی چه در بخش صنفی و چه دولتی همواره بی‌برنامگی و روزمرگی به شـکل بسیار آسیب‌رسان و بعضاً ناامید کننده در جریان است. در این بین، بخش صنفی که نزدیک به ۹۸ درصد اسـاس سرمایه‌گذاری را به عهده داشته و مالک آن است نتوانسته برای سرمایه خود تاکنون رویکرد عملیاتی معین و آینده‌نگری را ترسیم و برای سرمایه‌گذاران جدید نیز دورنما و تابلوی مشخصی ارائه دهد تا با آگاهی درست در زنجیره ارزش این صنعت وارد شوند. در حالی که برای تحقق هدف‌های کلان کشـور در جهت کاهش وابسـتگی اقتصادی به درآمدهای نفتی، توسـعه صادرات غیرنفتی، آزادسـازی اقتصادی و خصوصی‌سـازی به معنای واقعی و اهمیت سـلامت جامعه با تکیه بر تأمین پروتئین مورد نیاز بخصوص از محل تأمین پروتئین حاصل از گوشت مرغ و تخم مرغ ایجاب می‌نماید در شرایطی که تقریباً تمام سـرمایه‌گذاری صنعت طیور مربوط به بخش خصوصی اسـت در تمام حلقه‌ها و در تمام سطوح سرمایه‌گذاری (خرد و کلان) از راهبردها و ارتباط بین اهداف تعیین شده و راهبردهای تبیین شده آگاهی کافی داشته و در آن مشارکت فعال نمایند.

نکته دیگر اینکه، بی‌ثباتی اقتصادی کشـور طی سـال‌های بعد از انقلاب علیرغم رشد کمّـی قابل توجه در صنعت طیور آثار قابل اعتمادی را برای امید بخشـی کافی در جهت توسـعه پایدار این صنعت فراهم نیاورده و در نتیجه ضرورت تدوین یک برنامه مشـخص که در دسـترس همگان بوده و مسـیر بازسـازی، نوسازی و تجهیز، اسـتراتژی گسـترش و سـرمایه‌گذاری‌های جدید و هماهنگی بـا رخدادهای بازار داخلـی و صادراتی را مشخص کند، بیش از پیش احساس می‌شود.

ضـرورت رشـد اقتصادی دانایی محور و در تعامـل با اقتصاد جهانی، آمایش و توازن کشـوری و منطقه‌ای، امنیت سـرمایه‌گذاری و رشـد متوازن مبتنی بر آن در جهت توسـعه پایدار و رقابت‌پذیر باترسیم الگوی بومی ولـی منطبـق با دانش نوین جهانی بـرای تحقق جهش بلند اقتصـادی و اجتماعی، اطلاعـات ناقص یا مخفی مانده از دسترسـی کلیه کاربران ذینفع، به روز نبودن اسـناد پشتیبان برای هر گونه برنامه‌ریزی کوتاه و بلند

مدت که فقط نزد مسـئولین دولتی وجود داشته و هیچگاه در دسترس نبودند، فقدان اعداد، ارقام و جداول کمی، ناهماهنگی میان تکالیف دولتی با منابع در دسترس، نامشخص بودن قطعی اطلاعات و آمار، تداخلات آمـاری و معیارهـای محاسـباتی در بخش‌هـای مختلف صنعت، نامشـخص بـودن اسـتراتژی و راهبردهای توسعه‌ای زیرساختی، ضرورت نگاه به تحلیل‌های مربوط به عملکرد صنعت در حداقل یک دهه گذشته و ... فدراسـیون طیور ایران را بر آن داشـت که بعنوان اولین و مهمترین مأموریت راهبردی خود سند برنامه ملی ۵ سـاله صنعت طیور ایران تدوین را آغاز و با ورود به جزئیات مورد نیاز برای یک برنامه هدف‌دار با دورنمای بسـیار والا و عظیم و با انجام یکسان‌سـازی تمامی اطلاعات و دانسته‌های موجود در صنعت طیور کشور و با یاری، همکاری و همفکری تمام تشکل‌های صنفی ذیربط، مشاورین و صاحبنظران حوزه صنعت طیور علاوه بر مشخص کردن خطوط اساسی و اصول کلی این برنامه، تمامی جزئیات کلان برای تأمین، پشتیبانی و توزیع نهاده‌های خوراک، واکسـن‌ها، ابعاد مختلف حوزه تولید از مرغ لاین و اجداد تا تولید گوشت مرغ و تخم مرغ و در نهایت حوزه‌های آماده‌سازی، فراوری و توزیع و عرضه محصول را در این برنامه به رشته تحریر درآورد.

گرچه ۵ سـال از تدوین و انتشـار این برنامه می‌گذرد و برنامه مشـابهی هم از سـوی متولیان دولتی ارائه نشـده ولی متأسـفانه این برنامـه در بخش‌های مختلف متولی بـه کتابخانه‌ها منتقـل و هیچ‌گونه توجهی به آن برای تدوین یک سیاسـت و اسـتراتژی جامع نشـده که ماحصل آن از دیدگاه ما همان تکرار ناخوشایند بی‌برنامگی و سـوء مدیریت‌های قبلی اسـت که تمام بخش‌های زنجیره ارزش و تأمین صنعت طیور را تحت تأثیر آسیب‌های ناشی از آن قرار داده است.

با این‌حال فدراسـیون طیور بنا بر وظیفه تعریف شـده خود و بنا بر مندرجات برنامه ۵ سـاله ارائه شده، بررسی عملکرد صنعت طیور در سال‌های برنامه و بررسی نقاط ضعف و قوت آن در موفقیت‌های حاصل شده و یا عقب‌ماندگی‌های این برنامه ناشـی از عوامل متعدد خصوصی و دولتی که می‌تواند راهگشـای جلوگیری از تکرار اشـتباهات و تقویت موارد موفق در این حوزه‌ها باشـد را انجام و در این راسـتا گزارش‌های تحلیلی بر اساس مقایسه با مندرجات سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور و واقعیت‌های رخداد شده ارائه می‌گردد.

همچنین بمنظور قانونمند کردن تدوین برنامه‌های ۵ ساله صنعت طیور و لزوم رعایت اصول برنامه‌های دراز مدت در این صنعت، توسـط فدراسـیون آئین‌نامه اجرایی تدوین این برنامه‌ها تهیه و ارائه شده که امید اسـت با همـکاری وزارت محترم جهاد کشـاورزی در شـورای گفتگوی دولـت و بخش خصوصی ایـران بزودی تصویب و برای ابلاغ قانونی به هیئت محترم وزیران ارسال گردد.

دکتر سید فرزاد طلاکش

دبیرکل فدراسیون طیور ایران

چکیده صنعت دام و طیور ایران

در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

دکتر حسن مهربانی یگانه (DVM, MSc, PhD)

استاد دانشگاه تهران

خلاصه مدیریتی

در این گزارش تحولات صنعت دام و طیور ایران طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ در بستر شرایط اقتصادی کشور بررسی می‌شود. تورم مزمن، کاهش ارزش پول ملی، افزایش هزینه نهاده‌های وارداتی، کمبود سرمایه در گردش و افت قدرت خرید خانوارها، هم‌زمان تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان را تحت‌فشار قرار داده‌اند. در چنین محیطی، افزایش حجم تولید به‌تنهایی نمی‌تواند معیار موفقیت صنعت باشد؛ بلکه بهره‌وری، هزینه تمام‌شده، تناسب تولید با تقاضای مؤثر و پایداری زنجیره تأمین اهمیت بیشتری دارند.

۱. صنعت مرغ گوشتی

جوجه‌ریزی مرغ گوشتی از حدود ۱/۴ میلیارد قطعه در سال ۱۴۰۰ به ۱/۷۷میلیارد قطعه در سال ۱۴۰۴ افزایش یافت؛ اما تولید گوشت مرغ از ۲/۷۳ میلیون تن به حدود ۲/۶۵ میلیون تن رسید. بنابراین افزایش حدود ۲۲ درصدی جوجه‌ریزی با افزایش متناسب تولید گوشت همراه نبوده است. این ناهمخوانی می‌تواند نشان‌دهنده تلفات، کاهش بهره‌وری، عملکرد نامطلوب برخی سویه‌ها و ضعف هماهنگی میان حلقه‌های زنجیره تولید باشد. در سال ۱۴۰۴ حدود ۱/۳۸۷ میلیارد قطعه مرغ در کشتارگاه‌ها ثبت شد که در مقایسه با ۱/۷۶۵ میلیارد قطعه جوجه‌ریزی، اختلاف فاحشی معادل ۲۱/۴ درصد را نشان می‌دهد. گزارش تنها بخشی از این فاصله را با تلفات متعارف قابل‌توضیح می‌داند. همچنین، باوجود ظرفیت اسمی بسیار بالای واحدهای مرغ مادر، بخش قابل‌توجهی از سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده بلااستفاده مانده است.

سرانه مصرف گوشت مرغ در سال ۱۴۰۴، بر مبنای جمعیت ۸۶ میلیون نفر، حدود ۳۰/۸ کیلوگرم گزارش شده است. با احتساب جمعیت مهاجران و جمعیت حدود ۹۱ میلیون نفر، این رقم به حدود ۲۹/۱ کیلوگرم کاهش می‌یابد.

۲. صنعت تخم‌مرغ

تولید صنعتی تخم‌مرغ از ۱/۱۵۳ میلیون تن در سال ۱۴۰۰ به حدود ۱/۴۷ میلیون تن در سال ۱۴۰۴ افزایش

یافت و سـرانه مصرف از ۲۱۶ به ۲۵۸ عدد در سـال رسید. باوجوداین رشـد، جوجه‌ریزی بیش از ظرفیت بازار، نگهداری گله‌ها فراتر از سـن اقتصادی، ضعف مدیریـت عرضه و ناپایداری صادرات، در مقاطعی موجب مازاد تولید و زیان سـنگین مرغداران شـد. در سال ۱۴۰۴ مجموع تولید تخم‌مرغ صنعتی، روستایی و سایر ماکیان حـدود ۱/۶ میلیـون تـن و صادرات حدود ۱۰۶ هزار تن گزارش شـده اسـت. با حرکت بازارهای سـنتی صادراتی، به‌ویژه عراق و افغانسـتان، به سـمت خودکفایی، توسـعه بازارهـای جدید، ایجاد برندهـای صادراتی و تولید محصولاتی مانند پودر و مایع پاستوریزه تخم‌مرغ ضروری است.

۳. نهاده‌های خوراک و وابستگی ارزی

در سـال ۱۴۰۴ نزدیک به ۸ میلیون تن ذرت از طریق سـامانه بازارگاه به صنعت طیور اختصاص یافت. واردات ده‌ماهـه ذرت به حدود ۸/۹۹ میلیون تن، به ارزش ۲/۷۸ میلیارد دلار رسـید. مجموع کنجاله سـویای وارداتی و استحصالی از دانه سویای واردشده در ده‌ماهه سال ۱۴۰۴ نیز حدود ۳/۶۲ میلیون تن برآورد شده است.

وابسـتگی به ذرت، سـویا، مکمل‌ها، واکسـن‌ها، تجهیزات و مواد ژنتیکی وارداتی سـبب شـده اسـت هر افزایـش نـرخ ارز یا تأخیر در تخصیص آن، مسـتقیماً به افزایـش هزینه تولید و نیاز به سـرمایه در گردش بیشـتر منجر شـود. افت کیفیت برخی محموله‌های ذرت و ادامه سـاخت دسـتی خوراک در مرغداری‌ها نیز خطرات اقتصادی، بهداشتی و اتلاف منابع را تشدید می‌کند.

۴. دامپروری

تولید گوشـت قرمز از حدود ۵۷۰ هزار تن در سـال ۱۴۰۰ به ۴۸۹ هزار تن در سال ۱۴۰۴ کاهش یافت. تولید در سال ۱۴۰۳ به حدود ۴۰۳ هزار تن رسیده بود؛ بنابراین افزایش سال ۱۴۰۴ بیشتر بیانگر بازیابی بخشی از افت قبلی است تا رشد پایدار. در مقابل، تولید شیر از حدود ۸ میلیون تن به ۱۰/۵ میلیون تن افزایش یافت.

۵. تغییر قیمت محصولات

محصول	قیمت در ۱۴۰۰	قیمت در ۱۴۰۴	افزایش اسمی
جوجه یک‌روزه گوشتی، ریال/قطعه	۶۲،۸۰۰	۲۲۳،۷۰۰	%۲۵۶
مرغ زنده، ریال/کیلوگرم	۱۸۷،۰۰۰	۹۸۰،۰۰۰	%۴۲۴
گوشت مرغ مصرف‌کننده، ریال/کیلوگرم	۲۶۹،۰۰۰	۱،۳۸۵،۱۲۰	%۴۱۵
تخم‌مرغ، ریال/کیلوگرم	۱۷۷،۰۰۰	۷۴۱،۰۰۰	%۳۱۹
گوشت قرمز، ریال/کیلوگرم	۱،۴۰۱،۰۰۰	۹،۱۶۹،۰۰۰	%۵۵۴

قیمت جوجه یک‌روزه بسیار کمتر از قیمت مرغ زنده افزایش یافته است. این تفاوت می‌تواند ناشی از مازاد ظرفیت مرغ مادر، نوسان عرضه جوجه، سیاست‌های مقطعی تنظیم بازار و قدرت چانه‌زنی محدود تولیدکنندگان جوجه باشد. بازار جوجه یکروزه و مرغ تقریباً بازار رقابت کامل است. بنابراین افزایش کمتر قیمت جوجه الزاماً به معنای کاهش هزینه یا بهبود بهره‌وری این حلقه نیست.

قیمت تخم‌مرغ نیز بیش از چهار برابر شده، اما رشد آن از مرغ و به‌ویژه گوشت قرمز کمتر بوده است. مازاد عرضه و ناپایداری صادرات باعث شده است که قیمت فروش در برخی مقاطع حتی هزینه تمام‌شده را پوشش ندهد؛ ازاین‌رو افزایش اسمی قیمت محصولات را نباید الزاماً معادل افزایش سود واقعی تولیدکنندگان دانست.

۶. نسبت قیمت گوشت قرمز به مرغ

سال	نسبت قیمت گوشت قرمز به مرغ
۱۴۰۰	۴/۸
۱۴۰۱	۴/۰
۱۴۰۲	۵/۴
۱۴۰۳	۷/۰
۱۴۰۴	۷/۳

در سال ۱۴۰۱، به دلیل افزایش سریع‌تر قیمت مرغ، این نسبت به ۴ کاهش یافت. اما از سال ۱۴۰۲ قیمت گوشت قرمز بسیار سریع‌تر افزایش یافت و در سال ۱۴۰۴ به ۷/۳ برابر قیمت مرغ رسید. فاصله نسبی قیمت این دو محصول در مقایسه با سال ۱۴۰۰ بیش از ۵۰ درصد افزایش‌یافته است.

این تحول بخشی از تقاضای پروتئینی خانوارها را از گوشت قرمز به مرغ و تخم‌مرغ منتقل نموده و مرغ را به ستون اصلی امنیت غذایی دهک‌های متوسط و کم‌درآمد تبدیل کرده است. بااین‌حال، مرغ فقط در مقایسه با گوشت قرمز ارزان‌تر شده و نسبت به درآمد خانوار همچنان گران‌تر است.

۷. قدرت خرید خانوار

- **گوشت مرغ:** کاهش از ۲/۹۶ به ۲/۳۶ کیلوگرم با یک روز حداقل دستمزد.
- **تخم‌مرغ:** کاهش از ۳/۶ به ۳ کیلوگرم.
- **گوشت قرمز:** کاهش از ۰/۷۸ به ۰/۳۸ کیلوگرم.

- **شیر:** کاهش از ۶/۹۳ به ۵/۶۳ لیتر.

شدیدترین افت به گوشت قرمز مربوط است؛ اما از منظر رفاه عمومی، کاهش قدرت خرید مرغ و تخم‌مرغ اهمیت بیشتری دارد، زیرا این دو محصول منابع اصلی پروتئین حیوانی خانوارهای متوسط و کم‌درآمد هستند. افزایش تولید بدون حفظ قدرت خرید مصرف‌کننده نمی‌تواند امنیت غذایی را تضمین کند.

۸. ساختار بازار و پیامدهای اقتصاد دستوری

تولید دام و طیور ایران، به‌ویژه در سطح مرغداری‌ها و دامداری‌ها، ساختاری پراکنده و خرده‌مالکی دارد. تعداد زیادی تولیدکننده نسبتاً کوچک، محصولی کمابیش همگن عرضه می‌کنند و هیچ‌یک به‌تنهایی قدرت تعیین قیمت بازار را ندارند؛ بنابراین تولیدکننده در سطح مزرعه عموماً قیمت‌پذیر است و بازار به شرایط رقابت کامل نزدیک می‌شود.

بااین‌حال، کل زنجیره را نمی‌توان کاملاً رقابتی دانست. واردات نهاده‌ها، تخصیص ارز، کشتار، فراوری و توزیع در برخی بخش‌ها تمرکز بیشتری دارند. ساختار واقعی بازار نامتقارن است: رقابت شدید و پراکندگی در سطح تولید، در کنار تمرکز و قدرت چانه‌زنی بیشتر در بعضی حلقه‌های بالادستی و پایین‌دستی.

در چنین ساختاری، قیمت‌گذاری دستوری بیشترین فشار را بر تولیدکننده خرده‌مالک وارد می‌کند. هنگامی که قیمت محصول پایین‌تر از سطح تعادلی یا هزینه تمام‌شده تعیین شود، تولیدکننده‌ای که کنترلی بر قیمت نهاده‌ها ندارد، ناچار است زیان را جذب کند.

- کاهش حاشیه سود و سرمایه در گردش؛
- تعویق نوسازی ساختمان‌ها و تجهیزات؛
- کاهش کیفیت خوراک، بهداشت و مدیریت گله؛
- افزایش بدهی و وابستگی به خرید اعتباری نهاده‌ها؛
- خروج تدریجی واحدهای کوچک و کاهش سرمایه‌گذاری؛
- بی‌ثباتی عرضه و افزایش احتمال جهش قیمت در دوره‌های بعد.

قیمت‌گذاری دستوری ممکن است در کوتاه‌مدت قیمت رسمی را پایین نگه دارد، اما هزینه اقتصادی را حذف نمی‌کند. این هزینه ابتدا به تولیدکننده منتقل و سپس از طریق کاهش تولید، کمبود، افت کیفیت، بازار غیررسمی یا جهش قیمت به مصرف‌کننده بازگردانده می‌شود. سرکوب قیمت در دوره وفور می‌تواند زمینه کمبود در دوره بعد را فراهم کند.

پایین نگه‌داشتن قیمت در مزرعه نیز ابزار کارآمدی برای حمایت از دهک‌های کم‌درآمد نیست. در شرایط کمبود، دسترسی به قیمت رسمی نامتوازن می‌شود و بخشی از یارانه پنهان ممکن است نصیب واسطه‌ها یا گروه‌های برخوردارتر از شبکه توزیع شود. یارانه مستقیم، اعتبار خرید غذا و حمایت هدفمند از مصرف‌کننده، ضمن حفظ علامت‌دهی قیمت به تولیدکننده، ابزار مؤثرتری است.

۹. عملکرد سویه آرین و راس تکثیرشده داخلی و آثار اقتصادی آن‌ها

در ارزیابی اقتصادی سویه‌ها باید میان «حفظ ذخایر ژنتیکی ملی» و «تحمیل یک سویه به تولید تجاری» تفاوت قائل شد. برخورداری کشور از نژاد یا لاین بومی می‌تواند از منظر امنیت ژنتیکی و کاهش ریسک وابستگی ارزشمند باشد؛ اما استفاده تجاری گسترده از آن تنها هنگامی توجیه اقتصادی دارد که عملکرد زیستی و اقتصادی آن در شرایط تولید کشور، به‌صورت شفاف، مستقل و قابل‌تکرار با سویه‌های رقیب مقایسه شود.

سهم آرین در جوجه‌ریزی اجداد گوشتی از ۸۸ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۵۲، ۲۸، ۲۷ و ۱۵ درصد در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ کاهش یافت. بااین‌حال، سهم آن در جوجه‌ریزی مرغ مادر طی همین دوره به ترتیب حدود ۲۴، ۴۳، ۳۷، ۱۹ و ۲۴ درصد بود. این ارقام نشان می‌دهد که آرین در بخش مهمی از دوره پنج‌ساله بر ترکیب ژنتیکی زنجیره اثرگذار بوده است. گزارش، با اشاره به‌صرف دست‌کم ۲/۵ هزار میلیارد تومان طی شش سال، نتیجه برنامه احیای آرین را متناسب با زمان، منابع مصرف‌شده و نیاز تجاری صنعت ارزیابی نمی‌کند.

اگر سویه‌ای جوجه مادری یا جوجه گوشتی قابل‌فروش کمتری به ازای هر قطعه اجداد تولید کند، ضریب تبدیل بالاتر، رشد کندتر، تلفات بیشتر یا یکنواختی پایین‌تری داشته باشد، زیان آن محدود به قیمت جوجه نیست. خوراک، واکسن، انرژی، نیروی کار، ظرفیت سالن و سرمایه در گردش برای محصول کمتری مصرف می‌شود و هزینه هر کیلوگرم گوشت افزایش می‌یابد. در اقتصادی که بخش بزرگی از خوراک با ارز وارد می‌شود، کاهش بهره‌وری ژنتیکی به معنای اتلاف منابع ارزی نیز هست.

گزارش همچنین از «راس ایرانی» یا راس تکثیرشده داخلی با گسست ژنتیکی نسبت به راس ۳۰۸ اصیل یاد می‌کند. سهم این گروه در جوجه‌ریزی اجداد از صفر در سال ۱۴۰۰ به ۸ درصد در ۱۴۰۱، ۵۳ درصد در ۱۴۰۲، ۴۳ درصد در ۱۴۰۳ و ۶۷ درصد در ۱۴۰۴ رسید؛ درحالی‌که طی این سال‌ها جوجه‌ریزی اجداد راس ۳۰۸ اصیل وارداتی ثبت نشده است؛ بنابراین، این محصول را بدون شناسنامه ژنتیکی، آزمون عملکرد مستقل و نظام ردیابی نمی‌توان از نظر فنی معادل راس ۳۰۸ اصیل تلقی کرد. اصطلاحاتی مانند «جعلی» یا «تقلبی» نیز تنها در صورت اثبات منشأ، برچسب‌گذاری خلاف واقع و مسئولیت حقوقی قابل‌استفاده قطعی‌اند؛ تعبیر دقیق‌تر در این گزارش، «فاقد اصالت و عملکرد قابل‌تأیید راس ۳۰۸ وارداتی» است.

طبق برنامه پنج‌ساله، حدود ۲۶۰ هزار قطعه اجداد برای تأمین نیاز کشور کفایت می‌کرد؛ اما در

سال ۱۴۰۴ تعداد ۳۳۹،۲۵۶ قطعه جوجه‌ریزی شد، یعنی حداقل ۳۰ درصد بیشتر از برآورد برنامه. این اضافه‌ظرفیت تا حد زیادی با عملکرد پایین‌تر آرین و راس تکثیرشده داخلی مرتبط است. افزون بر آن، بیش از ۵۳۰ هزار قطعه جوجه مادر از سویه‌های کاب ۵۰۰ و راس ۳۰۸ در سال ۱۴۰۴ وارد شد که نشانه‌ای از ناتوانی تولید داخلی موجود در تأمین مطمئن نیاز کیفی و کمی بازار تلقی می‌شود.

اختلاف ۲۱/۴ درصدی میان ۱/۷۶۵ میلیارد قطعه جوجه‌ریزی گوشتی و ۱/۳۸۷ میلیارد قطعه مرغ ثبت‌شده در کشتارگاه‌های سال ۱۴۰۴ را نمی‌توان بدون داده مزرعه‌ای به طور کامل به یک سویه نسبت داد. بااین‌حال، بزرگی این فاصله ضرورت ثبت اجباری سویه در همه مراحل، پایش مستقل ضریب تبدیل، تلفات، وزن و سن کشتار، و انتشار عمومی نتایج را نشان می‌دهد. بدون این نظام داده، هزینه واقعی سیاست ژنتیکی کشور در آمار کل صنعت پنهان می‌ماند و امکان تفکیک اثر ژنتیک از مدیریت، خوراک و بیماری فراهم نمی‌شود.

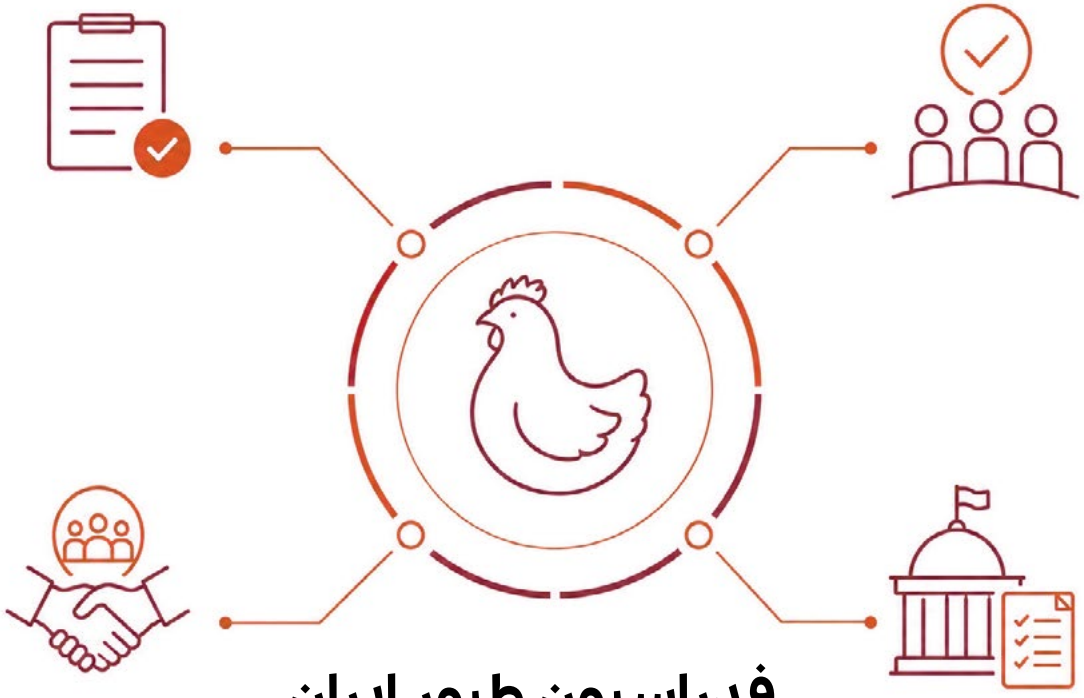
پیامد سیاستی روشن است: حمایت از آرین باید از اجبار عمومی جوجه‌ریزی جدا شود و در قالب برنامه‌ای محدود، قابل‌اندازه‌گیری و رقابتی ادامه یابد. هر سویه، داخلی یا وارداتی، باید بر اساس هزینه تولید هر کیلوگرم گوشت قابل‌فروش، میزان مصرف خوراک، بقا، یکنواختی، بازده تولید جوجه مادر و ارزش اقتصادی کل ارزیابی شود. همچنین عرضه هر محصول با نام تجاری راس یا کاب باید به گواهی منشأ، شناسنامه ژنتیکی و ردیابی کامل وابسته باشد. رقابت آزاد میان سویه‌ها و جبران شفاف هزینه‌های حفظ ذخایر ژنتیکی، بسیار کم‌هزینه‌تر از انتقال پنهان زیان یک برنامه اصلاح نژادی به کل زنجیره و مصرف‌کننده است.

جمع‌بندی و جهت‌گیری سیاستی

مسئله اصلی صنعت دام و طیور ایران کمبود ظرفیت فیزیکی نیست؛ بلکه استفاده ناکارآمد از ظرفیت‌ها، وابستگی به نهاده‌های وارداتی، ناهماهنگی تولید با تقاضای مؤثر، بی‌ثباتی سیاست‌ها و مداخلات قیمتی است. ادامه اقتصاد دستوری در بازاری که تولید آن خرده‌مالکی و رقابتی است، زیان را ابتدا به تولیدکننده منتقل می‌کند، اما نهایتاً از طریق کاهش سرمایه‌گذاری، بی‌ثباتی عرضه، افت کیفیت و افزایش قیمت به مصرف‌کننده بازمی‌گرداند.

پایداری صنعت مستلزم گذار از «مدیریت قیمت» به «مدیریت بازار» است: شکل‌گیری قیمت بر اساس عرضه، تقاضا و هزینه واقعی؛ تقویت رقابت در واردات و توزیع نهاده‌ها؛ انتشار شفاف اطلاعات؛ مدیریت علمی ظرفیت‌ها؛ تسهیل قراردادهای تولید و بیمه ریسک؛ توسعه صادرات پایدار؛ و حمایت مستقیم از مصرف‌کنندگان آسیب‌پذیر به‌جای تحمیل قیمت کمتر از هزینه به تولیدکننده.

منبع: گزارش پنج‌ساله صنعت دام و طیور ایران، سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

فدراسیون طیور ایران

معرفی فدراسیون و اعضای آن:

ایـن فدراسـیون ابتدا در سـال ۱۳۸۸ در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشـاورزی ایـران بنام «انجمن صنایع طیور ایران» ثبت ولی از آنجا که تعدد تشکل‌های صنفی و به دنبال آن تعدد نظرات و تحلیل‌های ناشـی از تشـکل‌های موازی در یک موضوع یـا محصول خاص در صنعت طیور همـواره برای همگان چالش آفرین بوده و اساسـنامه انجمن صنایع وترکیب اعضای آن پوشـش دهنـده موضوع نبود، لذا بنابر ضرورت فعالیت جدی یک تشکل بالادستی فراگیر و یکپارچه در صنعت طیورایران «انجمن ملی طیور ایران» مرکب از کلیه تشـکل‌های صنفی معتبـر و ذیصلاح حوزه‌های مختلف صنعت طیور ایران در مجموعـه کلان زنجیـره ارزش از نهاده‌های تولید (نهاده‌های خوراک، دارو، افزودنی‌ها و واکسـن) تا تولید گوشـت مـرغ و تخم مرغ، صنایـع خدماتی، تبدیلـی و مدیریت بازار تـوزیع و عرضه محصولات طیور در داخل، صادرات و سـایر امور مرتبط بعنوان پارلمان صنعت طیور ایران که مسـئولیت صیانت از حقوق تمامی حلقه‌ها راعهده‌دار اسـت رسـماً از آبان سـال ۱۳۹۷ در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشـاورزی ایران در قالب تشـکل بالادسـتی جایگزین انجمن ملی طیور شـده و تحت عنوان جدید به ثبت رسید و از مهرماه ۱۴۰۰ با ارتقای جایگاه تشکلی در قالب یک تشکل ملی فراگیر و بالادستی تحت عنوان «فدراسیون طیورایران» تطبیق داده شده و با رویکردی جدید ادامه فعالیت می‌دهد.

اهداف:

۱- تدوین برنامه جامع صنعت طیور کشور در قالب برنامه‌های توسعه کشور،

۲- ایجاد وحدت رویه در دیدگاه‌های کلان زنجیره ارزش صنعت،

۳- هماهنگی، یکپارچگی و هم‌صدایی استاندارد شده برای مواجهه با چالش‌ها،

۴- تبیین برنامه‌ها نزد سیاستگذاران و برنامه‌ریزان ملی بصورت متمرکز و جلوگیری از هرگونه ناهماهنگی و تزلزل در موضعگیری‌های صنفی زنجیره ارزش صنعت طیور.

وظایف:

۱- ایجاد یک مرکزیت واحد اداره کننده ملی در صنعت طیور کشور.

۲- ایجاد هماهنگی بین مدیران و صاحبان صنعت طیور با دستگاه‌های اجرائی و سیاستگذار و کاستن از اعمال تصدی اجرایی آنها در صنعت طیور کشور.

۳- تعیین خط مشی حاکم بر تنظیم امور صنعت و بازار طیور از لحاظ تولید، توزیع و عرضه، واردات و صادرات بمنظور دستیابی به یک نظام تنظیم‌کننده مستقل در راستای اجرای سیاست‌های کلی و اهداف برنامه‌های توسعه مرتبط با صنعت طیور کشور.

۴- اعتلای صنعت طیور کشور از طریق ارتقاء سطح بهداشت و بهبود کیفیت و بازده تولیدات به‌منظور توسعه دامنه تولید و افزایش ضریب امنیت غذائی در کشور.

۵- ایجاد نهادی متمرکز برای حمایت از استفاده و گسترش فن‌آوری‌های روز به‌منظور افزایش استانداردها در هر یک از فعالیت‌ها و نیز فنآوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی داخلی صنعت طیور کشور.

۶- تنظیم روابط بین ذینفعان استراتژیک در صنعت طیور کشور و رفع هر گونه انحصار در تولید، بازار محصولات و بازار عوامل تولید.

۷- ایجاد ساختار مناسب ارتباطی و تشکیلاتی بمنظور هماهنگ نمودن منافع و اهداف تولیدکنندگان و واردکنندگان با اهداف ملی و مصرف‌کنندگان، افزایش قدرت رقابت داخلی و خارجی، کاهش هزینه‌های تولید و توزیع، رفع رقابت‌های منفی بخش خصوصی و دولتی، رفع تضاد منافع تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و ایجاد تعادل در تعامل سازنده بین آنها.

۸- تشویق ارتقاء کارائی در حوزه‌های تولید، واردات، توزیع، صادرات و مصرف.

۹- تشویق مشارکت بیشتر سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بازار و توسعه کمّی و کیفی صنعت طیور کشور و هدایت آنان به سمت فعالیت‌های مختلف دستی این صنعت.

۱۰- تأمین و حفظ حقوق صنفی اعضاء و کمک به تداوم توسعه و تحکیم صنعت طیور کشور.

۱۱- ایجاد تعادل و تنظیم بازار از طریق هماهنگی در رده‌های مختلف تولید توسط اهرم‌های لازم جهت تثبیت قیمت‌ها.

۱۲- تشکیل سمینارها و نمایشگاه‌ها و ارتقاء سطح دانش عمومی و حمایت از فارغ التحصیلان رشته‌های مرتبط و بازآموزی نیروهای شاغل از طریق توسعه امور آموزشی و تحقیقاتی در صنعت طیور کشور.

۱۳- حل اختلاف بین اصناف مرتبط با صنعت طیور کشور و همچنین بین اعضاء در صورت بروز اختلاف.

۱۴- سازماندهی تولیدکنندگان و جلب حمایت موثر دولت از آنها با استفاده از فنآوری ارتباطات و اطلاعات به‌عنوان تنظیم‌کننده و تامین‌کننده نیاز برای هر قسمت از فرآیند تولید به همراه طراحی مکانیزم‌های تنظیم بازار.

۱۵- صدور مجوزهای لازم در چارچوب قوانین و مقررات حوزه‌های تولید، توزیع، واردات و صادرات صنعت طیور کشور و اتخاذ و ایجاد رویه‌های ضروری و تعیین و تدوین مقررات برای تحقق این اهداف.

۱۶- انجام سایر اقداماتی که برای نیل به اهداف یاد شده و یا در ارتباط با آنها ضرورت می‌یابد.

فدراسیون طیور ایران
Iranian Poultry Federation

لیست اعضای پیوسته فدراسیون طیور ایران تا پایان سال ۱۴۰۴

حوزه پشتیبانی نهاده‌های تولید

- اتحادیه واردکنندگاه نهاده‌های دام و طیور ایران
- انجمن واردکنندگان دارو، افزودنی و موادبیولوژیک دام
- سندیکای تولیدکنندگان و صادرکنندگان داروهای دامی ایران
- انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان
- انجمن صنفی تولیدکنندگان مکمل و کنسانتره دام و طیور
- اتحادیه تعاونی‌های تولید خوراک دام و طیور و آبزیان کشور
- انجمن صنفی توزیع‌کنندگان عمده نهاده‌های دام و طیور
- صندوق حمایت از توسعه صنعت طیور کشور
- انجمن غلات ایران

حوزه تولید گوشت مرغ و تخم‌مرغ

- اتحادیه سراسری پرورش‌دهندگان مرغ گوشتی ایران
- انجمن تولیدکنندگان زنجیره‌ای گوشت مرغ
- کانون سراسری پرورش‌دهندگان مرغ تخمگذار ایران
- شرکت تعاونی صنایع مرغ مادر ایران

حوزه فرآوری، توزیع و عرضه محصولات گوشت‌مرغ و تخم‌مرغ

- انجمن صنفی تولیدکنندگان و صادرکنندگان تخم‌مرغ شناسنامه‌دار ایران
- انجمن صنفی کشتارگاه‌های صنعتی و صادرکنندگان طیور ایران
- انجمن صنفی عمده‌فروشان تخم‌مرغ ایران
- انجمن صنفی صنعت بسته‌بندی گوشت و مواد پروتئینی کشور

از سال ۱۴۰۳ انجمن شرکت‌های اتوماسیون صنعتی ایران به‌عنوان عضو وابسته به فدراسیون طیور ایران الحاق گردید.

رویکردها و شاخص‌های سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور (تولید تا عرضه)

۱. سرمایه‌گذاری:

افزایش سود و بازدهی سرمایه‌گذاری در همه حلقه‌های زنجیره تأمین صنعت طیور با هدف حفظ و تقویت سرمایه‌های موجود و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی برای بهبود:

زیرساخت‌های کنونی و آتی زنجیره تأمین و ثبات نسبی بازارهای داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی تولیدات ایران.

توسعه ظرفیت‌های منابع انسانی، منابع مدیریتی و مالکیتی زنجیره.

کاهش هزینه‌های تمام شده تولید در محصولات طیور و رقابت‌پذیر کردن محصولات تولیدی.

بهبود سرعت و سهولت تأمین نقدینگی مورد نیاز صنعت.

اختصاص وام‌های کم بهره برای نوسازی یا جایگزینی واحدهای فرسوده مطابق استانداردهای تدوین شده.

پرهیز از تخصیص تسهیلات برای احداث هرگونه ظرفیت جدید خارج از محدوده ظرفیت‌های مشخص شده در صنعت.

۲. بهره‌وری:

افزایش بهره‌وری تولید و بهداشت و سلامت طیور، ارتقای کیفیت و بهره‌وری محصولات تولیدی در تمام حلقه‌های زنجیره تأمین و اقتصاد کلی صنعت.

۳. تولید:

تغییر، بهبود و اصلاح سامانه‌ها، ساختارها و ساز وکارهای حاکم یا مؤثر بر تأمین نهاده‌ها، دارو و واکسن و افزودنی ها.

بهینه‌سازی سیستم‌های تدارکات، ترابری، انبارداری، تأمین مالی و ... در جهت کاهش مشکلات و هزینه‌های زاید، و تقویت چارچوب صنعت در شرایط نوین.

تغییر مراحل و سازوکارها با هدف حذف هزینه‌های زاید و زیان‌ها در همه حلقه‌های زنجیره تولید.

۴. دولت:

همراهی، همگامی و حمایت دولت از:

توسعه و تدوین برنامه‌ها، راهبردها، سیاست‌ها و دستورالعمل‌های تولید بر مبنای اصول علمی‌و اقتصادی.

سیاستگذاری و نظارت علمی‌و مؤثر دولت در راستای اهداف کلان برنامه‌های بالادستی و عدم دخالت در امور اجرایی و قیمت‌گذاری و ...

واگذاری کامل امور غیرحاکمیتی از جمله کاربری سامانه‌های عملیاتی سماصط، بازارگاه و ... به فدراسیون طیور ایران به‌عنوان واسط ارشد بین دولت و کلیه تشکل‌های صنفی طیور.

حذف کامل تخصیص ارزهای یارانه‌ای، ترجیحی و... برای همه نهاده‌ها، تجهیزات و ... در صنعت طیور.

حذف قیمت‌گذاری دستوری و حرکت به سمت نظام نظارت و پایش علمی.

حذف تحمیل و بارگذاری پسامدهای اجتماعی هزینه‌های واقعی تولیدات طیور از دوش صنعت بدلیل اجحاف در حق تولیدکنندگان و جلوگیری از تنش‌های اجتماعی کورکورانه

۵. بازار:

برنامه‌ریزی تولید متناسب با فرایند عرضه و تقاضا

اصلاح و تغییر ساختار و سازوکارهای بازاررسانی، بازارسازی و برندسازی محصولات طیور در بازارهای داخلی و صادراتی.

ایجاد ثبات نسبی در بازارهای بین حلقه‌ای (نهاده‌های خوراک، سویه ها، محصولات واسط و نهایی و ...).

تشـویق و حمایـت محصولات استـاندارد طیـور (از قبیـل مـرغ سـایز)، برندسـازی و تشـکیل زنجیره‌هـای یکپارچه افقـی و عمودی (از مزرعه تا سفره).

۶. تشکل‌ها:

بهبود ارتباطات و سازوکارهای تعامل تشکل‌های فعال در صنعت در قالب فدراسیون طیور ایران.

هماهنگی و یکپارچه‌سازی نظام تصمیم‌سازی تشکلی در جهت تقویت کلیت صنعت.

توسـعه و ارتقـای ظرفیت‌هـا و توانمنـدی تشـکلی در راسـتای جـذب مسـئولیت و وظایـف و پاسخگویی متقابل.

تقویت ساختارها و سازوکارهای حقوقی و قانونی موجود فدراسیون طیور برای تسهیل تعاملات و همکاری بین حلقه‌ها و تشکل‌های صنعت طیور.

۷. تجارت:

توسعه بازاریابی و بازارسازی منطقه‌ای و بین‌المللی محصولات صنعت.

آزادسازی و ضمانت صادرات،

رفع دخالت‌های غیرمسئولانه موسمی‌ادواری، توسعه نظام صادرات پایدار با پیش‌بینی واردات احتمالی متقابل.

توسعه صادرات دانش و خدمات صنعت.

تداوم واردات نهاده‌ها، مواد اولیه و محصولات مورد نیاز صرفاً براساس موازین علمی‌و اقتصادی منعطف به بهره‌وری، مزیت نسبی و اصول توسعه پایدار.

تدوین استانداردهای مربوط به صادرات و واردات نهاده‌ها و محصولات طیور

۸. ساماندهی واحدهای تولیدی:

ساماندهی واحدهای تولیدی کوچک غیراقتصادی و در مرز خطر در همه حلقه‌های زنجیره تامین.

بهینه‌سازی نظام صدور و تمدید پروانه‌ها و مجوزها در راستای رویکردهای کلان برنامه جامع صنعت و جلوگیری از گسترش واحدهای فاقد بهره‌وری و توجیه اقتصادی.

۹. ارتقای کیفی:

آموزش، فرهنگ‌سازی، ترویج و توانمندسازی همه حلقه‌های زنجیره تامین.

توسعه سامانه‌های شفافیت آمار و اطلاعات.

تدوین و توسعه نظام استانداردهای صنفی محصولات طیور بر مبنای معیارهای بهره‌وری اقتصادی، کیفیت بهداشتی، تقاضای بازارهای داخلی و صادراتی و منطبق با مقررات ملّی و بین‌المللی.

حمایت از اقتصاد بخش‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان در جهت افزایش بهره‌وری و اشتغال.

۱۰. محیط زیست و آب و انرژی:

حرکت در جهت کاهش مصرف غیرمولّد آب و انرژی.

حفظ و بهبود محیط زیست متناسب با تغییرات اقلیمی.

توجه ویژه به شرایط کشور برای واردات آب مجازی در زنجیره صنعت.

استفاده از مزیت نسبی انرژی‌های فسیلی و تجدیدپذیر برای رقابت منطقه‌ای.

۰۱ اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۴

اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۴

■ دکتر حسن مهربانی یگانه (DVM, MSc, PhD)

استاد دانشگاه تهران

برای تحلیل وضعیت اقتصادی ایران در سال ۱۴۰۴، صرف اشاره به چند شاخص کلان کافی نیست؛ بلکه باید به سازوکارهایی توجه کرد که این شاخص‌ها را به یکدیگر پیوند می‌دهند و در نهایت بر رفاه خانوار و عملکرد بنگاه‌ها اثر می‌گذارند. اقتصاد ایران در بیش از یک دهه گذشته درگیر ترکیبی از شوک‌های بیرونی (تحریم‌ها، محدودیت‌های تجاری) و ناکارآمدی‌های درونی (بی‌ثباتی سیاست‌گذاری، ضعف نهادها، و وابستگی به درآمدهای نفتی) بوده است. نتیجه این وضعیت، شکل‌گیری چرخه‌ای از رشد ناپایدار، تورم مزمن و کاهش سرمایه‌گذاری بوده که به‌صورت ساختاری ظرفیت رشد بلندمدت اقتصاد را محدود کرده است.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این دوره، واگرایی میان رشد اسمی و رشد واقعی اقتصاد است. در حالی که در برخی سال‌ها رشد اقتصادی مثبت گزارش شده، این رشد عمدتاً ناشی از افزایش تولید نفت یا تغییرات کوتاه‌مدت در صادرات بوده و کمتر به افزایش بهره‌وری یا توسعه بخش‌های مولد منجر شده است. به همین دلیل، رشد اقتصادی نتوانسته به بهبود پایدار درآمد سرانه یا افزایش رفاه عمومی تبدیل شود. در واقع، وقتی رشد اقتصادی بر پایه عوامل ناپایدار شکل می‌گیرد، اثر آن بر رفاه نیز موقتی و محدود خواهد بود.

تورم مزمن در این میان نقش کلیدی دارد. تورم بالا نه‌تنها قدرت خرید خانوارها را کاهش می‌دهد، بلکه به‌عنوان یک «مالیات پنهان» عمل کرده و توزیع درآمد را به زیان گروه‌های با درآمد ثابت تغییر می‌دهد. از منظر نظری، تورم بالا باعث افزایش نااطمینانی، کاهش افق برنامه‌ریزی و در نتیجه افت سرمایه‌گذاری می‌شود. در اقتصاد ایران، این اثرات به‌وضوح

قابل مشـاهده اسـت: بنگاه‌ها به‌جای تمرکز بر افزایش بهـره‌وری، بخش قابل‌توجهی از منابع خـود را صرف مدیریت ریسک‌های قیمتی و تأمین سرمایه در گردش می‌کنند.

کاهش ارزش پول ملی نیز به‌عنوان یکی از پیامدهای تورم و عدم تعادل‌های کلان، اثرات چندلایه‌ای بر اقتصاد دارد. از یک سو، تضعیف نرخ ارز می‌تواند در تئوری به افزایش رقابت‌پذیری صادرات کمک کند؛ اما در عمل، به دلیل وابستگی بـالای تولید به نهاده‌های وارداتی، این مزیت تا حد زیادی خنثی می‌شـود. افزایش نـرخ ارز هزینه تولید را بالا می‌برد و از طریـق کانال هزینه، تورم را تشـدید می‌کند. ایـن پدیده که به «تورم وارداتی» معروف اسـت، در اقتصادی مانند ایران که زنجیره تولید آن به واردات وابسته است، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

در چنین شـرایطی، بازارهای دارایی نیز رفتار متفاوتی از خود نشـان می‌دهند. رشـد اسمی قیمت دارایی‌ها، از جمله سـهام، ارز و طلا، اغلب بازتابی از کاهش ارزش پول ملی اسـت تا افزایش واقعی ثروت. بنابراین، تحلیل بازده این بازارها بدون در نظر گرفتن تورم می‌تواند گمراه‌کننده باشـد. در بسـیاری از دوره‌ها، بازده واقعی سـرمایه‌گذاری در بازار سهام منفی بوده یا از سایر دارایی‌ها عقب مانده است، که این امر نشان‌دهنده ضعف در کارکرد این بازار به‌عنوان ابزار تأمین مالی تولید است.

پیامـد نهایی ایـن تحولات، انتقال فشـارهای اقتصاد کلان به سـطح بنگاه‌ها و به‌ویژه بخش‌های تولیدی اسـت. در صنایعی مانند دامپروری و طیور، این فشارها به‌صورت هم‌زمان از دو سمت عرضه و تقاضا وارد می‌شود. از سمت عرضه، افزایش نرخ ارز و تورم هزینه نهاده‌ها را بالا می‌برد؛ و از سمت تقاضا، کاهش قدرت خرید مصرف‌کننده، امکان افزایش قیمت محصولات را محدود می‌کند. این وضعیت به کاهش حاشیه سود و افزایش ریسک فعالیت منجر می‌شود.

در چنین محیطی، مفهوم بهره‌وری اهمیت مضاعفی پیدا می‌کند. بهره‌وری دیگر صرفاً یک شاخص فنی نیست، بلکه به متغیری تعیین‌کننده در بقا و رقابت‌پذیری تبدیل شـده اسـت. بنگاه‌هایی که بتوانند با استفاده بهینه‌تر از نهاده‌ها، هزینه‌های خود را کنترل کنند و محصولی متناسب با تقاضای بازار ارائه دهند، شانس بیشتری برای ادامه فعالیت خواهند داشت. در مقابل، واحدهایی که ساختار هزینه‌ای ناکارآمد دارند، در برابر شوک‌های اقتصادی آسیب‌پذیرتر خواهند بود.

در نهایـت، تحلیـل اقتصاد ایران در سـال ۱۴۰۴ نشـان می‌دهد که چالش اصلی نه صرفاً در سـطح شـاخص‌ها، بلکه در سـاختارها و سـازوکارهای تولید و توزیع نهفته اسـت. بدون اصلاح این سـاختارها، حتی بهبودهای مقطعی در برخی شاخص‌ها نیز نمی‌تواند به تغییر پایدار در مسیر اقتصاد منجر شود.

تورم مزمن، مهم‌ترین عامل کاهش رفاه خانوارهای ایرانی بوده است. هنگامی که نرخ تورم برای چند سال متوالی در محدوده‌های بالا قرار می‌گیرد، اثر آن صرفاً افزایش قیمت‌ها در یک سال نیست؛ بلکه سطح عمومی قیمت‌ها به‌صورت مرکب چندین برابر می‌شود. در چنین شرایطی، افزایش اسمی دستمزد، حقوق بازنشستگی و درآمد خانوارها معمولاً از افزایش هزینه‌های زندگی عقب می‌ماند و در نتیجه قدرت خرید واقعی کاهش می‌یابد.

به عنوان نمونه، اگر سـطح قیمت‌ها هر سـال به‌طور متوسـط ۴۰ درصد افزایش یابد، کالایی که در ابتدای دوره ۱۰۰ واحد قیمت داشته است، پس از پنج سال بیش از ۵۰۰ واحد قیمت خواهد داشت. بنابراین، حتی افزایش چند ده‌درصدی

سالانه حقوق نیز الزاماً به معنای حفظ قدرت خرید نیست. این فرایند بیشترین فشار را بر خانوارهایی وارد می‌کند که بخش بزرگی از درآمدشان را صرف خوراک، مسکن و سایر نیازهای ضروری می‌کنند.

کاهش مستمر ارزش پول ملی نیز شوک‌های متعددی به اقتصاد وارد کرده است. نرخ ارز در بازار آزاد که در ابتدای دهه ۱۳۹۰ در حدود چند هزار تومان برای هر دلار بود، تا پایان سال ۱۴۰۴ به ارقامی چند ده برابر بالاتر رسید. کاهش ارزش ریال از یک سو قیمت کالاهای وارداتی، مواد اولیه، تجهیزات و ماشین‌آلات را افزایش داد و از سوی دیگر انتظارات تورمی و تمایل به تبدیل پول به دارایی را تقویت کرد.

جهش نرخ ارز برای تولیدکنندگان تنها به معنای گران‌شدن کالاهای وارداتی نیست. حتی کالاهایی که در داخل تولید می‌شوند، ممکن است مستقیماً یا غیرمستقیم به نهاده‌های وارداتی، قطعات، انرژی، حمل‌ونقل یا قیمت‌های جهانی وابسته باشند. بنابراین، شوک ارزی به‌تدریج در سراسر زنجیره تولید منتشر می‌شود و هزینه جایگزینی سرمایه و سرمایه در گردش را افزایش می‌دهد.

بازار سرمایه نیز نتوانسته است همواره نقش مطمئنی در حفظ ارزش واقعی دارایی خانوارها ایفا کند. شاخص کل بورس تهران در برخی دوره‌ها از نظر اسمی افزایش یافته است، اما ارزیابی عملکرد بورس صرفاً بر اساس رشد اسمی شاخص می‌تواند گمراه‌کننده باشد. بازده بازار باید با تورم، نرخ ارز و بازده سایر دارایی‌ها مقایسه شود. در دوره‌هایی که تورم انباشته یا افزایش قیمت ارز از رشد شاخص بورس بیشتر بوده است، سرمایه‌گذار با وجود مشاهده افزایش عدد شاخص، از نظر قدرت خرید واقعی زیان کرده است. البته در این مقایسه باید میان شاخص قیمت و شاخص بازده کل، که سود نقدی شرکت‌ها را نیز لحاظ می‌کند، تفاوت گذاشت. با این حال، واقعیت اصلی آن است که بخش بزرگی از بازار سرمایه ایران طی سال‌های اخیر نتوانسته به‌طور باثبات از تورم و کاهش ارزش پول ملی پیشی بگیرد. خروج سرمایه، بی‌اعتمادی به سیاست‌گذاری و مداخلات متعدد نیز کارکرد بازار سرمایه در تأمین مالی تولید را تضعیف کرده است.

انتقال بحران اقتصاد کلان به صنعت دامپروری

پیامدهای این شرایط در صنعت دام و طیور با شدت بیشتری مشاهده می‌شود؛ زیرا این صنعت از یک سو به نهاده‌های وارداتی و نرخ ارز وابسته است و از سوی دیگر محصولات آن را باید به مصرف‌کننده‌ای بفروشد که قدرت خریدش شدیداً کاهش یافته است.

ذرت، کنجاله سویا، مکمل‌های خوراک، دارو، واکسن، مواد ژنتیکی، تجهیزات و قطعات مورد استفاده در دامداری‌ها و مرغداری‌ها، مستقیم یا غیرمستقیم تحت تأثیر نرخ ارز قرار دارند. در نتیجه، افزایش نرخ ارز هزینه تولید را به‌سرعت بالا می‌برد. اما قیمت فروش شیر، گوشت، تخم‌مرغ و مرغ نمی‌تواند همیشه با همان سرعت افزایش یابد؛ زیرا خانوارها توان پرداخت نامحدود ندارند و دولت نیز معمولاً برای کنترل قیمت مواد غذایی در بازار مداخله می‌کند.

تولیدکننده دام و طیور در نتیجه میان دو فشار قرار می‌گیرد: از یک سو هزینه نهاده‌ها، تجهیزات، انرژی، حمل‌ونقل و تأمین مالی افزایش می‌یابد و از سوی دیگر کاهش قدرت خرید مصرف‌کننده، امکان انتقال کامل این افزایش هزینه به قیمت محصول را محدود می‌کند. حاصل این وضعیت، کاهش حاشیه سود، افزایش نیاز به سرمایه در گردش، تأخیر

در نوسازی تجهیزات و خروج تدریجی واحدهای کم‌بازده از چرخه تولید است.

تورم بالا همچنین محاسبه سود واقعی را دشوار می‌کند. ممکن است فروش ریالی یک واحد تولیدی نسبت به سال قبل افزایش یافته باشد، اما اگر هزینه جایگزینی خوراک، دام، تجهیزات و ساختمان با سرعت بیشتری افزایش یافته باشد، سود اسمی به معنای افزایش ثروت واقعی نیست. در چنین شرایطی، بخشی از آنچه سود تلقی می‌شود در واقع تنها جبران کاهش ارزش پول و افزایش هزینه جایگزینی سرمایه است.

رکود و کاهش قدرت خرید بر تقاضای محصولات دامی نیز اثر می‌گذارد. خانوارها در مواجهه با کاهش درآمد واقعی، ابتدا مصرف کالاهای گران‌تر را کاهش می‌دهند یا آن‌ها را با منابع پروتئینی ارزان‌تر جایگزین می‌کنند. کاهش مصرف سرانه گوشت قرمز، تغییر ترکیب مصرف پروتئین و افزایش حساسیت مصرف‌کننده به قیمت، مستقیماً بر ساختار بازار دام و طیور اثر می‌گذارد. در چنین فضایی، افزایش تولید به هر قیمت نمی‌تواند راهبرد مناسبی باشد. واحدی که خوراک بیشتری مصرف می‌کند، تلفات بالاتری دارد، دوره پرورش آن طولانی‌تر است یا محصولی تولید می‌کند که با خواست بازار مطابقت ندارد، در برابر شوک‌های اقتصادی آسیب‌پذیرتر خواهد بود. بنابراین، بهره‌وری از یک مفهوم فنی به شرط اصلی بقا تبدیل می‌شود.

کاهش ضریب تبدیل خوراک، افزایش باروری و جوجه‌درآوری، کاهش تلفات، بهبود سلامت، افزایش طول عمر اقتصادی دام، کاهش فاصله زایش و تولید محصولی متناسب با تقاضای بازار می‌تواند بخشی از فشار ناشی از افزایش هزینه‌ها را جبران کند. هرچه نهاده‌ها گران‌تر باشند، ارزش اقتصادی صرفه‌جویی در یک واحد خوراک یا جلوگیری از یک درصد تلفات بیشتر می‌شود. از این منظر، اصلاح نژاد، تغذیه، مدیریت و بهداشت نباید جدا از اقتصاد بررسی شوند. هدف نهایی صرفاً بیشینه‌کردن عملکرد زیستی نیست، بلکه باید بیشترین ارزش اقتصادی از مجموعه منابع محدود ایجاد شود. ممکن است حیوانی رشد سریع‌تری داشته باشد، اما اگر خوراک بیشتری مصرف کند، تلفات بالاتری ایجاد کند یا محصولش با تقاضای بازار سازگار نباشد، الزاماً سودآورتر نخواهد بود.

سال ۱۴۰۴ بار دیگر نشان داد که در محیطی با تورم بالا، نوسان نرخ ارز، افت قدرت خرید و کمبود سرمایه، تفاوت واحدهای موفق و ناموفق بیش از هر چیز در توانایی آن‌ها برای تبدیل نهاده به محصول اقتصادی نهفته است. در چنین اقتصادی، بهره‌وری دیگر صرفاً یک توصیه مدیریتی نیست، بلکه متغیری تعیین‌کننده در بقای بنگاه است که مستقیماً بر نسبت هزینه به درآمد، توان تأمین سرمایه در گردش و امکان ادامه فعالیت در شرایط بی‌ثبات اثر می‌گذارد.

اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۴؛ تداوم رکود رفاهی و افزایش فشار بر تولید

برای ارزیابی وضعیت اقتصادی ایران در سال ۱۴۰۴، نمی‌توان تنها به نرخ رشد یک سال توجه کرد. اقتصاد ایران طی بیش از یک دهه با ترکیبی از رشد پایین و ناپایدار، تورم مزمن، کاهش ارزش پول ملی، افت سرمایه‌گذاری و افزایش نااطمینانی مواجه بوده است. این عوامل در کنار یکدیگر موجب شده‌اند که حتی در سال‌هایی که رشد اقتصادی مثبت گزارش شده است، بخش بزرگی از جامعه بهبود محسوسی در سطح زندگی خود احساس نکند.

بانک جهانی دوره ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ را برای اقتصاد ایران یک «دهه ازدست‌رفته» توصیف کرده است؛ دوره‌ای که در آن رشد

اقتصادی در مجموع ناچیز بود و تولید ناخالص داخلی واقعی کشـور در پایان دهه تقریباً به سـطح ابتدای آن بازگشت. بنابراین، بهتر اسـت به‌جای آنکه گفته شـود اقتصاد ایران در تمام این سـال‌ها به‌طور متوسط رشد منفی داشته است، گفته شـود اقتصاد کشـور طی یک دوره طولانی از رشد پایدار محروم بوده و رشد درآمد سرانه آن به‌شدت محدود شده اسـت. اقتصاد ایران پس از سـال ۱۴۰۰، عمدتاً تحت تأثیر افزایش تولید و صادرات نفت، چند سـال رشد مثبت را تجربه کرد؛ اما این رشـد نتوانسـت عقب‌ماندگی انباشـته دهه قبل را به‌طور کامل جبران کند. افزون بر این، رشـد نفتی الزاماً به معنای افزایش متناسـب درآمد خانوارها، توسعه سـرمایه‌گذاری مولد یا بهبود شرایط بنگاه‌های خصوصی نیست. کاهش سرعت رشد اقتصادی از حدود ۵/۳ درصد در سال ۲۰۲۳ به حدود ۳/۷ درصد در سال ۲۰۲۴ نیز نشان داد که روند بازیابی اقتصاد شکننده بوده است. برای سال مالی منتهی به اسفند ۱۴۰۴، بانک جهانی کاهش حدود ۲/۷ درصدی تولید ناخالص داخلی ایران را برآورد کرده است.

بر اسـاس آخرین پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول (IMF) در گزارش World Economic Outlook و به‌روزرسانی‌های سال ۲۰۲۶، رشد اقتصادی واقعی ایران در سال ۲۰۲۶ برابر با منفی ۶/۱ درصد پیش‌بینی شده است. این پیش‌بینی نسبت به برآوردهای قبلی به‌طور قابل توجهی بدتر شده است. صندوق بین‌المللی پول علت اصلی این کاهش را موارد زیر می‌داند:

- تشدید درگیری‌های منطقه‌ای و آثار اقتصادی آن،
- اختلال در صادرات انرژی و تجارت،
- افزایش نااطمینانی اقتصادی،
- فشار بر سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های تولیدی.

برای مقایسه:

- **رشد اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۶:** حدود ۳/۰٪ پیش‌بینی شده است.
- **پیش‌بینی رشد ایران:** منفی ۶/۱٪، یکی از شدیدترین کاهش‌های پیش‌بینی‌شده در میان اقتصادهای منطقه محسوب می‌شود.

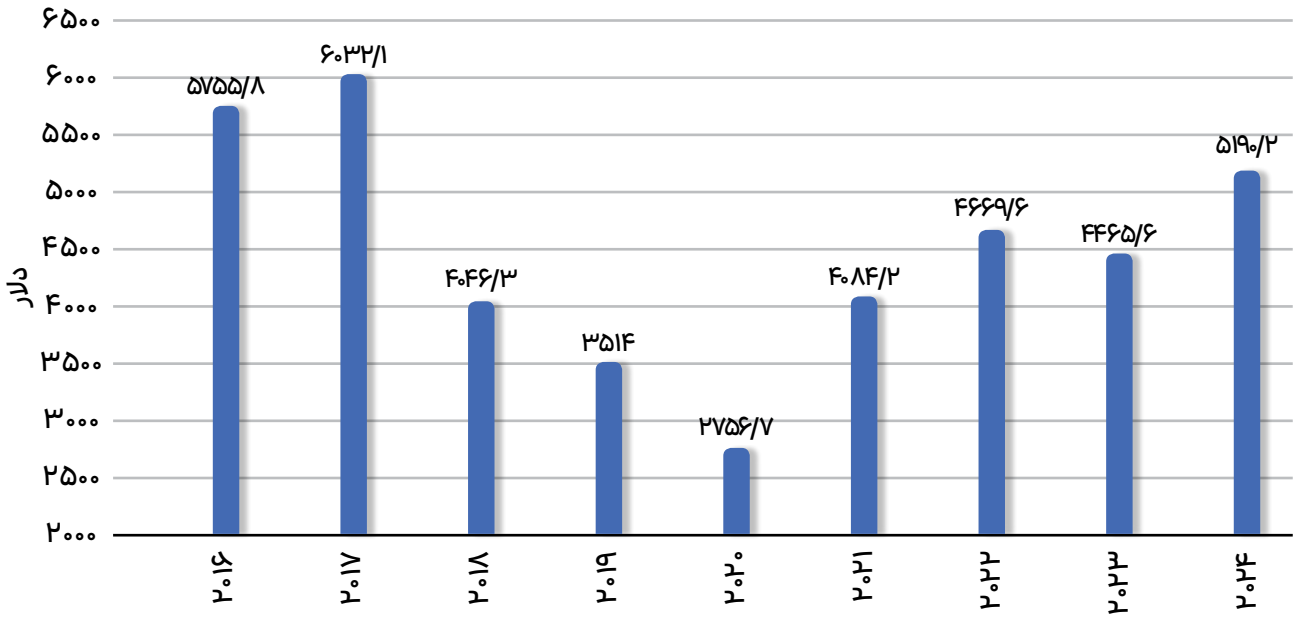
جمع‌بندی

در حال حاضر، برای سال تقویمی ۲۰۲۶:

- **پیش‌بینی رسمی و به‌روز IMF:** رکود ۵/۴ درصدی
- **پیش‌بینی EIU:** رکود ۹/۲ درصدی
- **بانک جهانی:** به دلیل نااطمینانی شدید، عدد مشخصی منتشر نکرده است

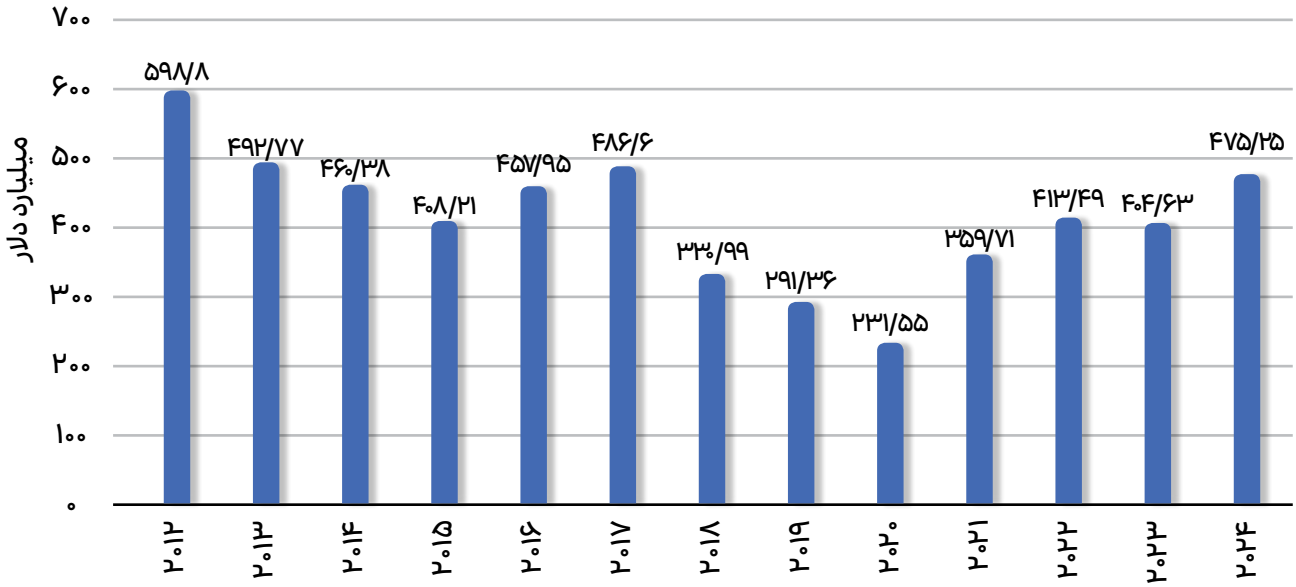
بنابراین می‌توان گفت دامنه پیش‌بینی‌های قابل اسـتناد موجود، تقریباً بین منفی ۵/۴ تا منفی ۹/۲ درصد اسـت. اختلاف زیاد این دو برآورد عمدتاً ناشی از تفاوت در فرضیات مربوط به صادرات نفت، شدت و طول تنش‌ها، اختلال تجارت و وضعیت سرمایه‌گذاری است.

سرانه تولید ناخالص داخلی ایران

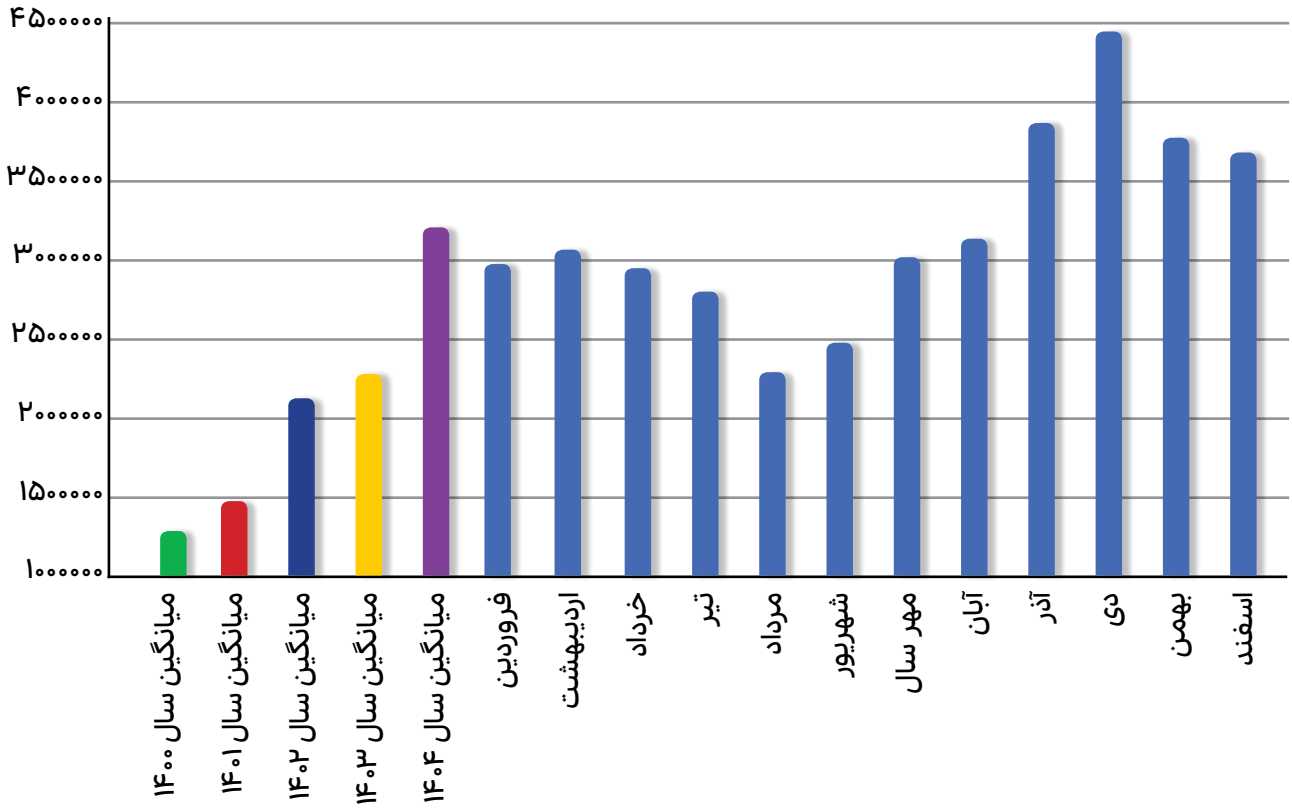
منبع : World Bank

GDP

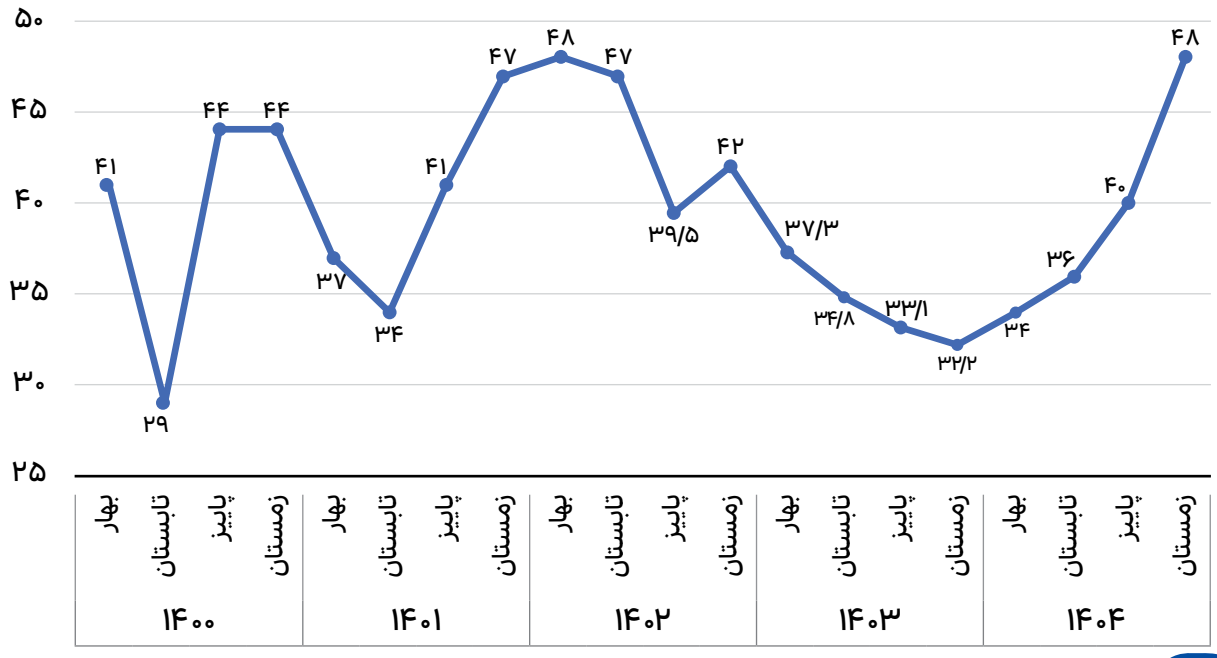

منبع : World Bank

شاخص بورس

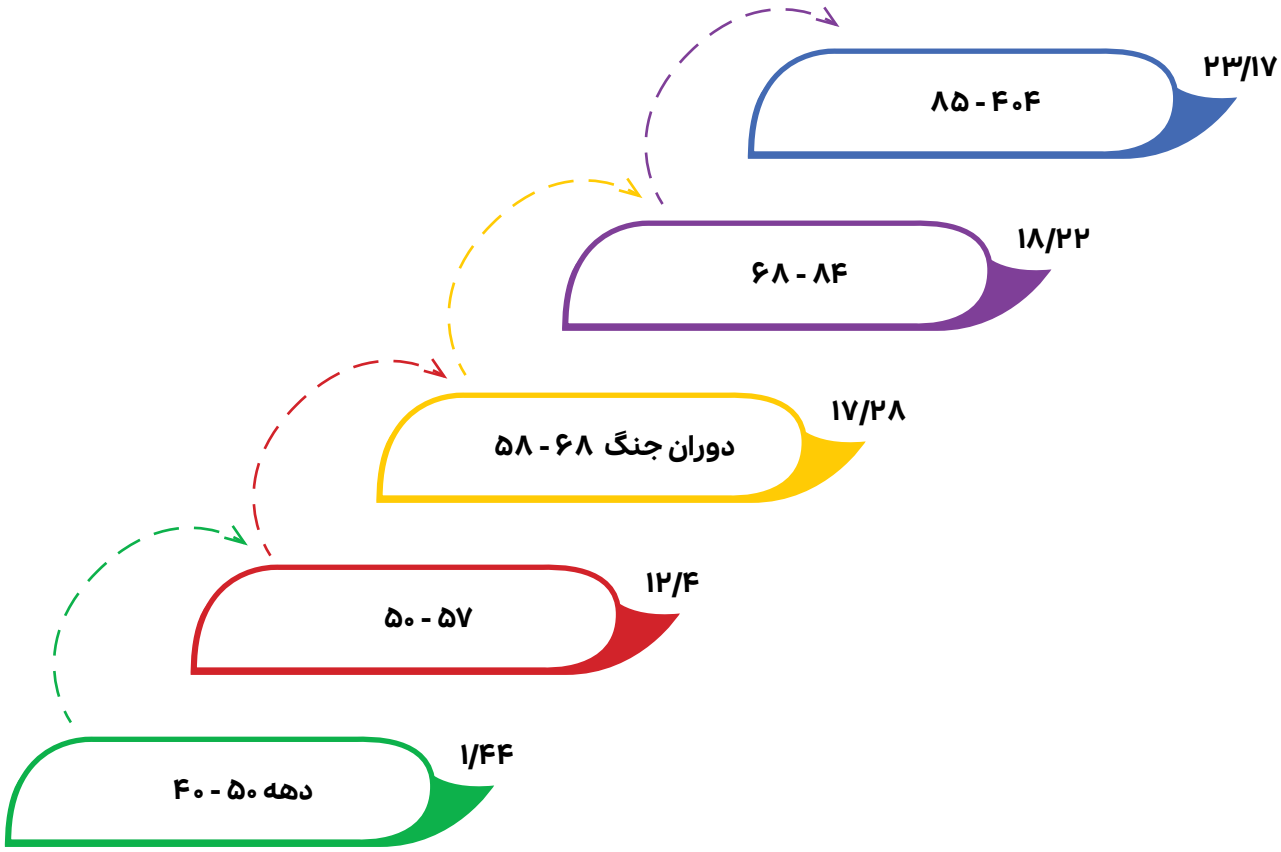

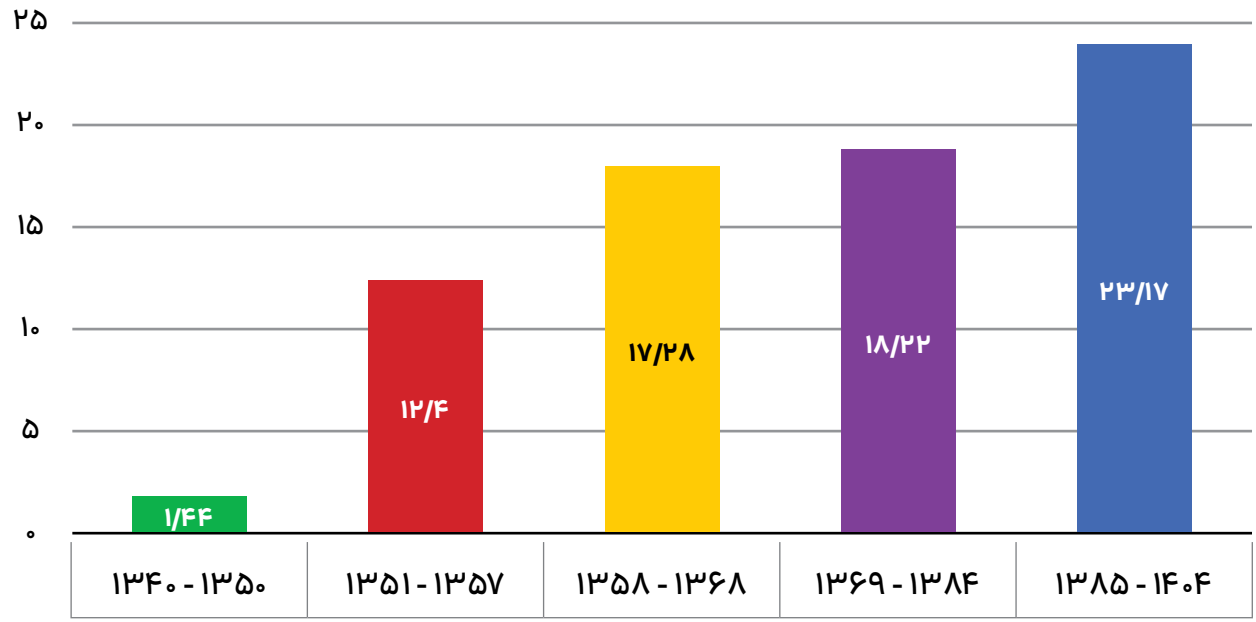
نرخ تورم نقطه به نقطه

منبع : مرکز آمار ایران

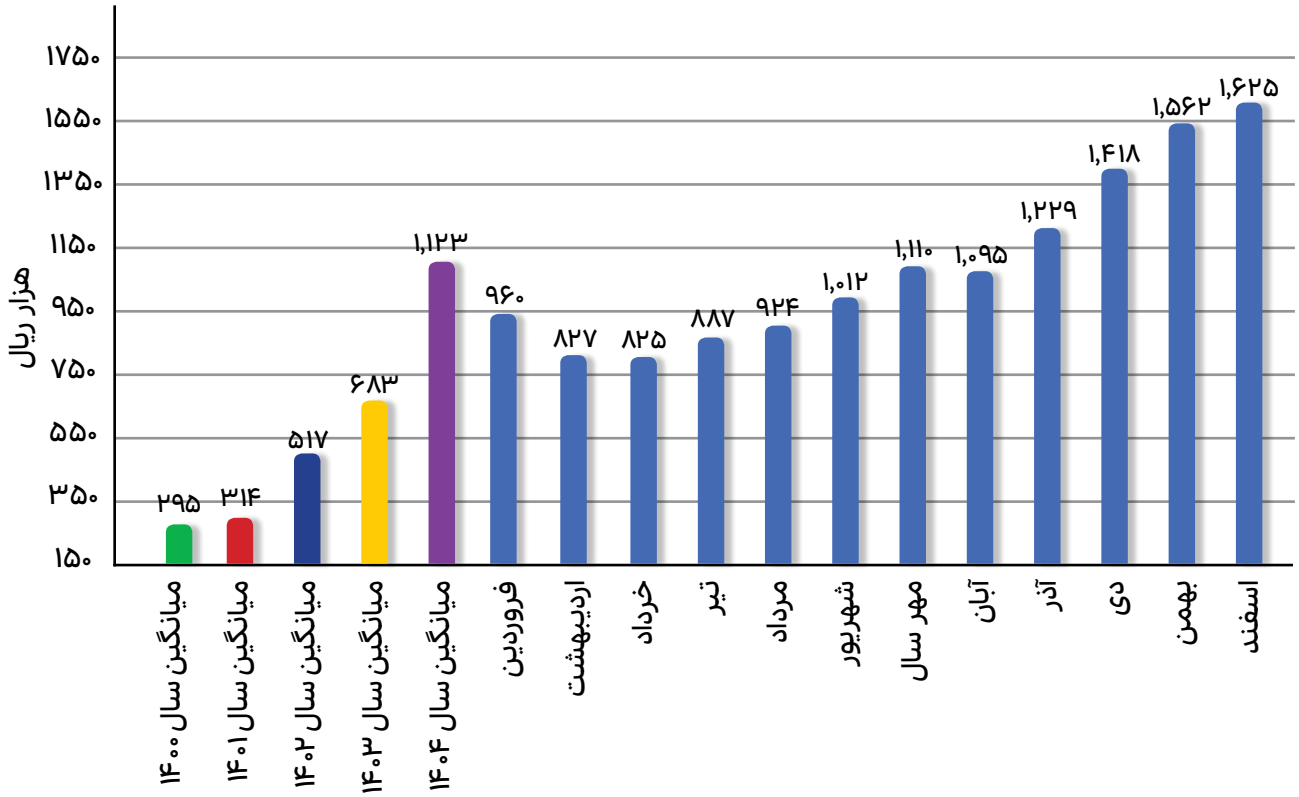
تورم در ادوار مختلف

منبع : بانک مرکزی

نرخ ارز

هزار ریال
۱۷۵۰
۱۵۵۰
۱۳۵۰
۱۱۵۰
۹۵۰
۷۵۰
۵۵۰
۳۵۰
۱۵۰
۲۹۵
۳۱۴
۵۱۷
۶۸۳
۱,۱۲۳
۹۶۰
۸۲۷
۸۲۵
۸۸۷
۹۲۴
۱,۰۱۲
۱,۱۱۰
۱,۰۹۵
۱,۲۲۹
۱,۴۱۸
۱,۵۶۲
۱,۶۲۵
میانگین سال ۱۴۰۰
میانگین سال ۱۴۰۱
میانگین سال ۱۴۰۲
میانگین سال ۱۴۰۳
میانگین سال ۱۴۰۴
فروردین
اردیبهشت
خرداد
تیر
مرداد
شهریور
مهر سال
آبان
آذر
دی
بهمن
اسفند

۰۲
بازار جهانی دام و طیور

تحلیل بازار جهانی گوشت در سال ۲۰۲۵

بر پایه آمار تولید، تجارت و قیمت‌های بین‌المللی

دکتر حسن مهربانی یگانه (DVM, MSc, PhD)

استاد دانشگاه تهران

گوشت مرغ با سهم بیش از ۴۰ درصد از تولید جهانی، گسترده‌ترین قابلیت رشد و عمومی‌ترین بازار مصرف را دارد. گوشت خوک، با وجود حجم بالای تولید، به‌سبب محدودیت مذهبی بخش بزرگی از جمعیت جهان و تمرکز کم‌نظیر تولید و مصرف در چین، بازاری متمرکزتر و کم‌جهان‌شمول‌تر است. برای ایران، مزیت راهبردی مرغ تنها زمانی حفظ می‌شود که ژنتیک روزآمد، خوراک، مدیریت و ساختار زنجیره در خدمت بهره‌وری قرار گیرند.

۱. تصویر کلان بازار جهانی

آمارهای سال ۲۰۲۵ تصویری روشن از جهت حرکت بازار جهانی گوشت ارائه می‌کنند. کل تولید گوشت جهان حدود ۳۸۴ میلیون تن برآورد شده و نسبت به سال ۲۰۲۴ حدود ۱/۴ درصد افزایش یافته است. این رشد میان انواع گوشت یکسان نیست: مرغ موتور اصلی افزایش تولید است؛ گوشت گاو با محدودیت عرضه و تقاضای قوی وارداتی مواجه است؛ گوشت خوک از نظر حجم تولید جایگاه بزرگی دارد، اما تجارت آن هنوز پایین‌تر از سال ۲۰۲۱ است؛ و گوشت گوسفند بازاری کوچک، گران و جغرافیایی باقی مانده است.

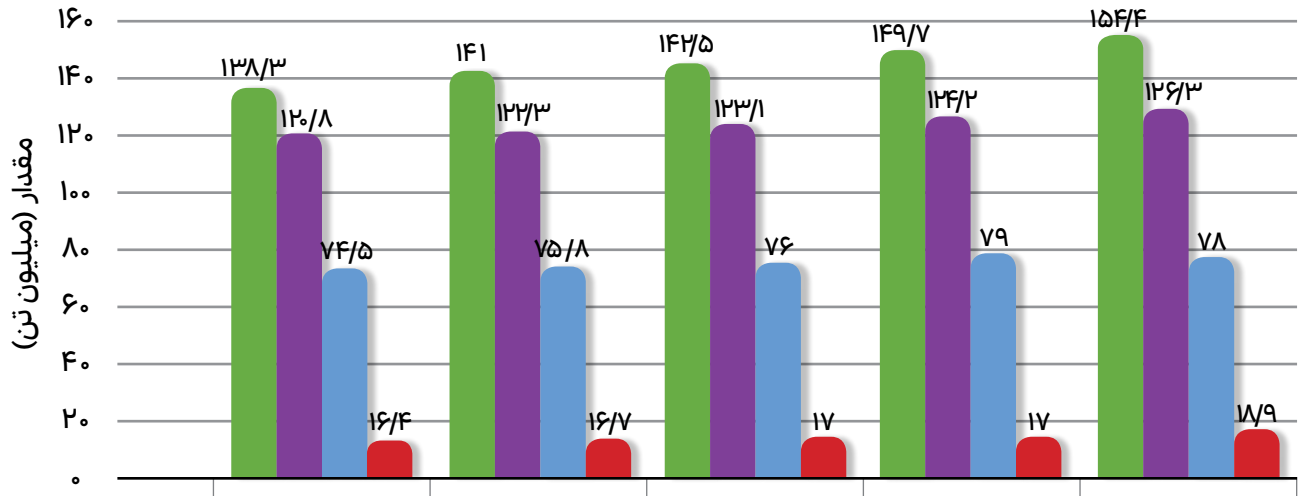
ترکیب بازار نشان می‌دهد آینده پروتئین حیوانی بیش از گذشته به محصولاتی وابسته است که دوره تولید کوتاه‌تر، ضریب تبدیل غذایی بهتر، قیمت مصرف‌کننده پایین‌تر و امکان توسعه سریع‌تر عرضه را دارند. از این منظر، جایگاه گوشت مرغ صرفاً حاصل افزایش ظرفیت پرورش نیست، بلکه پیامد یک برتری هم‌زمان زیستی، اقتصادی، تجاری و جمعیتی است.

۲. تولید جهانی انواع گوشت

تولید جهانی انواع گوشت در سال ۲۰۲۵

نوع گوشت	تولید جهانی ۲۰۲۵ (میلیون تن)	سهم از کل تولید گوشت	تغییر نسبت به ۲۰۲۴
گوشت مرغ	۱۵۴/۴	%۴۰/۲۰	+ %۲/۹
گوشت خوک	۱۲۶/۳	%۳۲/۹۰	+ %۱/۰
گوشت گاو	۷۸	%۲۰/۳۰	– %۰/۴
گوشت گوسفند	۱۸/۹	%۴/۹۰	+ %۰/۱۱
سایر گوشت‌ها	۶/۴	%۱.۷	-
کل گوشت	**۳۸۴**	**%۱۰۰**	**+ %۱/۴**

منبع: FAO

	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۴	۲۰۲۵
گوشت مرغ	۱۳۸/۳	۱۴۱	۱۴۲/۵	۱۴۹/۷	۱۵۴/۴
گوشت خوک	۱۲۰/۸	۱۲۲/۳	۱۲۳/۱	۱۲۴/۲	۱۲۶/۳
گوشت گاو	۷۴/۵	۷۵/۸	۷۹	۷۹	۷۸
گوشت گوسفند	۱۶/۴	۱۶/۷	۱۷	۱۷	۱۸/۹

منبع: FAO

گوشت مرغ با تولید بیش از ۱۵۴ میلیون تن و سهم بیش از ۴۰ درصد، بزرگ‌ترین بخش تولید جهانی گوشت را تشکیل می‌دهد. گوشت خوک با بیش از ۱۲۶ میلیون تن و سهم حدود ۳۳ درصد، گوشت گاو با ۷۸ میلیون تن و سهم حدود ۲۰ درصد و گوشت گوسفند با حدود ۱۹ میلیون تن و سهم تقریباً ۵ درصد در رتبه‌های بعد قرار دارند. این ترتیب، تفاوت میان «حجم تولید» و «گستره بالقوه مصرف» را نیز آشکار می‌کند: تولید خوک بسیار بزرگ است، ولی بازار بالقوه مرغ از نظر دینی، فرهنگی و جغرافیایی فراگیرتر است.

۲-۱. گوشت مرغ؛ موتور رشد تولید جهانی

تولید جهانی گوشت مرغ از ۱۳۸/۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به ۱۵۴/۴ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ رسیده؛ یعنی طی چهار سال ۱۶/۱ میلیون تن یا حدود ۱۱/۶ درصد افزایش داشته است. متوسط رشد مرکب سالانه این محصول در این دوره، سالانه حدود ۲/۸ درصد بوده و از رشد گوشت گاو و خوک بیشتر بوده است. کوتاه‌بودن دوره پرورش، گردش سریع سرمایه، ضریب تبدیل غذایی مناسب‌تر، امکان واکنش سریع تولید به نوسان تقاضا، قیمت پایین‌تر برای مصرف‌کننده، سهولت قطعه‌بندی و فرآوری و نبود منع مذهبی گسترده، مجموعه‌ای از مزیت‌ها را پدید آورده که هیچ‌یک از گوشت‌های اصلی به‌طور هم‌زمان از همه آنها برخوردار نیستند. پیشرفت مستمر اصلاح نژادی با استفاده از ژنومیک و انتشار سریع دستاوردهای ژنتیکی از هسته‌های اصلاحی به گله‌های اجداد، مادر و گوشتی (حدود ۳سال) نیز این برتری را تقویت کرده است.

۲-۲. گوشت گاو؛ رشد کند و فشار عرضه

تولید گوشت گاو از ۷۴/۵ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به ۷۸ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ رسیده است. رشد تجمعی این دوره حدود ۴/۷ درصد و متوسط رشد سالانه نزدیک به ۱/۲ درصد بوده است. طولانی‌بودن چرخه تولید، هزینه نگهداری دام مولد، محدودیت مرتع و آب، هزینه خوراک، سرمایه‌بر بودن تولید و تشدید الزامات زیست‌محیطی، سرعت واکنش عرضه را محدود می‌کند. کاهش تولید سالانه و رشد تجارت، نشانه فشار تقاضا بر عرضه جهانی و یکی از دلایل ماندگاری قیمت بالای گوشت گاو است.

۲-۳. گوشت خوک؛ بازار بزرگ اما جمعیت‌محور و متمرکز

تولید گوشت خوک از ۱۲۰/۸ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به ۱۲۶/۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ افزایش یافته است. رشد تجمعی این دوره حدود ۴/۶ درصد و متوسط رشد مرکب سالانه نزدیک به ۱/۱ درصد بوده است. بیماری تب خوکی آفریقایی، هزینه خوراک، سیاست‌های زیست‌محیطی و بازسازی گله‌ها در چین از عوامل اصلی نوسان این بازار بوده‌اند.

برای تفسیر فاصله تولید و مصرف گوشت خوک با گوشت مرغ، توجه به صبغه دینی و جمعیتی جهان ضروری است. تازه‌ترین برآورد جامع مرکز پژوهشی Pew نشان می‌دهد جمعیت مسلمانان جهان در سال ۲۰۲۰ حدود ۲ میلیارد نفر، معادل ۲۵/۶ درصد جمعیت جهان بوده است؛ بنابراین رقم حدود ۱/۵ میلیارد نفر که در برخی منابع قدیمی دیده می‌شود،

دیگر نماینده وضعیت امروز نیست. اسلام مصرف گوشت خوک را منع می‌کند و در آیین یهود نیز مصرف آن مجاز نیست. جمعیت یهودیان جهان در همان برآورد نزدیک به ۱۵ میلیون نفر، معادل حدود ۰/۲ درصد جمعیت جهان، گزارش شده است.

در نتیجه، بیش از یک‌چهارم جمعیت جهان به‌دلیل تعلق دینی به اسلام خارج از بازار متعارف گوشت خوک قرار می‌گیرد؛ جمعیت یهودیان نیز بر دامنه این محدودیت می‌افزاید. میزان پایبندی افراد به احکام غذایی یکسان نیست، اما در سطح بازار، مقررات غذای حلال، الگوی خرید خانوار، خدمات غذایی عمومی و سیاست وارداتی کشورهای مسلمان اثری ساختاری بر تقاضا دارد. گوشت مرغ چنین مانع فراگیری ندارد و هم در بازارهای حلال و هم در بازارهای غیرحلال قابل عرضه است. همین جهان‌شمولی یکی از دلایل مهم نزدیک‌شدن و سپس پیشی‌گرفتن تولید مرغ از تولید خوک است.

تمرکز بازار خوک در چین، سوی دیگر همین واقعیت جمعیتی است. جمعیت سرزمین اصلی چین در پایان سال ۲۰۲۵ طبق اداره ملی‌آمار آن کشور بیش از ۱/۴ میلیارد نفر بوده است. گزارش وزارت کشاورزی آمریکا، چین را بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده گوشت خوک در جهان معرفی می‌کند. برآورد این نهاد برای سال ۲۰۲۵، تولید بیش از ۵۷ میلیون تن و مصرف داخلی بیش از ۵۸ میلیون تن است؛ ارقامی که به‌ترتیب حدود ۴۵ درصد تولید و ۴۶ درصد مصرف متناظر با تولید جهانی گزارش‌شده در این کتاب را نمایندگی می‌کنند. همچنین داده‌های وزارت کشاورزی آمریکا (USDA) برای ۲۰۲۴ نشان می‌دهد چین با تولید بیش از ۵۷ میلیون تن، حدود ۴۸ درصد تولید جهانی خوک در برآورد آن سال را در اختیار داشته است.بنابراین مسیر جهانی گوشت خوک به‌طور نامتناسبی به اقتصاد، جمعیت، سیاست ذخایر، بیماری‌های دامی و ترجیحات مصرف‌کنندگان چین وابسته است. بهبود تولید داخلی چین می‌تواند واردات جهانی را کاهش دهد و صادرکنندگان بزرگ را با مازاد عرضه روبه‌رو سازد؛ افت تولید چین نیز می‌تواند در مدت کوتاهی تجارت و قیمت جهانی را دگرگون کند. چشم‌انداز OECD-FAO نیز کاهش تدریجی اتکای چین به واردات گوشت خوک را یکی از عوامل تغییر الگوی تجارت جهانی در دهه آینده می‌داند.

نتیجه: برتری جمعیتی مرغ بر خوک فقط نتیجه ضریب تبدیل و سرعت رشد نیست. مرغ به بازار بالقوه تقریباً همه ادیان و فرهنگ‌ها دسترسی دارد، درحالی‌که خوک از بازار حدود یک‌چهارم جمعیت جهان به‌صورت ساختاری محروم است و نزدیک به نیمی از تولید و مصرف آن به یک کشور وابسته است.

۲-۴. گوشت گوسفند؛ بازار کوچک و گران

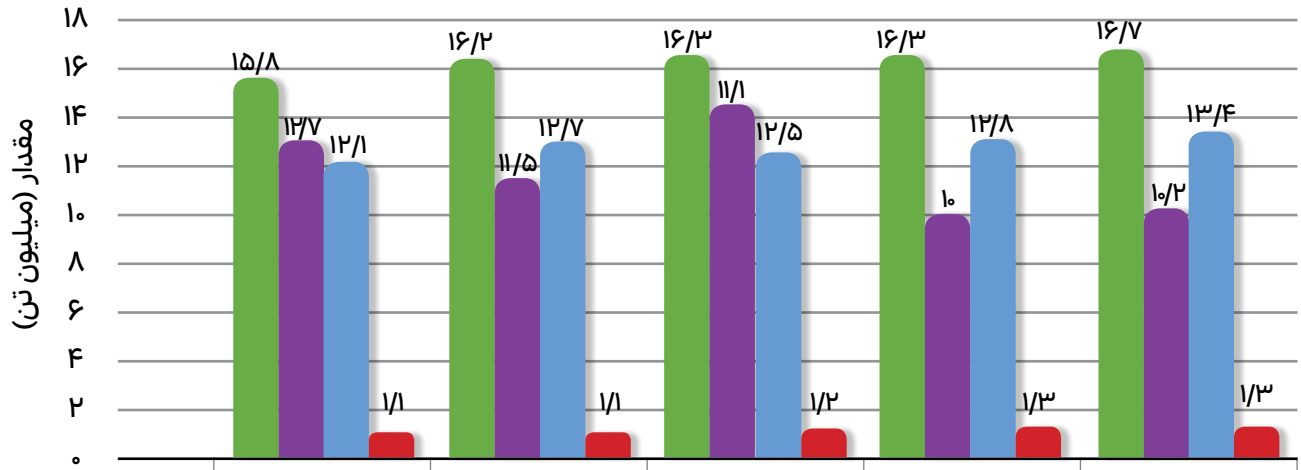
گوشت گوسفند با تولید تقریباً ۱۹ میلیون تن حدود ۵ درصد تولید جهانی را تشکیل می‌دهد. محدودیت مرتع، نرخ تولیدمثل پایین‌تر، طولانی‌بودن چرخه تولید، هزینه نگهداری دام مولد و تمرکز جغرافیایی عرضه، امکان گسترش سریع آن را محدود می‌کند. اهمیت فرهنگی این گوشت در خاورمیانه، شمال آفریقا و بخش‌هایی از آسیا بالاست، اما قیمت زیاد آن مانع تبدیل‌شدن به پروتئین روزمره برای بخش بزرگی از خانوارهای جهان می‌شود.

۳. ساختار تجارت جهانی گوشت

تجارت جهانی گوشت در سال ۲۰۲۵

نوع گوشت	تجارت جهانی ۲۰۲۵	تغییر نسبت به ۲۰۲۴	وضعیت بازار
گوشت مرغ	۱۶/۷	+ ٪۲/۵	افزایش ملایم ▲
گوشت خوک	۱۰/۲	+ ٪۲	افزایش ملایم ▲
گوشت گاو	۱۳/۴	+ ٪۴/۷	تقاضای قوی ▲
گوشت گوسفند	۱/۳	- ٪۱/۹	کاهش تجارت ▼
کل گوشت	۴۱/۶	+ ٪۲/۹	افزایش تجارت

منبع: FAO

	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۴	۲۰۲۵
گوشت مرغ	۱۵/۸	۱۶/۲	۱۶/۳	۱۶/۳	۱۶/۷
گوشت خوک	۱۲/۷	۱۱/۵	۱۱/۱	۱۰	۱۰/۲
گوشت گاو	۱۲/۱	۱۲/۷	۱۲/۵	۱۲/۸	۱۳/۴
گوشت گوسفند	۱/۱	۱/۱	۱/۲	۱/۳	۱/۳

منبع: FAO

حجم تجارت جهانی انواع گوشت در سال ۲۰۲۵ حدود ۴۳ میلیون تن گزارش شده است. مقایسه این رقم با تولید ۳۸۴ میلیون تنی نشان می‌دهد تنها کمی بیش از ۱۱ درصد گوشت تولیدشده وارد تجارت بین‌المللی می‌شود و بخش عمده تولید در کشور تولیدکننده به مصرف می‌رسد. ازاین‌رو، بازار بین‌المللی گوشت در مقایسه با کل تولید نسبتاً کم‌عمق است و شوک تولید، بیماری، خشکسالی یا محدودیت صادراتی در چند کشور می‌تواند اثری بزرگ بر قیمت‌های جهانی داشته باشد.

۳-۱. مرغ؛ بزرگ‌ترین قلم تجارت

تجارت جهانی گوشت مرغ در سال ۲۰۲۵ به ۱۶/۷ میلیون تن رسیده و حدود ۳۸/۸ درصد کل تجارت گوشت را تشکیل می‌دهد. نزدیک به ۱۰/۸ درصد تولید جهانی مرغ وارد تجارت می‌شود. قیمت رقابتی، سهولت انجماد، قابلیت عرضه قطعات متناسب با ترجیح بازار و پذیرش فرهنگی گسترده، مرغ را به عمومی‌ترین کالای گوشتی در تجارت جهانی تبدیل کرده است. رشد تجارت مرغ از رشد تولید آن کندتر بوده است: تولید بین سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ حدود ۱۱/۶ درصد افزایش یافت، اما تجارت حدود ۵/۷ درصد رشد کرد. این تفاوت نشان می‌دهد بخش مهمی از ظرفیت جدید در بازار داخلی کشورهای تولیدکننده جذب شده و بسیاری از دولت‌ها تولید مرغ را ابزار قابل‌دسترس‌تری برای امنیت غذایی دانسته‌اند.

۳-۲. گاو؛ بالاترین وابستگی به تجارت

تجارت گوشت گاو با ۱۳/۴ میلیون تن حدود ۳۱/۲ درصد تجارت جهانی گوشت را در اختیار دارد. نسبت تجارت به تولید آن حدود ۱۷/۲ درصد و از همه گروه‌های اصلی بالاتر است. تمرکز صادرات در برزیل، استرالیا، آمریکا، آرژانتین و نیوزیلند و وابستگی کشورهای پرجمعیت و کم‌زمین به واردات، توضیح‌دهنده این ساختار است. افزایش تجارت در شرایط محدودیت تولید، استمرار فشار قیمتی را محتمل می‌سازد و مصرف‌کنندگان کم‌درآمد را بیشتر به سمت مرغ سوق می‌دهد.

۳-۳. خوک؛ افت تجارت در قیاس با ۲۰۲۱

تجارت جهانی گوشت خوک از حدود ۱۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به حدود ۱۰ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ کاهش یافته است؛ یعنی افتی حدود ۳ میلیون تن یا تقریبا ۲۰ درصد. متوسط کاهش سالانه در این دوره بیش از ۵درصد بوده است. بازیابی تولید چین پس از تب خوکی آفریقایی، افزایش خوداتکایی، ضعف نسبی تقاضا و محدودیت بازار در کشورهای مسلمان از عوامل مهم این روند هستند. تنها حدود ۸ درصد تولید خوک وارد تجارت جهانی می‌شود. تمرکز بسیار بالای تولید و مصرف در چین سبب می‌شود افزایش تولید داخلی این کشور، حتی بدون کاهش محسوس مصرف جهانی، واردات را پایین بیاورد و حجم تجارت را منقبض کند. در مقابل، بازار مرغ میان کشورهای بیشتری توزیع شده و ریسک تمرکز تقاضای آن کمتر است.

۴-۳. گوسفند؛ تجارت محدود

تجارت گوشت گوسفند در سال ۲۰۲۵ حدود ۱/۳ میلیون تن و معادل ۳ درصد کل تجارت گوشت بوده است. نسبت تجارت به تولید حدود ۶/۹ درصد است. تمرکز صادرات در استرالیا و نیوزیلند، قیمت بالا و محدودیت عرضه، این بازار را کوچک نگه داشته است.

۴. مقایسه قیمت‌های بین‌المللی

قیمت بین المللی انواع گوشت

قیمت‌های واقعی بین‌المللی — دلار به ازای هر تن

کشور	گاو	گوسفند	خوک	مرغ
استرالیا	۸,۶۰۶	۷,۱۱۱	-	-
آمریکا	۹,۵۶۴	-	۲,۹۱۸	۱,۴۰۸
برزیل	۵,۵۲۶	-	۲,۵۵۸	۱,۶۸۱
نیوزیلند	-	۸,۶۴۲	-	-
آلمان	-	-	۲,۱۲۳	-

منبع: FAO

قیمت‌های اکتبر ۲۰۲۵ نشان می‌دهد مرغ با فاصله زیاد ارزان‌ترین گوشت قابل‌تجارت است. گوشت گاو آمریکا حدود ۶/۸ برابر مرغ آمریکا و گوشت گاو برزیل حدود ۳/۳ برابر مرغ برزیل قیمت داشته است. گوشت گوسفند نیز بسته به مبدأ بیش از چهار تا شش برابر مرغ قیمت دارد. این فاصله، تفاوت بنیادی در بهره‌وری زیستی، دوره تولید، نرخ تولیدمثل، هزینه نگهداری دام مولد، مصرف خوراک، نیاز به زمین و آب و سرعت گردش سرمایه را منعکس می‌کند.

اختلاف قیمت یک نوع گوشت میان کشورها را باید با توجه به مشخصات کالا تفسیر کرد. تفاوت قطعه، کیفیت و درجه‌بندی، شیوه تغذیه، بازار مقصد، شرایط تحویل، استانداردهای بهداشتی و نرخ ارز می‌تواند مقایسه مستقیم را مخدوش کند. قیمت بالاتر مرغ برزیل نسبت به آمریکا در جدول نیز لزوماً به معنای هزینه تولید بالاتر برزیل نیست و می‌تواند حاصل تفاوت محصول یا مبنای قیمت‌گذاری باشد.

۵. پیام‌های راهبردی بازار جهانی برای ایران

۵-۱. مرغ، ستون اصلی امنیت پروتئینی کشور

جهان‌شمولی مصرف، قیمت پایین و قابلیت توسعه سریع عرضه نشان می‌دهد گوشت مرغ برای ایران صرفاً یک محصول کشاورزی نیست؛ ستون اصلی دسترسی خانوار به پروتئین حیوانی است. هر سیاستی که هزینه تولید مرغ را افزایش دهد، مستقیماً قدرت خرید، تغذیه خانوار و امنیت غذایی را متأثر می‌کند. فاصله شدید قیمت گوشت قرمز و مرغ در ایران این نقش را پررنگ‌تر ساخته است.

۵-۲. بهره‌وری ژنتیکی، مسئله‌ای ملی و ارزی

در صنعتی که بخش عمده ذرت و کنجاله سویا از خارج تأمین می‌شود، هر گرم خوراک اضافه فقط هزینه مرغدار نیست؛ مصرف ارز، اضافه مصرف آب، حمل‌ونقل، انرژی و سرمایه ملی است. ازاین‌رو انتخاب سویه باید بر پایه وزن زنده و جوجه‌ریزی اسمی انجام نشود، بلکه ضریب تبدیل، ماندگاری، سرعت رشد، یکنواختی، بازده لاشه، کیفیت قطعات و هزینه تولید هر کیلوگرم گوشت قابل‌فروش معیار تصمیم باشد.

اختلاف کوچک ضریب تبدیل در مقیاس نزدیک به دو میلیارد قطعه جوجه‌ریزی سالانه، به صدها هزار تن خوراک تبدیل می‌شود. برای نمونه، افزایش فقط ۰/۱ واحدی ضریب تبدیل به معنای مصرف ۱۰۰ گرم خوراک اضافه به ازای هر کیلوگرم وزن زنده است. در تولید چند میلیون تن مرغ، پیامد آن می‌تواند صدها میلیون دلار هزینه اضافی نهاده باشد. سیاست ژنتیکی بنابراین باید بخشی از سیاست ارزی و امنیت غذایی کشور تلقی شود.

۵-۳. گسست ژنتیکی راس و پیامد تکثیر داخلی

گزارش دبیرکل فدراسیون طیور در سال ۱۴۰۵ حاکی است که حدود پنج سال گله اجداد راس جدید وارد کشور نشده و این وضعیت به چالش بهره‌وری انجامیده است. در ساختار اصلاح نژاد طیور، گله اجداد کالایی ثابت و قابل تکثیر نامحدود نیست. شرکت‌های اصلاح نژاد در هر نسل، حاصل انتخاب ژنتیکی تازه را از هسته‌های خالص به سطح اجداد منتقل می‌کنند. ادامه تکثیر داخلی از ذخایر قدیمی، کشور را از جریان سالانه پیشرفت ژنتیکی جدا می‌کند و فاصله عملکردی را به‌تدریج افزایش می‌دهد.

محصولی که در بازار ایران با نام راس عرضه می‌شود، هنگامی می‌تواند با استاندارد جهانی راس ۳۰۸ مقایسه شود که منشأ ژنتیکی، نسل، اسناد واردات و زنجیره تکثیر آن قابل ردیابی باشد. استفاده از عنوان «راس» برای جوجه حاصل از تکثیر چندنسلی ذخایر قدیمی یا آمیخته‌گری داخلی، تضمین‌کننده برخورداری

از ظرفیت ژنتیکی روز دنیا نیست. اصطلاح رایج «راس دستکاری‌شده» یا «راس غیراصیل» در صنعت، در اصل بیانگر همین نگرانی درباره گسست از منبع اصلی، نبود شفافیت شجره و ضعف قابلیت مقایسه با استاندارد شرکت اصلاح‌کننده است.

پیامد این گسست فقط کاهش وزن یا افزایش ضریب تبدیل نیست. افت یکنواختی، افزایش پراکندگی وزن، ضعف کیفیت جوجه یک‌روزه تولیدی، کاهش قابلیت پیش‌بینی عملکرد و دشوارشدن برنامه‌ریزی کشتارگاه و بازار قطعه‌بندی نیز از پیامدهای محتمل است. راه‌حل، ایجاد انحصار تازه نیست؛ واردات شفاف گله اجداد اصیل از شرکت‌های صاحب ژنتیک، امکان فعالیت رقابتی بخش خصوصی، ثبت و ردیابی نسل‌ها، آزمون عملکرد مستقل و انتشار عمومی نتایج ضروری است.

۴-۵. آرین؛ ذخیره ژنتیکی کهنه، محصول تجاری کم‌رقابت در وضعیت فعلی

حفظ لاین آرین به‌عنوان ذخیره ژنتیکی و ظرفیت پشتیبان امنیت زیستی کشور اهمیت دارد، اما این هدف با تحمیل گسترده محصولی کم‌بازده به زنجیره تجاری یکسان نیست. ارزیابی‌های کارشناسی نشان می‌دهند که شاخص‌های عملکردی آرین، از جمله ضریب تبدیل، افت لاشه و تلفات، در مقایسه با سویه‌های خارجی نامطلوب بوده است.

کارشناسان آرین را سویه‌ای سبک تا متوسط می‌دانند که در وزن‌های بالاتر با افت عملکرد و سوددهی کمتر مواجه می‌شود و رسیدن آن به وزن و ضریب تبدیل رقابتی را نیازمند اصلاح نژادی جدی و زمان‌بر می‌داند.

تولیدکنندگان و کارشناسان ضریب تبدیل آرین را در عمل بالاتر از ۲ می‌دانند و هزینه اضافی آن را برای صنعت و اقتصاد کشور در صورتی که کل جوجه‌ریزی از سویه آرین باشد سالانه حدود ۲ میلیارد دلار برآورد می کنند. این رقم یک برآورد صنفی است و باید با مدل مستقل شامل تعداد قطعه، وزن فروش، تفاوت واقعی ضریب تبدیل، قیمت نهاده، تلفات و بازده لاشه بازآزمایی شود؛ بااین‌حال جهت اقتصادی مسئله روشن است: الزام به مصرف سویه‌ای با خوراک بیشتر و گوشت قابل‌فروش کمتر، انتقال هزینه به تولیدکننده، دولت و مصرف‌کننده است. کشتارگاه‌ها معمولاً مرغ آرین را حدود ۱۰ درصد ارزان‌تر از سویه‌های بین المللی می‌خرند، چون اُفت بالاتر گوشت سینه کمتری دارد.

بازده لاشه و وزن نسبی سنگدان آرین بالاتر و پراکسیداسیون چربی گوشت سینه و ران آرین بیشتر است. این نتایج بر ضرورت ارزیابی چندشاخصی تأکید دارد: هیچ ادعای برتری یا ضعف نباید بر یک شاخص یا یک آزمایش محدود استوار باشد؛ تصمیم ملی باید بر داده‌های گسترده مزرعه‌ای و اقتصادی بنا شود.

توسعه آرین زمانی موجه است که یک برنامه اصلاح نژادی بلندمدت، بودجه تحقیق و توسعه پایدار، بانک اطلاعات ژنومی و عملکردی، آزمون نسل، انتخاب چندصفتی و مدیریت حرفه‌ای مستقل داشته باشد.

حمایت باید به تحقیق، حفظ تنوع ژنتیکی و کاهش شکاف عملکرد اختصاص یابد؛ خرید اجباری، سهمیه جوجه‌ریزی و نهاده ترجیحی بدون سنجش خروجی، ضعف ژنتیکی را پنهان و انگیزه اصلاح واقعی را تضعیف می‌کند.

۵-۵. آمار اسمی جوجه‌ریزی و خطای سیاست‌گذاری

ثبت جوجه‌ریزی زمانی ارزش سیاستی دارد که به ورود واقعی جوجه به سالن، مصرف نهاده، خروج مرغ زنده و تحویل به کشتارگاه متصل باشد. استقبال پایین تولیدکننده و بازار از آرین می‌تواند باعث شود ارقام ثبت‌شده با پرورش واقعی فاصله پیدا کند. چنین شکافی پیش‌بینی نهاده، عرضه مرغ، قیمت و نیاز وارداتی را مخدوش می‌کند. اتصال سامانه جوجه‌کشی، حمل جوجه، بیمه، تخصیص نهاده و کشتارگاه با شناسه گله، امکان راستی‌آزمایی را فراهم خواهد کرد.

۵-۶. رقابت سویه‌ها بر پایه آزمون مستقل

سیاست مطلوب، حذف اداری یک سویه یا تحمیل سویه دیگر نیست؛ ایجاد میدان رقابت شفاف است. هر سویه باید در مناطق اقلیمی مختلف و تحت شرایط تجاری، با پروتکل مشترک آزمون شود. ضریب تبدیل تصحیح‌شده برای وزن، شاخص تولید، تلفات، مصرف دارو، بازده لاشه، درصد گوشت سینه، یکنواختی و سود خالص به ازای مترمربع و دوره باید منتشر شود. تصمیم مرغدار و سیاستگذار بر پایه این کارنامه مستقل، هم بهره‌وری را بالا می‌برد و هم ادعاهای تبلیغاتی را محدود می‌کند.

۵-۷. از خرده‌مالکی به زنجیره‌های پاسخ‌گو

فاصله میان ضریب تبدیل حدود ۱/۹ در واحدهای عادی و حدود ۱/۶ در زنجیره‌های یکپارچه نشان می‌دهد ژنتیک به‌تنهایی تعیین‌کننده نیست. کیفیت جوجه، خوراک، تهویه، سلامت، مدیریت بستر، زمان کشتار و بازار باید در یک نظام پاسخ‌گو هماهنگ شوند. توسعه زنجیره زمانی مفید است که رقابت، شفافیت قرارداد، سهم منصفانه مرغدار و انتشار شاخص‌های عملکرد حفظ شود؛ تمرکز انحصاری بدون پاسخ‌گویی می‌تواند ناکارآمدی را از سطح مزرعه به سطح زنجیره منتقل کند.

۵-۸. راهبرد صادرات؛ رقابت بر سر هزینه و استاندارد

قیمت جهانی مرغ در جدول بین ۱،۴۰۸ تا ۱،۶۸۱ دلار در هر تن است. این سطح قیمت نشان می‌دهد صادرات پایدار با یارانه پنهان یا تخلیه مقطعی مازاد داخلی شکل نمی‌گیرد. دسترسی به ژنتیک پربازده، خوراک رقابتی، وضعیت بهداشتی قابل اعتماد، کشتارگاه استاندارد، زنجیره سرد، قطعه‌بندی متناسب با بازار مقصد و ثبات مقررات ضروری است. ایران می‌تواند از مزیت جغرافیایی بازارهای حلال پیرامونی بهره ببرد، اما تنها

محصولی امکان ماندگاری دارد که قیمت و کیفیت آن قابل تکرار باشد.

۶. جمع‌بندی

بازار جهانی در حال حرکت به سوی گوشت‌هایی است که با زمان، خوراک و سرمایه کمتر تولید شوند. مرغ روشن‌ترین مصداق این تحول است و مزیت آن با باورهای دینی جهان تقویت می‌شود: بازار خوک با منع مصرف برای حدود ۲ میلیارد مسلمان و نزدیک ۱۵ میلیون یهودی محدود است و تقریباً نیمی از آن به کشور چین وابسته است؛ مرغ از چنین محدودیت و تمرکزی برخوردار نیست.

برای ایران، پاسخ منطقی به این روند افزایش صرف جوجه‌ریزی نیست؛ افزایش گوشت قابل‌فروش به ازای هر واحد خوراک، ارز، سالن و زمان است. گسست از ژنتیک اصیل راس، عرضه جوجه‌های فاقد شفافیت نسلی و تحمیل تجاری آرین پیش از رسیدن به عملکرد رقابتی، منابع وارداتی را به محصول کمتر و گران‌تر تبدیل می‌کند. حفظ آرین باید در قالب برنامه علمی اصلاح نژاد و ذخیره راهبردی دنبال شود و تأمین راس اصیل نیز باید رقابتی، شفاف و قابل ردیابی باشد. معیار نهایی سیاست، هزینه هر کیلوگرم گوشت سالم و قابل‌فروش است، نه نام سویه، تعداد جوجه ثبت‌شده یا هدف‌گذاری اداری.

۰۳ نهاده‌ها

نهاده‌های مصرفی در صنعت طیور در سال ۱۴۰۴

- نهاده‌های خوراک طیور:

الف- نهاده‌های اصلی مورد استفاده در خوراک طیور، ذرت دانه‌ای و کنجاله سویا می‌باشند که در کشور ما به لحاظ کمبود بارندگی‌ها و گستردگی مناطق خشک و کویری و فقر اقلیم، مشکل آب، خاک و تکنولوژی موجود، امکان لازم برای تأمین نیاز به این اقلام در داخل وجود نداشته و عمده تأمین آن از طریق واردات انجام می‌پذیرد.

ب- تمام کشورهای جهان علیرغم الزام به حداقل ۸۵ درصد خوداتکایی تولید گوشت مرغ و تخم مرغ ولی مجبورند که نیاز کنجاله سویا و ذرت خود را صرفاً از حداکثر ۱۰ کشور برخوردار دنیا تأمین کنند و این نکته مورد توجه است که واردات این اقلام به کشورهای کم آب و فاقد اقلیم مناسب مانند ایران نه تنها اجتناب ناپذیر است بلکه بنوعی واردات آب مجازی است که علاوه بر تأمین اشتغال در حوزه پرورش طیور، از مزیت‌های نسبی امنیت غذایی در تولید محصولات طیور نیز برخوردار می شوند.

ج- همانند سال‌های قبل بخصوص با ادامه دار شدن خشکسالی و مشکلات دولت در اجرای تعهدات خود به کشاورزان برای تسویه حساب اقلام تشویقی کشت شده مانند کلزا و مشابه آن، تولیدات داخلی این نهاده‌ها در ایران برای ذرت زیر ۲۰ درصد و در کنجاله سویا کمتر از ۱۰ درصد بوده و در شرایط حاضر امکان افزایش ضریب خودکفایی بسیار دشوار می‌باشد لذا در سیاست های کلان کشور برای تأمین امنیت غذایی باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

د- بازار کالاهای اساسی و محصولات پروتئینی کشور بدلیل توجه منطقی مدیران ارشد و بویژه معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، در ماههای مختلف سال ۱۴۰۴ خوشبختانه بدون اختلال عمده در جریان تأمین بموقع نهاده های تولید مواجه بوده ولی همچنان باید بر جلوگیری از دخالت و رفتارهای سلیقه‌ای و غیر کارشناسی که منجر به تهدید امنیت غذایی کشور اصرار گردد و از هر گونه نفوذ غیر منطقی و غیر موجه در سیاست‌های کلان وزارت جهاد کشاورزی خودداری شود.

هـ- بدهی بیش از یکسال بانک مرکزی برای تأمین ارز واردات(بیش از ۴ میلیارد یورو) در سال۱۴۰۳ و ۱۴۰۴که تا سال جاری نیز همواره ادامه داشته و به حدود بیش از ۱۶ ماه هم رسیده، از چالش های جدی واردات است که باعث حذف واردکنندگان کوچک و متوسط از این فعالیت شده و موازنه را به نفع واردکنندگان بزرگ و شائبه تحقق مجدد انحصارهای ناخوشایند سال‌های قبل تر را تقویت نموده است.

و- علیرغم وقوع اتفاقات ناجوانمردانه جنگی در کشور و آزاد سازی نرخ ارز تا ۵۰۰ درصد و بیشتر نه تنها مسئولین ذیربط در فرایند واردات(ثبت سفارش، تخصیص و ترخیص)، انبارداری، توزیع و حمل نهاده های دامی را وادار به تسهیل امور نکرد بلکه با روش های سختگیرانه و غیرمنطقی که با واقعیت عملیات اجرایی همخوانی ندارد همواره هر بخشی از دولت بدون تأثیر از شرایط جنگی و بدون توجه و احساس مسئولیت برای حل فوری مشکلات تأمین بموقع و به مقدار کافی نهاده ها یا واکسن و اقلام ضروری خوراک صرفا" بدنبال مقررات خاص خود رفته و واردکنندگان را در صحنه رزم واردات بحال خود رها کردند که از آن جمله است : اعمال افزایش نرخ انبارداری نهاده ها بصورت پلکانی و تصاعدی

و افزایش نامتعارف نرخ ها، افزایش نقل و انتقال ارزی از ۰/۵ به ۲/۱ درصد در مرکز مبادله کالا و ارز ، بی توجهی بانک مرکزی به مطالبات واردکنندگان و اعمال جریمه به تسهیلات ریالی و ارزی آنها و .....

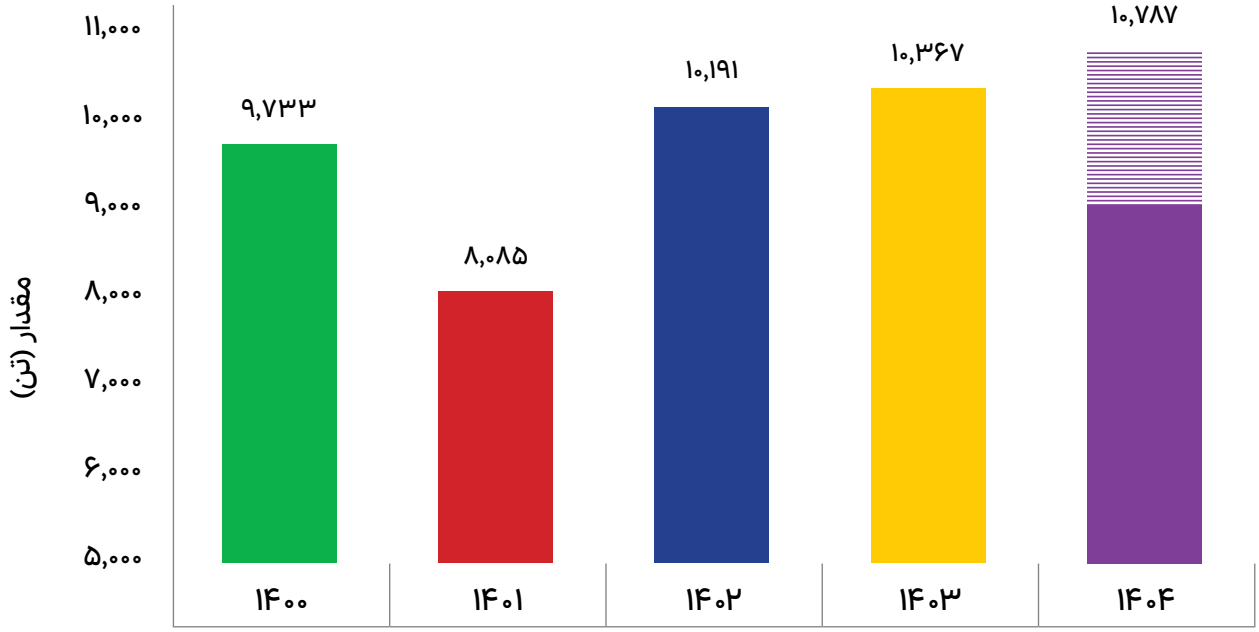
عملکرد واردات ذرت دانه‌ای در سال ۱۴۰۴:

۱- پیش‌بینی نیاز ذرت در صنعت طیور: بر اساس برنامه ۵ ساله پیشنهادی صنعت طیور، برای تولید گوشت مرغ و تخم مرغ و زنجیره تأمین آن متناسب با میانگین سرانه ۳۲ کیلوگرم گوشت مرغ و ۲۴۵عدد تخم مرغ در سال ۱۴۰۴، حداکثر ۷ میلیون تن ذرت دانه‌ای برای مصرف انواع مرغداری‌ها از اجداد تا تجاری، نیاز است.

۲- میزان کلی واردات و تولید داخلی ذرت: بنا بر نیاز مجموع واحدهای دامپروری (دام،طیور و آبزیان) و مصرف صنایع غذایی تبدیلی به ذرت و با توجه به تولید حدود ۱/۲ میلیون تنی ذرت‌دانه‌ای در کشور، واردات آن اجتناب ناپذیر بوده و در این راستا طی سال۱۴۰۴، علاوه بر مقادیر تولید داخلی، مقدار حدود ۹ میلیون تن ذرت به ارزش ۲/۷۸ میلیارد دلار طی ۱۰ ماه به کشور وارد شده است.

*** متأسفانه تا تاریخ انتشار این آمارنامه گزارشات گمرک ایران صرفا" آمار ۱۰ ماهه بوده است ولی با توجه به اینکه میزان جذب ذرت از طریق سامانه بازارگاه در سال ۱۴۰۴ با میزان جذب در سال ۱۴۰۳ بسیار نزدیک و حدود ۲۵۰ هزارتن بیشتر بوده لذا تصور می شود که میزان واردات نیز به همان میزان تقریبی سال ۱۴۰۳ یعنی حدود ۱۰/۵ میلیون تن باشد.**

مقایسه میزان واردات ذرت طی سال های ۱۴۰۴ - ۱۴۰۰

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

۳- آمار توزیع ذرت از سامانه بازارگاه: بر اساس اعلام سامانه بازارگاه وزارت جهاد کشاورزی از مجموع تقریبی ۱۱/۷میلیون تن ذرت وارداتی و تولید داخلی و موجودی ذخایر انباری از سال قبل، قریب ۱۱/۴۱ میلیون تن آن در سال ۱۴۰۴به مقصد مرغداری‌ها، دامداری‌ها، آبزی‌پروری‌ها، سایر ماکیان ، کارخانجات خوراک دام ،تشکل‌های صنفی دام و طیور و صنایع غذایی جذب شده و مقادیری نیز علاوه بر انبارش در مراکز فوق الاشاره، در زمره ذخایر استراتژیک کشور قرار گرفته است.

جدول ۱- آمار مقایسه ای جذب ماهیانه ذرت از طریق سامانه بازارگاه در سال های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴

محدوده زمانی	ذرت دامی در سال ۱۴۰۳	ذرت دامی در سال ۱۴۰۴
فروردین	۶۶۸,۲۵۰	۷۹۵,۵۵۹
اردیبهشت	۸۹۶,۰۴۶	۹۷۳,۴۶۱
خرداد	۸۵۱,۸۸۳	۹۰۷,۰۸۸
تیر	۹۵۳,۴۱۲	۸۹۹,۳۶۷
مرداد	۶۹۰,۹۹۴	۱,۰۳۲,۴۰۷
شهریور	۶۵۲,۹۵۱	۱,۱۷۸,۴۱۸
مهر	۹۳۷,۷۷۱	۶۴۷,۸۲۵
آبان	۹۱۱,۷۰۱	۷۵۹,۰۴۸
آذر	۹۹۸,۰۹۶	۱,۳۵۱,۷۷۵
دی	۹۹۷,۲۳۸	۵۳۰,۸۰۴
بهمن	۱,۲۴۶,۴۰۴	۹۳۶,۹۶۲
اسفند	۹۶۱,۰۹۹	۱,۰۱۲,۲۷۴
جمع کل	**۱۰,۷۶۶,۱۸۵**	**۱۱,۰۳۳,۳۹۸**

از مجموع این مقدار توزیع شده در سامانه بازارگاه، برآورد می شود که مقدار ۸ میلیون تن آن در صنعت طیور بصورت مستقیم یا از محل کارخانجات خوراک طیور توزیع شده است.

۴- مقایسه میزان و ارزبری واردات ذرت: جداول شماره ۲ و ۳ مقادیر مقایسه‌ای واردات ۱۰ ماهه ذرت را در دو سال ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴و واردات ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴ به تفکیک ماه از نظر میزان و ارز مصرفی نشان می‌دهد. همانگونه که از جدول ۲ استنباط می شود در سال ۱۴۰۴ از نظر وزنی حدود ۱۲ درصد و از نظر ارزش دلاری ۱۹ درصد بیشتر از سال ۱۴۰۳ بوده است.

جدول ۲- مقایسه میزان و ارزبری واردات ذرت در سال های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴

نوع کالا	ده ماهه ۱۴۰۴		ده ماهه ۱۴۰۳		درصد تغییرات	
	وزن (تن)	ارزش (دلار)	وزن (تن)	ارزش (دلار)	وزنی	ارزشی
ذرت	۸,۹۸۹,۴۴۴	۲,۷۷۸,۰۲۴,۹۰۴	۸,۰۳۳,۹۱۵	۲,۳۴۱,۹۰۰,۱۵۵	۱۲	-۱۶

جدول ۳- میزان و ارزش دلاری واردات ذرت در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴

میزان وزنی واردات ماهانه ذرت در سال ۱۴۰۴								
نوع کالا	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	جمع	میانگین ماهانه
ذرت	۵۹۹,۳۱۳	۱,۵۶۲,۶۷۶	۷۱۵,۷۵۵	۵۶۸,۴۲۰	۵۳۵,۳۹۳	۱,۲۰۱,۳۳۱	۸,۹۸۹,۴۴۴	۸۹۸,۹۴۴
	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند		
	۹۰۱,۴۴۹	۸۸۱,۸۴۹	۱,۰۷۳,۴۹۰	۹۴۹,۷۶۸				

ارزش دلاری واردات ماهانه ذرت در سال ۱۴۰۴								
نوع کالا	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	جمع	میانگین ماهانه
ذرت	۱۷۵,۳۲۱,۱۹۶	۴۸۲,۰۹۳,۵۵۱	۲۲۶,۰۸۴,۰۸۴	۱۸۱,۶۱۱,۲۲۲	۱۶۵,۰۴۹,۲۴۷	۳۷۳,۵۹۷,۳۶۶	۲,۷۷۸,۰۲۴,۹۰۴	۲۷۷,۸۰۲,۴۹۰
	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند		
	۲۸۵,۸۴۵,۲۲۱	۲۶۹,۸۹۷,۹۷۲	۳۳۰,۵۷۳,۶۳۲	۲۸۷,۹۵۱,۴۱۳				

۵- جای تشکر دارد : از برنامه ریزان واردات در بخش دولتی و تلاش واردکنندگان خصوصی نهاده ها که علیرغم حدود ۱۸ ماه طلب ارزی بگونه ای اقدام کردند تا واردات ذرت به کفایت مصرف ماهیانه آن برای صنعت طیور تأمین شده و نه تنها چالش خاصی متوجه مرغداران و کارخانجات خوراک نشد بلکه فروش اعتباری این نهاده ها کمک شایانی به پایداری تولید گوشت مرغ و تخم مرغ نمود تا کمبود جدی نقدینگی مانع از تعویق و یا تعطیلی تولید نشود.

۶- کیفیت ذرت توزیع شده در صنعت طیور: متأسفانه مشابه سال گذشته، بدلیل ماندگاری بیش از حد ذرت در کشتی و انبارها، کیفیت ظاهری ذرت بطور قابل توجهی کاهش یافته و دارای خاکه زیاد و از نظر بهداشتی نیز دارای کپک و مخمر و طبعاً سموم قارچی بویژه آفلاتوکسین بوده که آثار آن در کاهش بهره وری مرغ ها، افزایش تلفات در مرغداری‌ها ناشی از ضعف ایمنی پرنده و تبعات ایمنی غذایی مصرف کنندگان محصولات تولیدی طیور مشهود بوده و لازم است برای این معضل تدبیر جدی شود.

۷- مقدار توزیع کلی ذرت در صنعت طیور از سامانه بازارگاه: جدول شماره ۴ میزان توزیع ذرت از طریق سامانه بازارگاه را به گروههای هدف بیان می‌کند که دقت در آن بر مبنای دستاورد محصولات تولید شده در مقایسه با سال قبل و میزان انحراف از برنامه پیشنهادی صنعت ، می‌تواند راهگشای برنامه‌ریزی‌های آینده برای ساماندهی توزیع مناسبتر نهاده ذرت و کاهش هدررفت آن و منابع ارزی کشور باشد.

جدول شماره ۴- آمار توزیع ذرت از طریق سامانه بازارگاه به متقاضیان مشمول صنعت طیور بصورت مستقیم و یا کارخانه ای در سال ۱۴۰۴

روش اختصاص سهمیه توسط سامانه بازارگاه	مقدار ذرت اختصاص داده شده بر حسب کیلوگرم
طیور (لاین،اجداد،مادرو تجاری گوشتی و تخمگذارو بوقلمون)	۶/۷۰۳/۱۳۳/۲۳۸
سایر ماکیان	۲۹۸/۴۶۹/۳۵۷
سهمیه جذب شده توسط کارخانجات خوراک برای مصرف طیور (با پیش فرض ۴۰% از کل جذب بازارگاهی کارخانجات)	۹۸۹/۶۲۹/۰۰۰
جمع کل	**۷/۹۹۱/۲۳۱/۵۹۵**

از مجموع مقدار توزیعی ذرت در سامانه بازارگاه تحت عنوان سیستمی طیور ،سایر ماکیان وکارخانجات خوراک دام توزیع ذرت درسامانه بازارگاه برای صنعت طیور معادل ۷/۹۹ میلیون تن برآورد می شود (جدول شماره۴) که حدود ۱۷۰ هزار تن بیشتر از سال ۱۴۰۳ است.

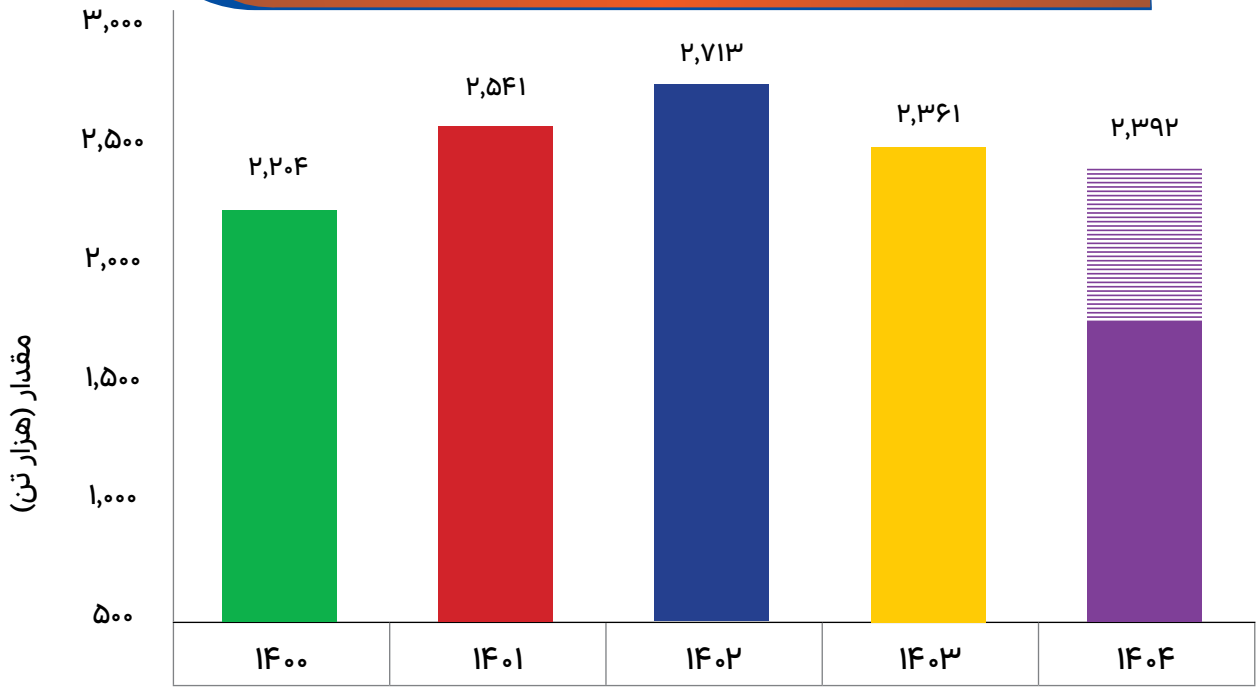

واردات دانه و کنجاله سویا در سال ۱۴۰۴ :

۱- میزان واردات دانه و کنجاله سویا: واردات ۱۰ ماهه کنجاله سویا در سال ۱۴۰۴ یک‌میلیون و ۸۱۴ هزار تن به ارزش ۸۳۷ میلیون و ۷۲۸ هزار دلار و دانه سویا معادل ۱ میلیون و ۹۹۳ هزار تن به ارزش تقریبی امیلیارد دلار بوده که از این مقدار پس از روغن کشی در کارخانجات داخلی، حدود امیلیون و ۵۵۵ هزار تن کنجاله حاصل شده و لذا مجموع کنجاله سویای مستقیم واردشده توأم با تولید داخلی حاصل از روغن کشی دانه وارداتی و دانه داخلی(حدود۲۵۰ هزار کیلوگرم) طی ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴ معادل ۳ میلیون و ۶۱۹ هزار تن کنجاله وارد یا استحصال داخلی شده است.

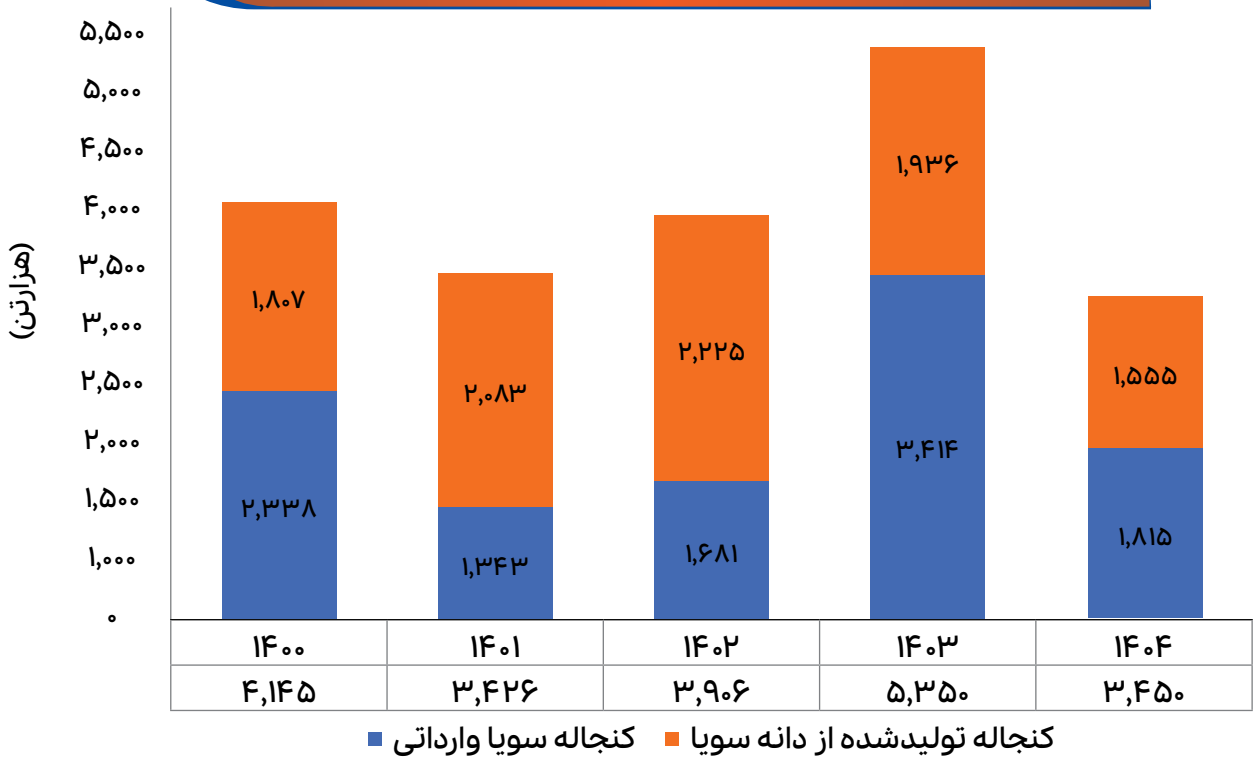
*** متأسفانه تا تاریخ انتشار این آمارنامه گزارشات گمرک ایران صرفا" آمار ۱۰ ماهه بوده است ولی با توجه به اینکه میزان جذب کنجاله سویا از طریق سامانه بازارگاه در سال ۱۴۰۴ با میزان جذب در سال ۱۴۰۳ بسیار نزدیک بوده (حدود ۲۰۰ هزارتن کمتر) لذا تصور می‌شود که میزان واردات کل سال ۱۴۰۴ کنجاله سویا و دانه سویا به همان میزان تقریبی سال ۱۴۰۳ بوده باشد.**

مقایسه میزان واردات دانه سویا طی سال های ۱۴۰۴ - ۱۴۰۰

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

مقایسه میزان واردات کنجاله سویا و استحصال از دانه سویا وارداتی
طی سالهای ۱۴۰۰ لغایت ۱۰ ماهه ۱۴۰۴

جدول ۵- آمار مقایسه ای جذب ماهیانه کنجاله سویا از طریق سامانه بازارگاه
در سال های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴

محدوده زمانی	کنجاله سویا در سال ۱۴۰۳	کنجاله سویا در سال ۱۴۰۴
فروردین	۲۸۵,۱۲۷	۳۱۷,۴۷۵
اردیبهشت	۳۱۷,۳۰۴	۳۷۴,۰۵۷
خرداد	۲۹۸,۷۴۹	۳۶۰,۹۷۴
تیر	۳۲۱,۴۷۷	۴۵۱,۷۷۰
مرداد	۴۲۹,۱۱۳	۳۵۱,۴۴۸
شهریور	۲۹۴,۶۱۱	۴۲۲,۵۳۵
مهر	۴۴۲,۵۳۳	۳۳۹,۲۸۰
آبان	۳۶۵,۲۳۴	۲۸۱,۷۰۰
آذر	۳۶۴,۹۸۲	۳۸۵,۳۶۲
دی	۴۳۶,۸۹۶	۳۱۷,۰۴۷
بهمن	۴۷۴,۲۴۴	۳۵۱,۳۴۰
اسفند	۴۷۴,۴۶۷	۳۳۵,۶۹۷
جمع کل	**۴,۵۰۴,۷۴۲**	**۴,۲۲۸,۶۸۵**

۲- مقایسه میزان و ارزبری واردات دانه و کنجاله سویا: جداول شماره ۶ و ۷ میزان و میزان ارز مصرفی واردات ماهانه کنجاله و دانه سویا طی ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴و مقایسه ای آن با سال ۱۴۰۳ را نشان می‌دهد.

جدول ۶- تناژ و ارزش دلاری واردات کنجاله و دانه سویا در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴

میزان واردات ماهانه کنجاله و دانه سویا در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴								
نوع کالا	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	جمع	میانگین ماهانه
کنجاله سویا	۱۳۹,۲۶۲	۱۳۶,۵۳۷	۱۱۳,۰۴۷	۴۳,۲۵۳	۲۰۵,۵۹۰	۳۰۳,۲۳۰	۱,۸۱۴,۶۸۹	۱۸۱,۴۶۹
	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند		
	۱۰۵,۲۲۸	۲۳۸,۴۴۵	۱۶۶,۹۳۰	۳۶۳,۱۶۷				
دانه سویا	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	۱,۹۹۳,۴۷۰	۱۹۹,۳۴۷
	۱۲۶,۲۶۴	۲۷۱,۵۴۸	۱۲۵,۸۸۱	۵۵۸,۶۲۳	۳۲۹,۲۳۷	۱۹۲,۵۲۱		
	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند		
	۶۰,۵۹۸	۱۱,۷۵۰	۹۰,۹۵۶	۲۲۶,۰۹۰				

ارزش دلاری واردات ماهانه کنجاله و دانه سویا در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴								
نوع کالا	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	جمع	میانگین ماهانه
کنجاله سویا	۷۵,۲۸۸,۸۸۸	۶۴,۹۵۸,۰۹۲	۵۱,۶۳۹,۱۰۹	۲۰,۴۲۸,۳۴۳	۹۴,۱۹۴,۹۰۹	۱۳۵,۰۲۲,۰۵۶	۸۳۷,۷۲۸,۳۴۵	۸۳,۷۷۲,۸۳۵
	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند		
	۴۸,۰۴۱,۵۲۸	۱۰۷,۱۲۰,۹۶۲	۷۳,۶۳۶,۹۵۴	۱۶۷,۳۹۷,۵۰۴				
دانه سویا	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	۱,۰۴۶,۳۱۴,۴۹۷	۱۰۴,۶۳۱,۴۵۰
	۶۵,۷۹۶,۵۵۷	۱۴۴,۷۳۷,۷۸۴	۶۴,۸۴۱,۶۷۸	۲۹۳,۱۴۰,۵۰۸	۱۷۳,۳۹۷,۲۵۲	۹۷,۰۶۷,۵۰۶		
	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند		
	۳۱,۸۴۴,۶۶۵	۶,۶۳۹,۷۳۹	۴۷,۱۷۷,۸۷۴	۱۲۱,۶۷۰,۹۳۴				

جدول ۷ - مقایسه تناژ و ارزبری واردات دانه و کنجاله سویا در سال های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴

نوع کالا	ده ماهه ۱۴۰۴		ده ماهه ۱۴۰۳		درصد تغییرات	
	وزن (تن)	ارزش (دلار)	وزن (تن)	ارزش (دلار)	وزنی	ارزشی
کنجاله سویا	۱,۸۱۴,۶۸۹	۸۳۷,۷۲۸,۳۴۵	۲,۷۶۸,۰۳۴	۱,۶۱۳,۴۰۶,۰۲۶	- ۳۴	- ۴۸
دانه سویا	۱,۹۳۳,۴۷۰	۱,۰۴۶,۳۱۴,۴۹۷	۱,۸۷۹,۲۷۴	۱,۱۰۳,۹۳۷,۹۸۶	۶	- ۵

همانگونه که در جدول مشاهده می‌شود، در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴ واردات دانه سویا گرچه از نظر وزنی حدود ۶درصد بیشتر شده ولی از نظر ارزش دلاری ۵ درصد کمتر از سال ۱۴۰۳ هزینه شده، برعکس سال ۱۴۰۳ واردات کنجاله سویا از نظر وزنی حدود ۳۴ درصد کمتر و از نظر ارزش دلاری نیز ۴۸ درصد کمتر از سال ۱۴۰۳ هزینه شده است.

۳- چالش تأمین ارز: باید توجه کرد که در سال ۱۴۰۴ نیز با تشدید تحریم‌های جهانی علیه کشورمان، تأمین نهاده‌ها (به دلیل مشکلات ارزی و نبود سیستم بانکی جهت خرید از طریق اعتبارات اسنادی و حذف روش‌های بانکی و انتقال ارز به حساب فروشندگان نهاده از طریق صرافی‌ها و سایر روش‌های غیر بانکی)، با هزینه‌ها و ریسک بسیار بالا انجام پذیرفت و تأخیر بیش از ۱۵ ماه برای تخصیص ارز فشار بسیار زیادی را به واردکنندگان تحمیل نمود که لازم است در برنامه‌های سال‌های آتی مورد دقت کافی و جدی باشد.

جدول ۸- آمار توزیع کنجاله سویا از طریق سامانه بازارگاه
به متقاضیان مشمول صنعت طیور بصورت مستقیم و یا کارخانه ای در سال ۱۴۰۴

روش اختصاص سهمیه توسط سامانه بازارگاه	مقدار کنجاله سویا اختصاص داده شده بر حسب کیلوگرم
طیور (لاین،اجداد،مادرو تجاری گوشتی و تخمگذارو بوقلمون)	۲/۶۸۷/۵۴۵/۳۱۸
سایر ماکیان	۸۱/۷۰۱/۰۵۳
سهمیه جذب شده توسط کارخانجات خوراک برای مصرف طیور (با پیش فرض ۴۰% از کل جذب بازارگاهی کارخانجات)	۴۱۵/۱۱۴/۸۰۰
جمع کل	**۳/۱۸۴/۳۶۱/۱۷۱**

* از مجموع این مقدار توزیعی کنجاله در سامانه بازارگاه تحت عنوان کارخانجات خوراک دام اختصاص یافته پیش‌بینی می شود حداکثر ۴۰ درصد آن معادل حدودی ۴۱۵ هزار کیلوگرم به مصرف صنعت طیور رسیده و در مجموع توزیع کنجاله سویا در سامانه بازارگاه سال ۱۴۰۴ برای صنعت طیور حدود ۳/۱۸ میلیون تن برآورد می‌شود که حداقل۱ میلیون تن کمتر از سال قبل بوده است.

۴- پیش بینی نیاز کنجاله سویا در صنعت طیور: بر اساس برنامه پیش‌بینی‌شده، برای تولید گوشت مرغ و تخم مرغ و زنجیره تأمین آن متناسب با سرانه ۳۲ کیلوگرم گوشت مرغ و ۲۴۵ عدد تخم مرغ در سال ۱۴۰۴، حداکثر ۳/۲ میلیون تن کنجاله سویا برای مصرف انواع مرغداری‌ها از اجداد تا تجاری مورد نیاز بوده که نزدیک به همین مقدار نیز وارد شده است.

۵ - ضرورت تنظیم تعادل واردات دانه و کنجاله سویا: بر خلاف سال ۱۴۰۳ متأسفانه واردات ناموزون دانه و کنجاله سویا، صنعت طیور را در سال ۱۴۰۴ در ناامنی تأمین نهاده‌ها قرار داد و پر واضح است که اصلاح این روند بایستی در سال ۱۴۰۵ و بعد از آن متناسب با نیازماهانه مرغداری‌ها و دامداری‌های کشور از یکسو و ضرورت فعال بودن کارخانجات روغن کشی از سوی دیگر مورد توجه جدی قرار گیرد.

نکته: در ثبت سفارش های تنظیمی در هر مقطعی از سال بایستی حداقل نسبت ۵۰ :۵۰ کنجاله به دانه سویا همواره رعایت شود.

۶- کیفیت کنجاله سویا توزیع شده در صنعت طیور: چون تکنولوژی موجود کشور برای روغن کشی از دانه‌های روغنی از نسل ۲ است ولی در تکنولوژی های مدرن و به روز شده از نسل ۵ استفاده می شود لذا کیفیت کنجاله‌های استحصالی در داخل از کف استاندارد قابل قبول برای پروتئین کنجاله سویا (۴۳%) فاصله غیر موجهی داشته و در اکثر موارد کنجاله‌های عرضه شده در سال ۱۴۰۴، دارای پروتئین بسیار پایین‌تر و رطوبت بالای ۱۴% بوده که باعث هدر رفت منابع ملی کشور ناشی از بهره‌وری پایین‌تر و مشکلات تولیدی در در مرغداری ها و کارخانجات خوراک می‌گردد.

نکته: لازم است حداکثر واردات ۵۰% دانه از مجموع نیاز کنجاله سویا باید رعایت شود و کارخانجات روغن‌کشی نیز ملزم شوند نسبت به اصلاح تکنولوژی و فرایند استحصال در یک مهلت زمانی ۳ ساله اقدام جدی نمایند و تا آن زمان موظف شوند به نسبت هر ۱% انحراف از پروتئین کنجاله تحویلی ۲% از مبلغ مصوب کنجاله در بازارگاه، ارزانتر بفروش برسانند تا از هرگونه اجحاف در حق مرغداران کشور جلوگیری شود.

قابل توجه:

- در سال ۱۴۰۳ ازمجموع اقلام ذرت،کنجاله و دانه سویا مقدار تقریبی ۱ میلیون تن کمتر از سال ۱۴۰۳ واردات داشته‌ایم که بر مبنای تولیدات دام و طیور می‌تواند شاخصی برای ارزیابی نیاز واقعی این اقلام در مقایسه با سال‌های قبل باشد،
- واردات بیش از ۵۴ میلیون عدد تخم نطفه‌دار، ۲۳۰ هزارقطعه جوجه یکروزه گوشتی و ۳۶۵۰۰ قطعه جوجه یکروزه مادرگوشتی(لازم بذکر است که تعداد بسیار قابل توجهی جوجه مادری گوشتی سویه راس و کاب بصورت غیر مجاز از مبادی شمال عراق و ترکیه وارد کشور شده و جایگزین سهمیه های اجباری سویه آرین در مزارع مادری گردیده است که آمار دقیقی از آن در دسترس نیست ولی تا چند صد هزار قابل برآورد است)

- رشد جمعیت کشور کمتر از یک درصد و کاهش معنی‌دار مصرف مرغ قابل توجه است.
- تنگناهـای اقتصادی جدی برای زنجیره تأمین صنعت طیور و مشـکلات اقتصـادی مردم برای خرید محصولات طیور بویژه پس از آزاد سازی نرخ ارز در دیماه ۱۴۰۴ و ضعف حمایتی دولت از زنجیره تولید تا مصرف.

این موارد باید در سیاسـت های آینده وزارت جهاد کشاورزی مورد توجه خاص قرار گیرد تا هم به خوداتکایی تولید گوشت مرغ دست یابیم و هم از هدر رفت منابع ملی کشور بخصوص ارز مورد نیاز صرفه جویی لازم شود و هم اتکا به واردات کمتر گردد.

جدول ۹- میزان واردات نهاده‌های دام و طیور طی سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ (به تفکیک بخش دولتی و خصوصی)

میزان واردات نهاده های دام و طیور طی سالهای ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ (به تفکیک بخش دولتی و خصوصی)						
سـال			۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴ (۱۰ ماهه)
ذرت	بخش دولتی	مقدار (تن)	۲,۶۷۹,۸۰۲	۱,۲۷۵,۰۶۶	۷۴۳,۸۹۷	۱,۴۴۹,۳۹۳
		درصد از کل	۳۳	۱۲	۷	۱۶
	بخش خصوصی	مقدار (تن)	۵,۴۴۰,۴۷۷	۹,۲۱۴,۰۲۳	۹,۳۱۰,۳۹۸	۷,۶۵۵,۸۶۷
		درصد از کل	۶۷	۸۸	۹۳	۸۴
	جمع کل		۸,۱۲۰,۲۷۹	۱۰,۴۸۹,۰۸۹	۱۰,۰۵۴,۲۹۵	۹,۱۰۵,۲۵۹
کنجاله سویا	بخش دولتی	مقدار (تن)	۱,۳۵۰,۲۱۵	۴۲۸,۰۵۸	۱۷۳,۱۴۹	۹۹۲,۷۸۴
		درصد از کل	۵۷	۲۰	۷	۳۰
	بخش خصوصی	مقدار (تن)	۱,۰۲۷,۳۲۰	۱,۶۸۳,۲۴۶	۲,۳۹۸,۱۲۷	۲,۲۷۴,۸۷۳
		درصد از کل	۴۳	۸۰	۹۳	۷۰
	جمع کل		۲,۳۷۷,۵۳۵	۲,۱۱۱,۳۰۴	۲,۵۷۱,۲۷۶	۳,۲۶۷,۶۵۷
دانه سویا	بخش دولتی	مقدار (تن)	۱,۲۴۷,۷۷۳	۷۳۷,۴۹۳	۱,۰۱۸,۳۵۷	۶۲۷,۳۱۸
		درصد از کل	۹۳	۴۹	۳۱	۳۴
	بخش خصوصی	مقدار (تن)	۹۴,۸۹۶	۷۵۳,۶۴۴	۲,۳۰۳,۲۹۱	۱,۲۱۲,۵۱۴
		درصد از کل	۷	۵۱	۶۹	۶۶
	جمع کل		۱,۳۴۲,۶۶۹	۱,۴۹۱,۱۳۷	۳,۳۲۱,۶۴۸	۱,۸۳۹,۸۳۳
جمع کل	بخش دولتی	مقدار (تن)	۲۷۰,۸۰۱	۱۰,۰۰۰	۰	۰
		درصد از کل	۱۱	۰/۴	۰	۰
	بخش خصوصی	مقدار (تن)	۲,۲۶۲,۵۹۸	۲,۴۷۸,۷۲۶	۲,۲۸۰,۱۹۶	۱,۹۹۳,۴۷۰
		درصد از کل	۸۹	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
	جمع کل		۲,۵۳۳,۳۹۹	۲,۴۸۸,۷۲۶	۲,۲۸۰,۱۹۶	۱,۹۹۳,۴۷۰
	بخش دولتی	مقدار (تن)	۵,۵۴۸,۵۹۱	۲,۴۵۰,۶۱۷	۱,۹۳۵,۴۰۳	۳,۰۶۹,۴۹۵
		درصد از کل	۳۹	۱۵	۱۱	۱۹
	بخش خصوصی	مقدار (تن)	۸,۸۲۵,۲۹۱	۱۴,۱۲۹,۶۳۹	۱۶,۲۹۲,۰۱۲	۱۳,۱۳۶,۷۲۴
		درصد از کل	۶۱	۸۵	۸۹	۸۱
	جمع کل		۱۴,۳۷۳,۸۸۲	۱۶,۵۸۰,۲۵۶	۱۸,۲۲۷,۴۱۵	۱۶,۲۰۶,۲۱۹

۱- اهمیت الزام به مصرف دان آماده: یکی از معضلات عمده صنعت دام و طیور کشور، موضوع حمل نهاده‌ها از بنادر کشـور به سـمت مرغداری‌ها بخصوص درایام برداشـت و توزیع محصولات صیفی وایام نوروز است که کمبود کامیون و تریلر برای حمل نهاده بشدت بروز کرده و یا با مطالبه کرایه‌های بیش از حد مواجه می‌شود، در این رابطه یکی از راه حل‌های مهم، الزام مصرف دان آماده کارخانه‌ای می‌تواند باشـد که طبیعتاً میزان نیاز به حمل نهاده از بنادر را بجای ۲۰ هزار مرغداری به حداکثر ۷۰۰ کارخانه و کارگاه معتبرکاهش می‌دهد ضمن‌اینکه برنامه‌ریزی معین و هماهنگ شده با مسئولین حمل ریلی نیز بعنوان مکمل این اقدام می‌تواند کمک شایانی در این رابطه باشد.

جدیت در برنامه های اجرایی برای جلوگیری هرچه سـریعتر تولید دان دسـتی در مرغداری‌ها و اسـتفاده از ظرفیـت کارخانجـات معتبر خوراک دام و طیور در جهت کاهش واردات نهاده هـا، افزایش بهره وری در تولیدات دامی و کاهش هدر رفت نهاده‌ها در واحدهای مرغداری و آثار مطلوب دیگر از درخواسـت هایی اسـت که کمک شایانی به اهداف توسعه ای تولید و بهبود همه جانبه در صنعت طیور خواهد کرد ولی متأسفانه در این راستا یـا اقـدام عملیاتی رو به جلویی صـورت نپذیرفته و یا اقدامات بخش خصوصی برای اسـتفاده از دان آماده مورد حمایت دولت قرار نگرفته است که باید در رأس برنامه‌های راهبردی واقع شود.

۲- اهمیت سهم بنادر کشور از واردات نهاده های مصرفی صنعت دام و طیور:

جدول شماره ۱۰ درصد سهم بنادراز واردات نهاده‌های مهم مصرفی صنعت دام و طیور را نشان میدهد. توجه به سهم بنادر در واردات اقلام اساسی بخصوص با ملاحظات مشاهده شده در جنگ ۱۲ روزه و جنگ رمضان اهمیت استراتژیک و امنیت ملی ویژه ای دارد که امیدوار است در تدابیر گسترش مبادی ورودی کشور دوراندیشی لازم صورت پذیرد.

جدول ۱۰.درصد سهم بنادر کشور از واردات ۱۰ ماهه نهاده های دام و طیور در سال ۱۴۰۴

نام بندر	ذرت		کنجاله سویا		دانه سویا		جمع کل	
	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد
بندر امام خمینی	۷/۵۴۴/۳۴۵	۸۳/۹۲	۱/۷۹۱/۶۱۴	۹۸/۷۳	۱/۸۸۲/۳۱۳	۹۴/۴۲	۱۱/۲۱۸/۲۷۲	۸۷/۶۶
بندر امیر آباد	۶۲۸/۴۵۷	۶/۹۹	۰	۰	۰	۰	۶۲۸/۴۵۷	۴/۹۱
بندر انزلی	۲۳۹/۰۱۸	۲/۶۵	۰	۰	۰	۰	۲۳۹/۰۱۸	۱/۸۶
بندر نوشهر	۲۶۲/۴۸۲	۲/۹۲	۰	۰	۰	۰	۲۶۲/۴۸۲	۲/۰۵
بندر فریدون کنار	۷۰/۹۵۲	۰/۷۹	۰	۰	۰	۰	۷۰/۹۵۲	۰/۵۵
بندر چابهار	۱۳۳/۰۶۶	۱/۴۸	۰	۰	۱۱۱/۱۵۷	۵/۵۸	۲۴۴/۲۲۳	۱/۹
بندر شهید رجایی	۷۰/۸۸۷	۰/۷۹	۰	۰	۰	۰	۷۰/۸۸۷	۰/۵۵
بندر آستارا	۲۱/۱۴۷	۰/۲۳	۰	۰	۰	۰	۲۱/۱۴۷	۰/۱۶
منطقه ویژه اقتصادی سهلان	۱۳/۴۴۴	۰/۱۵	۲۲/۹۵۱	۱/۲۶	۰	۰	۱۳/۴۴۴	۰/۱
سایر	۵/۶۴۶	۰/۰۶	۱۲۵/۰۰۰	۰/۰۱	۰	۰	۱۳۰/۶۴۶	۱/۰۲
جمع کل	**۸/۹۸۹/۴۴۴**	**۱۰۰**	**۱/۸۱۴/۶۸۹**	**۱۰۰**	**۱/۹۹۳/۴۷۰**	**۱۰۰**	**۱۲/۷۹۷/۶۰۳**	**۱۰۰**

۳- اهمیت تراز بودن واردات و ترخیص آن: ناترازی در ثبت بموقع سفارشات، تأمین و تخصیص ارز واردات بدون توجه به نیاز مطلوب کشور بدلیل محدودیت های ارزی و ضعف مدیریتی در رعایت اولویت‌بندی تخصیص‌ها و همچنین محدودیت ظرفیت های انباری کشور بخصوص توسط شرکت پشتیبانی امور دام موجبات فساد شیمیایی و میکروبی نهاده‌هایی مثل ذرت را ایجاد کرده و باعث هدر رفت منابع ملی کشور و آسیب به صنعت دامپروری در افزایش تلفات و کاهش بهره وری شده است.

نکته: ثبت سفارش و برنامه واردات بایستی متناسب با نیاز ماهانه کشور تا حداکثر ۳ ماه نیاز تجمیعی در نظر گرفته شده و تخصیص ارز بگیرد و بجای مازاد واردات آن، ارز ضروری و بدون نوبت برای تسهیل واردات سایر اقلام ضروری وارداتی از قبیل واکسن ها، مکمل ها و افزودنی ها در برنامه کلان واردات تخصیص داده شود.

۴- برنامه متعادل واردات ذرت و کنجاله سویا: جدای از سایر مصارف در دامداری‌ها و صنایع غذایی، در صورتیکه حداقل ۱/۵ میلیون تن ذرت و حدود ۹۰۰ هزار تن کنجاله سویا در ذخایر کشور موجود باشد، باید در سال ۱۴۰۵ برای واردات ماهانه حداقل ۶۰۰ هزار تن ذرت و ۳۰۰ هزار تن کنجاله سویا (یا متناظر آن حداکثر ۱۸۰هزارتن دانه سویا و ۱۵۰ هزار تن کنجاله سویا) برای مصرف متعادل ماهیانه صنعت طیور برنامه‌ریزی منظم شود تا بتوان برنامه های تولیدی و صادراتی را با پشتوانه محکم دنبال نمود و در غیر اینصورت چالش‌های گذشته همواره گریبانگیر خواهد بود.

۵- صرفه‌جویی در واردات با گسترش زنجیره‌های یکپارچه تولید: تلاش برای فعال شدن زنجیره‌های یکپارچه موجود و تشکیل زنجیره‌های جدید باید بگونه‌ای باشد که در پایان سال ۱۴۰۵ حداقل ۶۰درصد تولید گوشت مرغ و تخم‌مرغ کشور از این مسیر انجام شده و به تبع آن توزیع نهاده‌های وارداتی نیز هر چه بهتر شفاف گردیده و با کمترین هزینه و امکانات لجستیکی و با بهره‌وری بالاتر که معادل صرفه‌جویی در مصرف نهاده‌ها اعم از خوراک، واکسن های ضروری و دارو خواهد بود، صورت پذیرد.

۶- تعهدات بانک مرکزی برای حفظ واردات: اخذ تضامین لازم از بانک مرکزی برای تصفیه فوری مطالبات معوق واردکنندگان نهاده‌ها ادامه روند فعلی می تواند مانع تداوم منظم واردات شود و مهمتر از آن تأمین حداقل ۵۰۰ میلیون دلار در ماه برای واردات تضمین شده ۳ قلم ذرت، کنجاله و دانه سویای مورد مصرف دام و طیور مهمترین پشتوانه عملیاتی برای حفظ و توسعه برنامه دار تولید حداقل ۲/۷ میلیون تن گوشت مرغ (حداقل ۲۹کیلوگرم سرانه مصرف برای جمعیت ۹۱ میلیون نفر) و ۱/۵ میلیون تن تخم مرغ (۲۶۴ عدد سرانه مصرف برای جمعیت ۹۱ میلیون نفر) است که ضرورت دارد در سال ۱۴۰۵ بخوبی صورت پذیرد.

واردات مکمل و افزودنی‌های خوراک:

در جدول ۱۱ آمار واردات ۴ قلم اصلی افزودنی خوراک دام و طیور در سال ۱۴۰۴جهت اطلاع اشاره شده است.

جدول ۱۱ - میزان واردات ۱۰ ماهه اقلام ریز مغذی ضروری در خوراک دام و طیور- سال ۱۴۰۴

عنوان	میزان واردات ۱۰ ماهه (تن)	ارزش (دلار)
دی کلسیم فسفات	۱۷۹	۴۳۳,۰۰۰
مونو کلسیم فسفات	۴۰,۶۲۷	۳۷,۵۰۱,۰۰۰
متیونین	۱۶,۵۸۱	۵۰,۵۱۷,۰۰۰
لیزین	۸,۲۸۱	۱۳,۳۶۴,۰۰۰

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نکته: بر اساس برآورد مصرفی لحاظ شده در سند برنامه ۵ ساله صنعت طیور پیش بینی شده بود که نیاز صنعت طیور در سال ۱۴۰۴ برای مجموع دی کلسیم و مونو کلسیم فسفات ۷۶ هزارتن، برای متیونین ۲۳ هزار و لیزین ۱۳هزار تن باشد، چون این مقدار علیرغم موجودی احتمالی در انبارها به میزان قابل توجهی کمتر وارد کشور شدند لذا تنش قیمتی در آنها هم بدلیل کاهش واردات و هم بدلیل آزاد سازی نرخ ارز اختصاصی به این اقلام بطور مشخصی در قیمت تمام شده محصولات طیور تأثیرگذاری جدی داشت.

گوشت مرغ
از تولید تا عرضه
۰۴

مهمترین چالش‌های اقتصادی صنعت طیور در سال ۱۴۰۴

متأسفانه نه تنها همچنان چالش‌های صنعت که در سند برنامه ۵ ساله صنعت طیور احصا و برای آن استراتژی برون رفت پیشنهاد شده بود، و بدلایل نامعلومی نادیده گرفته شد، پابرجا بوده و گاه اضافه‌تر هم شده بلکه اجرای بدون برنامه آزاد سازی نرخ ارز که البته همواره اجرای صحیح و اصولی آن مورد درخواست اصحاب مختلف زنجیره تأمین این صنعت بوده ، به چالش های اصلی و بزرگ صنعت تبدیل شده است که حتما" برای برون رفت از آن نیاز به چاره اندیشی و اقدامات فوری است.

این چالش‌ها دارای رئوس کلی بشرح ذیل هستند:

۱- آزاد سازی نرخ ارز و افزایش آن تا ۵۰۰ درصد در دیماه ۱۴۰۴و ضعف جدی برنامه دولت برای تأمین نقدینگی مورد نیاز زنجیره ارزش صنعت بعد از این اقدام و همچنین چالش فروش و نقدشوندگی محصول هر بخش زنجیره از نهاده تا محصول نهایی بدلیل عدم توازن در کمک تسهیلاتی به بخش تولید و نیز ناچیز بودن اعتبار کالابرگ اختصاصی به خانوارها،

۲-علیرغم تمامی مزایای تولید زنجیره یکپارچه تولید گوشت مرغ در کاهش تلفات، کاهش ضریب تبدیل، طول دوره پرورش و وزن مرغ تولیدی در محدوده اقتصادی و بهداشتی و در نتیجه کاهش هزینه‌های ارزی واردات نهاده، واکسن‌های ضروری و افزایش بهره‌وری به معنای کاهش قیمت تمام شده است ولی بدلایل متعددی که در حوزه تصمیمات دولتی و سایر بخش‌های ذیمدخل حاکمیتی در سال ۱۴۰۴ اتفاق افتاد، حداکثر گوشت تولیدی در قالب زنجیره‌های یکپارچه از ۳۵درصد کل گوشت تولیدی تجاوز نکرد و همواره مشکلات ناشی از تولید خرده مالکی، گریبان کشور را گرفته است!!!!

۳- ادامه روند معیوب و غیر اقتصادی تولید دان دستی در مرغداری‌ها و تبعات هدر رفت منابع ملی کشور ناشی از کاهش بهره‌وری و هدر رفت دان در مرغداری‌ها بجای استفاده از دان آماده فرموله شده و بهداشتی در کارخانجات خوراک دام و طیور . افزایش حداقل ۱۰درصد مصرف بیشتر دان است،

۴- الزام غیر منطقی و خلاف قوانین بالادستی کشور برای جوجه ریزی از سویه آرین (حتی پس از آزاد سازی نرخ ارز) و انحراف شدید آمارهای تولیدی ناشی از آن که منجر به واردات بیشتر نهاده، واردات غیر اصولی جوجه یکروزه و گوشت مرغ تازه و منجمد به کشور گردید،

۵- جوجه‌ریزی بدون برنامه و نامتناسب با نیاز بازار داخلی و صادرات در هر دو بخش مرغ و تخم مرغ بویژه در ۳ ماه آخر سال که توأم با آزاد سازی ارز بوده و زیان قابل توجه در زنجیره صنعت را باعث گردید،

۶- از همه مهمتر بحث معوق شدن بیش ازیکسال بدهی ارزی بانک مرکزی به واردکنندگان کالاهای اساسی کـه تاب آوری اقتصادی نامبردگان را بشـدت کاهش داده و ما حصل آن موجب شـده تـا فروش اعتباری نهاده با شرایط قابل تحمل به حلقه های بعدی محقق نشود و مشکل نقدینگی در صنعت دوچندان گردد،

۷- کیفیت بسیار پائین نهاده‌های تحویلی به مرغداران ناشی از ماندگاری زیاد در کشتی یا بنادر و همچنین کیفیت پائین کنجاله سـویای اسـتحصالی در داخل کشـور که یک معضل ادامه دار از سالهای قبل است و هنوز راه حلی برای آن اندیشیده نشده است،

۸- دخالت تأثیر گذار دولت در ایجاد اختلال در روند عرضه به بازار محصولات طیور و قیمت‌گذاری آن علیرغم آزاد شدن نرخ ارز و علیرغم ضرورت کمک به حفظ بازار و تولید این اقلام بمنظور پایداری تولید،

۹- مشکلات تأمین ارز برای واردات واکسن‌ها، مکمل ها و افزودنی‌های ضروری و بلاتکلیفی طولانی بازرگانان علیرغم آزاد شدن نرخ ارز ،

۱۰- اصرار بر عرضه سویه دستکاری ژنتیکی شده راس ۳۰۸ در کشور که علیرغم اینکه با افت بهره وری قابل توجهی همراه است ولی انحصار ایجاد شده در یک سازمان شبه دولتی مانع از اجازه واردات سویه اصیل این نژاد که بهره ورترین نژاد گوشـتی جهان اسـت طی ۵ سال گذشته شده و در کنار سـویه آرین همواره ضرر اقتصادی قابل توجهی را به کشور و منابع ارزی وارد ساخته است،

۱۱- عدم اصلاح دینامیک مبلغ اختصاصی به کالابرگ متناسـب با افزایش نرخ ارز از یکسـو و آزاد بودن خرید انواع کالاهای غیر مشـمول کالای اساسـی توسط کالابرگ که مشکلات آسیب به انگیزه تولید و خرید محصولات طیور را دچار چالش جدی نموده است،

۱۲- شناسـنامه‌دار و بسـته‌بندی نبودن تخم مرغ در کشـور و فاصلـه زیاد و پراکندگـی غیرمنطقی قیمت مصرف‌کننده نسـبت به نرخ واقعی علاوه بر مشـکلات بهداشـتی عرضه تخم مرغ فله در بازار علیرغم تکلیف قانونی در بند خ ماده ۷۱ برنامه هفتم پیشرفت کشور،

۱۳- عدم اجرای مصوبه تولید مرغ سایز ،

۱۴- عدم نظارت کافی بر عملکرد تشکل‌ها و ایجاد انحصار در صادرات تخم‌مرغ که علیرغم اعتراض گسترده ذینفعان و پیگیری های قابل توجه، بدلایل نامعلومی به نتیجه اقناع کننده ای نرسید !!!!!!

۱۵- اجـرا نشـدن برنامـه های دولت بـرای حمایت از فعـالان زنجیـره ارزش صنعت طیور بـه منظور تأمین نقدینگی کافی ناشـی از آزاد سـازی نرخ ارز و چند برابر شدن نرخ ها که برای بخش های مختلف صنعت بدلیل عدم نقد شوندگی فوری کالاهای تولیدی شان قابل تحمل نبوده و منجر به کاهش جدی فعالیت ایشان گردید،

۱۶- عدم توازن در صدور مجوز واردات اجداد گوشـتی اصیل و بهره ور به کشـور به نفع انحصار سـویه های آریـن و راس دسـتکاری شـده که باعـث هدر رفت منابع ملی کشـور بدون برنامه مشـخص بـرون رفت از این وضعیت شده و زیان کلی زنجیره تأمین طیور گوشتی را رقم زده است.

بخش اول: آمار نامه و عملکرد مرغ آرین و تحلیل آن

۱-۱- از سال ۱۳۹۹ رسماً مقرر بوده که همزمان با پیگیری جدی اجرای اقدامات برای احیای لاین آرین توأم با حفظ پایداری تولید گوشت مرغ بمنظور حفظ امنیت غذایی کشور و جلوگیری از هرگونه تهدید این امنیت، نسبت به مدیریت واردات اجداد خارجی تا جایگزینی با سویه آرین اقدام مناسب صورت پذیرد ولی علیرغم تلاش مدیریت‌های مختلف وزارت جهادکشاورزی طی ۶ سال گذشته تاکنون بدلایل متعددی که در گزارشات مختلف فدراسیون طیور ایران اعلام شده، متأسفانه نه تنها اقدامات مؤثر و قابل قبولی در ازای زمان (۶ سال) و هزینه‌های صرف شده تاکنون (حداقل ۲هزارو پانصد میلیارد تومان هزینه شده است) صورت نگرفته بلکه آثار منفی روش‌های اجرایی اتخاذ شده برای احیای این نژاد که فقط در حد تکثیر بی رویه پیش رفته است علاوه بر آسیب جدی به روند اقتصادی تولید گوشت مرغ در کشور و ایجاد فضای فسادگونه در زنجیره عملیاتی از اجداد تا پرورش مرغ گوشتی، باعث آسیب جدی به نام تجاری «آرین» شده و موجب شده است که نتوانیم حساب ویژه‌ای برای تأمین گوشت مرغ کشور از محل این سویه باز کنیم.

۱-۲- اقدامات زیربنایی وزارت جهاد کشاورزی در دولت فعلی بایستی بر اجرای برنامه هفتم توسعه بنا شده و در این برنامه نیزبه صراحت در مورد سهم نژاد آرین در تولید گوشت کشور در انتهای برنامه، حداقل ۲۰ درصد جوجه‌ریزی با مبنای رشد سالانه ۴ درصد پیش‌بینی شده است که در اینصورت گرچه ضرورت الزام جوجه‌ریزی آرین در مرغداری‌های مادر و گوشتی بصورت غیر رقابتی منتفی است و از سویی با آزاد سازی نرخ ارز و حذف مقررات اجباری در قیمت گذاری دستوری و الزام به بهره وری و انتخاب آزاد اقتصادی در این حوزه ها ولی متأسفانه بدلایل نامشخصی بدون توجه به این قانون بالادستی همچنان الزام به تناظر آرین توسط وزارت جهاد کشاورزی برقرار است که لازم است به آثار نامطلوب آن توجه ویژه‌ای شود.

۱-۳- در صورتی احیای آرین به نتیجه مطلوب خواهد رسید که از مرحله اجداد تا بازار رسانی گوشت این سویه صرفاً در دو زنجیره متعلق به سازمان اقتصادی کوثر و سازمان اتکا در سقف یا کف معین شده در برنامه هفتم پیشرفت صورت پذیرد و از پراکنده کردن پرورش آن در مزارع غیر استاندارد، غیر قابل ردیابی و غیر قابل جبران از نظر خسارات اقتصادی که منجر به بروز تخلفات متعدد در مسیر پرورش آن خواهد شد جداً خودداری شود (در این رابطه گزارش اندیشکده اقتصاد مقاومتی تحت عنوان: آثار سیاست جوجه ریزی متناظر در بازار مرغ و سهم سویه آرین انتشار اسفند ماه ۱۴۰۲ قابل توجه است).

۱-۴- براساس قوانین بالادستی که در سیاست‌های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی و مقررات حمایت از تولید، تصریح کامل دارد و تأکیدات مقام معظم رهبری برای کمک به تولید کشور، الزام غیر رقابتی جوجه ریزی آرین در مزارع مادر و گوشتی در مقایسه با سویه های خارجی فعال در کشور بر ضد منافع مرغدارانی است که ملزم به جوجه ریزی آرین می باشند و مصوبات دبیرخانه شعام و کمیته ملی احیای آرین نیز نباید بر خلاف این مقررات بالادستی باشد ولی همواره روند قبلی در سال ۱۴۰۳ نیز ادامه یافته و دستاورد قابل دفاعی که بتواند مرغداران و دلسوزان منافع ملی کشور را قانع کند، ارائه نشده که لازم است بر مبنای رویکرد برنامه هفتم پیشرفت اتخاذ روش شده و از تکرار اشتباهات گذشته بطور جدی خودداری شود.

بخش دوم: آمارنامه و عملکرد مرغ اجداد گوشتی و تحلیل آن

۲-۱- نحوه تأمین اجداد گوشتی: جوجه ریزی مرغ اجداد گوشتی در سال ۱۴۰۴ از انواع سویه‌های نژادی در ۴نوع راس ایرانی، آربوراکرز (آپلاس)، ایندین ریور و آرین بوده و بجز ۲ سویه ایندین ریور و آربوراکرز که در میزان حداقلی به صورت وارداتی و اصیل تهیه شده، سویه‌های آرین، راس بصورت داخلی تأمین شده و لازم بذکر است که گسست ژنتیکی در سویه راس که اجداد اصیل آن حداقل ۶ سال است وارد نشده باعث کاهش کمیت و کیفیت جوجه تولیدی آنها گردیده و ضروری است بنابر مکاتبات متعدد این فدراسیون با مقامات ذیصلاح، برای از سرگیری مجدد واردات آنها اقدام اساسی صورت پذیرد.

۲-۲- نحوه مالکیت اجداد گوشتی: مجموعاً هشت شرکت خصوصی و دولتی با مجموع ظرفیت ۹۴۱,۳۳۰ قطعه (خطD) واقع در ۱۲ استان بشرح جدول شماره یک ، مالکان اصلی مرغ اجداد گوشتی کشور هستند که برخی از آنها با مشارکت موقت برخی از فارم ها نسبت به تکمیل یا افزایش ظرفیت کاری خود اقدام نموده‌اند.

جدول۱ - ظرفیت پروانه‌ای واحدهای اجداد گوشتی - آمار سال ۱۴۰۴

ظرفیت مزارع مرغ اجداد گوشتی کشور (قطعه)		
بخش/ واحد	ظرفیت کل	ظرفیت خط D
خصوصی	**۱/۰۲۹/۲۹۳**	**۵۷۹/۵۰۰**
فارم ۱ شرکت طیور بهشت	۱۳۶/۰۰۰	۷۳/۵۰۰
فارم ۲ -شرکت طیور بهشت	۸۶/۰۰۰	۴۶/۵۰۰
شرکت مجتمع تولید گوشت سحر شاهین	۵۲/۵۰۰	۳۰/۰۰۰
شرکت نیکوطیور نوشهر	۴۵/۵۴۰	۲۲/۰۰۰
شرکت نیکوطیور گلستان (فارم یک)	۳۷/۸۹۵	۲۲/۰۰۰
شرکت نیکوطیور گلستان (فارم دو)	۳۷/۸۹۵	۲۲/۰۰۰
اجداد کاسپین	۴۵/۰۰۰	۲۵/۰۰۰
فارم ۲ حسین عرب	۴۰/۰۰۰	۲۴/۰۰۰
حسین عرب (فارم۳)	۳۹/۵۰۰	۲۳/۵۰۰
سپید طیور پارس نیاک(فارم۲)	۳۹/۴۹۰	۲۲/۰۰۰
اجداد گلدشت سیمین	۳۷/۸۰۰	۲۰/۰۰۰
شرکت اجداد بهپرور	۳۷/۸۰۰	۲۰/۰۰۰
تعاونی ۱۵۲ نوک طلائی آذربایجان	۳۷/۳۳۶	۲۰/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۱ آریا مرغ گیلان)	۳۴/۴۰۶	۲۰/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۲ آریا مرغ گیلان)	۳۴/۴۰۶	۲۰/۰۰۰
سپید طیور پارس نیاک	۳۴/۳۰۰	۲۰/۰۰۰
مرغ اجداد حبیب اله نعیما۱	۳۴/۱۰۵	۱۹/۰۰۰
شرکت مرغ اجداد کرمان فارم ۱	۳۳/۹۱۷	۲۵/۰۰۰
مرغ اجداد کرمان فارم ۲	۳۳/۹۱۷	۲۵/۰۰۰
مرغ اجداد کرمان فارم ۳	۳۳/۹۱۷	۲۵/۰۰۰
اجدادسبزدشت فارم ۱	۳۲/۰۲۰	۱۴/۰۰۰
اجداد سبزدشت فارم ۲	۳۰/۰۵۰	۱۴/۰۰۰
اجداد سبزدشت فارم ۳	۳۴/۰۰۰	۱۴/۰۰۰
اجدادپارس	۲۱/۵۰۰	۱۳/۰۰۰
دولتی و عمومی غیر دولتی	**۵۸۱/۴۵۰**	**۳۶۱/۸۳۰**
دیزباد(پلاک۳)	۸۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
وزارت جهاد کشاورزی -مجتمع لاین آرین بابلکنار	۶۱/۴۶۰	۴۹/۸۳۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۱ سپیدان)	۴۴/۸۸۵	۳۳/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۲ سپیدان)	۴۴/۸۸۵	۳۳/۰۰۰
شرکت شمال شرق اتکا (شرکت مزارع نوین ایرانیان)	۴۰/۰۰۰	۲۱/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۱ تنکابن)	۳۷/۸۴۷	۲۲/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۲ تنکابن)	۳۷/۸۴۷	۲۲/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۲ لاکان)	۳۷/۸۴۷	۲۲/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۳ تنکابن)	۳۷/۸۴۷	۲۲/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۳ لاکان)	۳۷/۸۴۷	۲۲/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۱ لاکان)	۳۷/۶۳۵	۲۲/۰۰۰
سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح اتکا(تک دوره ای اجداد)	۳۴/۰۰۰	۱۶/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۲ زرین پر کیان)	۲۸/۳۵۰	۱۵/۰۰۰
مرغ اجداد زربال (فارم ۱ زرین پر کیان)	۲۱/۰۰۰	۱۲/۰۰۰
مجموع	**۱/۶۱۰/۷۴۳**	**۹۴۱/۳۳۰**

۲-۳- آمار کلی جوجه‌ریزی اجداد: جدول ۲ مقایسه تعداد جوجه‌ریزی اجداد کشور و سهم سویه‌های اجدادی گوشتی در ۷ سال اخیر را نشان می‌دهد. توجه به عدم جوجه ریزی اجداد از سویه های راس و کاب اصیل وارداتی و افزایش بسیار قابل توجه سهم راس دستکاری شده ایرانی حتی در مقابل سویه آرین و نتایج حاصل از آن در تأمین جوجه یکروزه گوشتی با کیفیت و دارای بهره وری لازم با توجه به مشکلات جدی تأمین نهاده های دامی در کشور ضروری است.

جدول۲- مقایسه جوجه ریزی انواع سویه ها ی نژادی اجداد گوشتی در ۷ سال اخیر

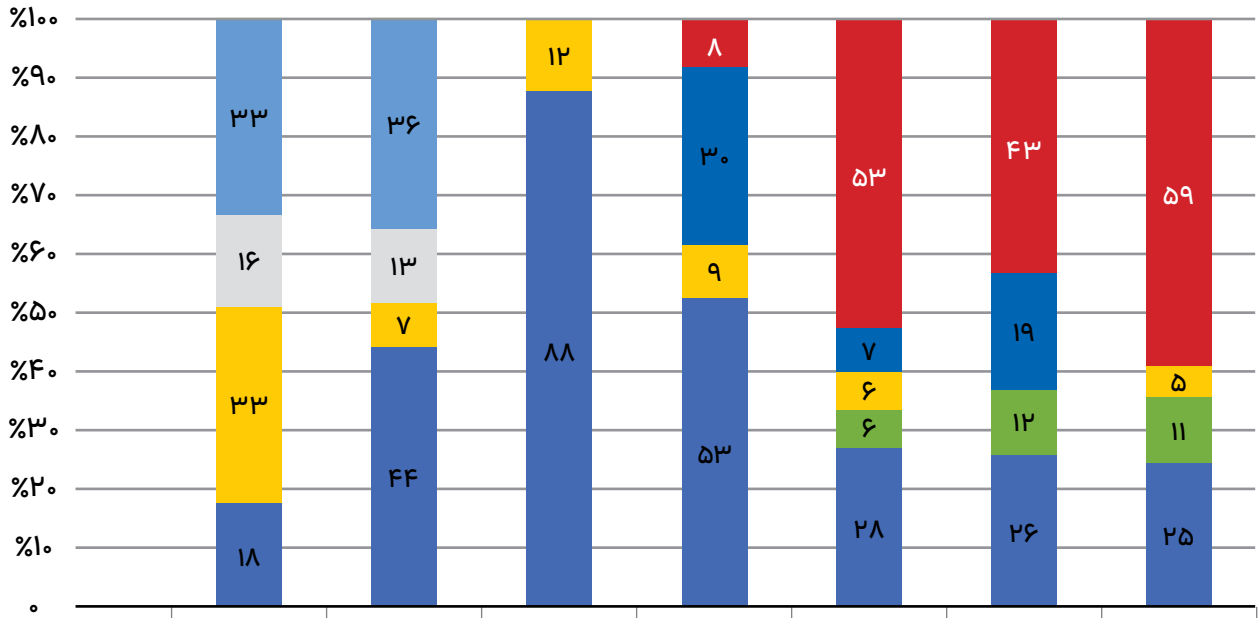
سال	Ross 308	Iranian Ross	Cobb500	Iranian Cobb	Arbor Acres	Indian River	Arian	جمع کل
۱۳۹۸	۶۴,۶۶۱	-	۳۱,۸۷۵	-	۶۴,۴۸۰	-	۳۵,۱۰۶	۱۹۶,۱۲۲
۱۳۹۹	۱۱۳,۳۰۷	-	۴۲,۰۰۰	-	۲۰,۸۰۰	-	۱۴۱,۱۹۱	۳۱۷,۲۹۸
۱۴۰۰	-	-	-	۴۳,۶۸۰	-	-	۳۲۸,۳۳۳	۳۷۲,۰۱۳
۱۴۰۱	-	۱۸,۳۲۱	-	۶۷,۰۰۰	۲۰,۸۰۰	-	۱۱۷,۰۳۵	۲۲۳,۱۵۶
۱۴۰۲	-	۱۸۵,۷۲۵	-	۲۵,۰۰۰	۲۰,۸۰۰	۲۰,۸۰۰	۱۰۰,۴۳۷	۳۵۲,۷۶۲
۱۴۰۳	-	۹۷,۷۹۸	-	۴۲,۰۰۰	-	۲۶,۰۰۰	۶۰,۱۴۵	۲۲۵,۹۴۳
۱۴۰۴	-	۲۲۵,۹۸۵	-	-	۲۰,۸۰۰	۴۱,۶۰۰	۹۵,۶۰۲	۳۸۳,۹۸۷

منبع: آمارهای وزارت جهاد کشاورزی، انجمن جوجه یکروزه، سامانه سماصط (آنالیزور توزیع جوجه)

۲-۴- سهم سویه‌ها در جوجه ریزی اجداد گوشتی: در سال ۱۴۰۴ از مجموع ۳۸۳,۹۸۷ قطعه جوجه ریزی اجداد، ۵۹درصد سویه راس ایرانی، کاب صفردرصد، آرین ۲۵درصد، ایندین ریور ۱۱درصد و آربوراکرز هم ۵درصد بوده است.

شایان ذکر است بر مبنای برنامه ۵ ساله پیشنهادی صنعت طیور ، تعداد ۲۶۰ هزار قطعه از مجموع نژادهای وارداتی و آرین برای تأمین نیاز جوجه مادر گوشتی و در نهایت گوشت تولیدی کشورکفایت می کرد ولی بدلیل عملکرد پایین تر آرین و سویه راس ایرانی ، تعداد اجداد جوجه ریزی شده حداقل ۳۰ درصد بیشتر از عدد پیش بینی انجام شده ، ضمن اینکه بیش از ۵۳۰ هزار قطعه جوجه مادری از دو سویه کاب ۵۰۰ و راس ۳۰۸ در سال ۱۴۰۴ وارد شده که مازاد بر تولید جوجه های حاصل از اجدادی در این سال بوده است.

سهم سویه ها در جوجه‌ریزی اجداد مرغ گوشتی از سال ۱۳۹۸ لغایت ۱۴۰۴

	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
Ross 308	۳۳	۳۶	۰	۰	۰	۰	۰
Iranian Ross*	۰	۰	۰	۸	۵۳	۴۳	۵۹
Cobb	۱۶	۱۳	۰	۰	۰	۰	۰
Iranian Cobb	۰	۰	۱۲	۳۰	۷	۱۹	۰
Arbor Acres	۳۳	۷	۰	۹	۶	۰	۵
Indian River	۰	۰	۰	۰	۶	۱۲	۱۱
Arian	۱۸	۴۴	۸۸	۵۳	۲۸	۲۶	۲۵

*: باقیمانده سویه راس و کاب اصیل موجود از سال ۱۳۹۹ که بدلیل عدم واردات سویه اصیل بروز شده همچنان با روش های گسست ژنتیکی در ایران بازآرایی شده تولید و فروش جوجه تحت عنوان سویه اصلی صورت می پذیرد.

منبع: آمارهای وزارت جهاد کشاورزی، انجمن جوجه یکروزه، سامانه سماصط (آنالیزور توزیع جوجه)

۲-۵- واردات اجداد گوشتی: نکته قابل توجه اینکه پس از ۳ سال وقفه و ممنوعیت واردات اجداد به کشور (از سال ۱۳۹۹)، تنها برای ۲ سویه ایندین ریور و آربوراکرز امکان واردات حداقلی از سال ۱۴۰۲ و بعد از آن محقق شد ولی در مورد کاب ۵۰۰ و راس ۳۰۸ هنوز هیچگونه مجوز وارداتی صادر نشده، ضمن اینکه برای دو سویه وارد شده نیز محدودیت سهمیه ای وجود دارد که لازم است در برنامه کشوری بر اساس ضرورت بهره وری اجداد موجود تجدید نظر لازم صورت گیرد.

۲-۶- در مورد سویه راس متأسفانه توسط شرکت صاحب این سویه (برخلاف عرف علمی - اجرایی و تعهدات تجاری به شرکت لاین یا اجداد کبیر خارجی این سویه) گسست ژنتیکی و تکثیر سویه اجدادی در داخل کشور صورت گرفته که نتیجه آن کاهش قابل توجه جوجه‌های مادری حاصل از آنها و هدر رفت منابع ملی بخصوص در مصرف نهاده‌های وارداتی شده و خسارت تولید کمتر از استاندارد جوجه را نیز ایجاد کرده است.

بخش سوم: آمارنامه و عملکرد مرغ مادر گوشتی و تحلیل آن

۳-۱- ظرفیت پروانه ای مرغ مادر گوشتی: اطلاعات ظرفیت پروانه‌ای مزارع مرغ مادرگوشتی کشور در سال ۱۴۰۴ بشـرح جدول زیر می‌باشد همانگونه که مشـاهده می‌شـود حدود ۸۶ درصد تعداد و ۵۶ درصد ظرفیت مزارع مادر گوشتی در ۶ استان شمالی و شمال غربی کشور متمرکز می‌باشند.

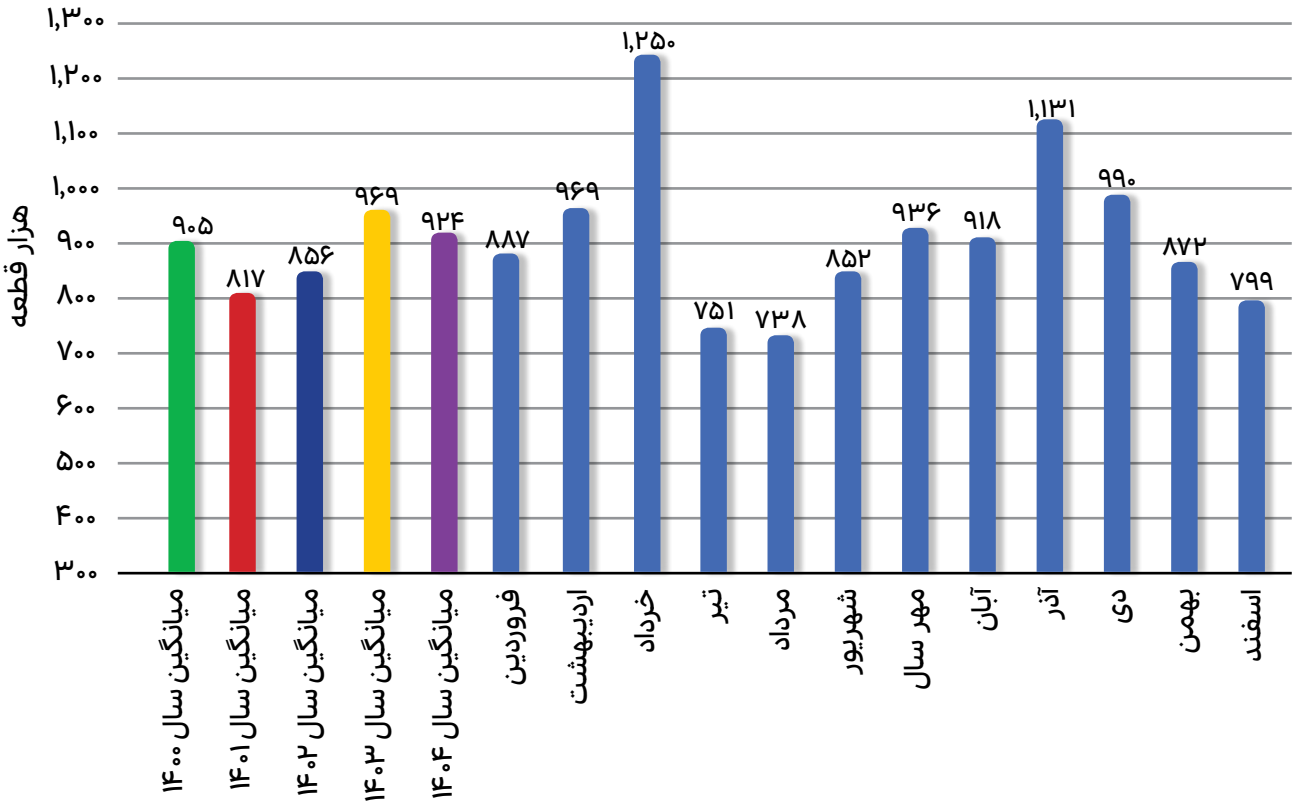
جدول ۱ - رتبه‌بندی ظرفیت پروانه‌ای مزارع مرغ مادرگوشتی کشور در سال ۱۴۰۴

ردیف	استان	تعداد	مجموع ظرفیت	سهم از ظرفیت (%)
۱	مازندران	۲۲۳	۶,۷۹۳,۰۶۹	۲۰/۹
۲	گیلان	۱۱۷	۴,۴۳۱,۷۶۴	۱۳/۶
۳	گلستان	۷۴	۲,۷۷۱,۳۴۰	۸/۵
۴	اردبیل	۵۰	۲,۱۹۷,۹۶۸	۶/۸
۵	آذربایجان غربی	۷۶	۲,۰۹۴,۷۳۵	۶/۴
۶	آذربایجان شرقی	۵۸	۱,۹۷۲,۶۰۰	۶
۷	قزوین	۲۹	۱,۳۵۳,۴۰۰	۴/۱
۸	زنجان	۲۳	۱,۲۸۹,۹۰۰	۳/۹۷
۹	تهران	۳۶	۱,۲۶۳,۵۰۸	۳/۹
۱۰	خراسان رضوی	۲۰	۱,۱۶۹,۴۰۴	۳/۶
۱۱	مرکزی	۲۲	۱,۰۰۶,۳۷۷	۳/۱
۱۲	خوزستان	۵	۷۴۵,۵۲۰	۲/۳
۱۳	اصفهان	۱۶	۶۸۹,۹۰۰	۲/۱
۱۴	کردستان	۲۰	۶۱۰,۸۷۵	۱/۸۸
۱۵	فارس	۱۳	۵۳۲,۹۰۰	۱/۶۴
۱۶	همدان	۱۹	۵۲۰,۱۰۰	۱/۶
۱۷	کرمان	۸	۴۵۳,۰۰۰	۱/۴
۱۸	کرمانشاه	۱۰	۳۷۶,۵۰۱	۱/۱۶
۱۹	البرز	۱۰	۳۴۱,۶۲۰	۱
۲۰	یزد	۵	۳۲۴,۶۰۰	۱
۲۱	سمنان	۸	۳۰۷,۸۰۰	۰/۹۵
۲۲	خراسان جنوبی	۴	۲۶۳,۶۰۰	۰/۸
۲۳	لرستان	۷	۲۴۹,۶۰۰	۰/۷۷
۲۴	قم	۵	۱۸۹,۸۰۳	۰/۵۸
۲۵	چهار محال و بختیاری	۶	۱۶۶,۰۰۰	۰/۵۱
۲۶	خراسان شمالی	۳	۱۲۷,۰۰۰	۰/۳۹
۲۷	سیستان و بلوچستان	۲	۹۱,۸۰۰	۰/۲۸
۲۸	بوشهر	۲	۷۲,۰۰۰	۰/۲۲
۲۹	هرمزگان	۲	۶۵,۰۰۰	۰/۲
	مجموع	۸۷۳	۳۲,۴۷۱,۸۸۴	۱۰۰

نکته: اگر نگاهی به ظرفیت پروانه ای فوق بیاندازیم و برای آن میزان حداقل ۱۴۵ قطعه جوجه که عدد حداقلی از عملکرد می باشد و ۸۵ درصد جوجه درآوری را لحاظ کنیم به این معناست که در بدترین شرایط، امکان تولید ۴ میلیارد قطعه جوجه وجود دارد و تولید ۱/۸ میلیارد قطعه در سال ۱۴۰۴ با فرض صحت قطعی آمار به معنای این است که فقط ۴۴ درصد ظرفیت مرغ مادری فعال است و ۵۶ درصد سرمایه‌گذاری صورت گرفته همواره بلااستفاده مانده است ضمن اینکه ظرفیت جوجه کشی کشور نیز در شرایطی است که بیش از این میزان تولید جوجه در آن میسر نبوده و لازم است بطور جدی برای توسعه کارخانجات جوجه‌کشی اقدام عملی شود.

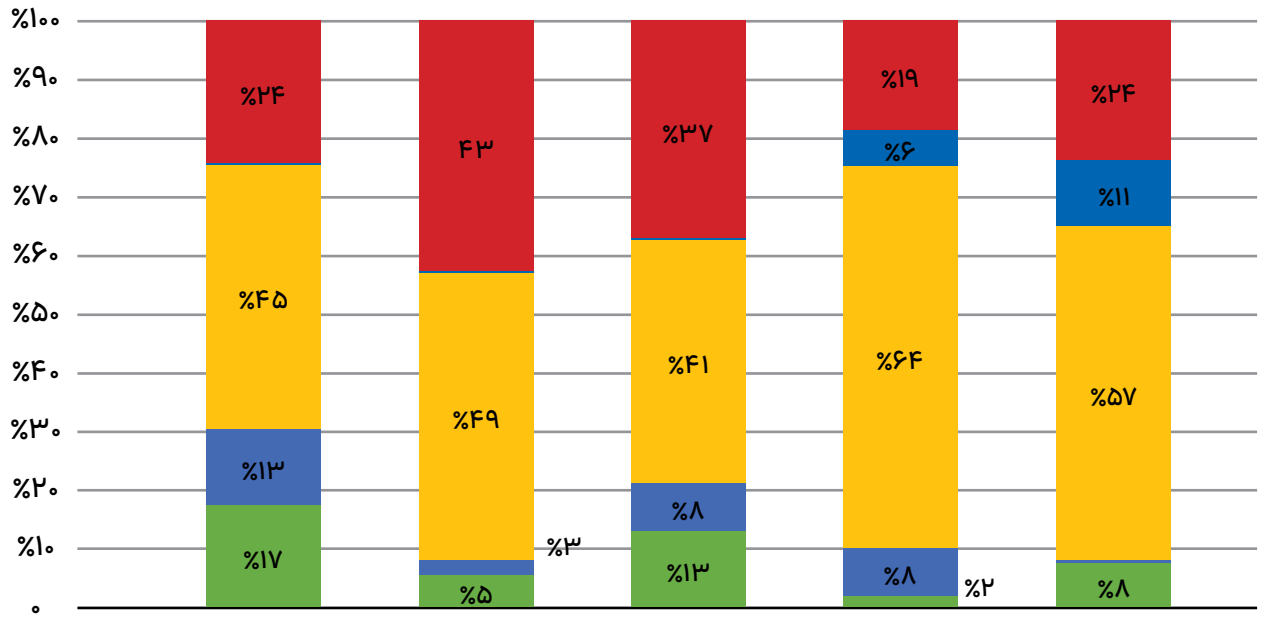
۳-۲- عملکرد مزارع مرغ مادر گوشتی: ظرفیت واحدهای مرغ مادر در سال ۱۴۰۴ نسبت به سال گذشته از نظر تعداد حدود ۳/۲ درصد و از نظر ظرفیت ۳/۳ درصد رشد داشته، با اینحال در سال ۱۴۰۴بدلیل ناکارآمدی سویه آرین و الزام مرغداران مادر به تناظر جوجه‌ریزی آرین، میزانی نامشخص از جوجه یکروزه یا تخم‌مرغ نطفه‌دار مادری از سویه راس ۳۰۸ بصورت غیرمجاز و عمدتاً از کشورهای همسایه غربی وارد کشور شده و بطور مخفیانه جایگزین سویه آرین در واحدهای مرغ مادر شده است. البته برآوردی از آن هم وجود ندارد ولی می‌تواند اثباتی برای تجدید نظر جدی در سیاست الزام به جوجه‌ریزی از سویه آرین باشد.

میزان جوجه‌ریزی ماهانه مزارع مرغ مادرگوشتی در سال ۱۴۰۴

۳-۳- سـهم سویه‌ها در جوجه‌ریزی مادر گوشـتی: مرغ مادر گوشتی کشور در سال ۱۴۰۴ با مجموع حدود ۱۱/۴ میلیون قطعه جوجه‌ریزی کاهش۴/۶ درصدی نسبت به سال گذشته داشته و جوجه ریزی در انواع سویه‌های راس، کاب، ایندین ریور و آرین بوده و از سـویه آربوراکرز جوجه ریزی انجام نشـده اسـت و صرفا" از جوجه ریزی سال قبل اسـتفاده شـده که در این راستا سـهم راس ۵۷ درصد، کاب۸ درصد، ایندین ریور ۱۱ درصد و آرین ۲۴ درصد بوده است. در زیر نمودار مقایسه‌ای سهم نژادی در جوجه ریزی مزارع مادر گوشتی در سال‌های۱۴۰۰ الی ۱۴۰۴ جهت مزید اطلاع آورده شده است.

مقایسه درصد سهم سویه‌ها در جوجه‌ریزی مزارع مادر گوشتی طی سالهای ۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۴

	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
آرین	%۲۴	%۴۳	%۳۷	%۱۹	%۲۴
ایندین ریور	%۰	%۰	%۰	%۶	%۱۱
راس	%۴۵	%۴۹	%۴۱	%۶۴	%۵۷
آربراکرز	%۱۳	%۳	%۸	%۸	%۰
کاب	%۱۷	%۵	%۱۳	%۲	%۸

- عملکرد مقایسـه‌ای ماهانه جوجه‌ریزی مادر گوشـتی: جدول ۲ روند جوجه‌ریزی مرغ مادر گوشـتی طی سـال های ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۴ را نشـان می‌دهد که گرچه در مجموع تعداد قابل قبولی از جوجه‌ریزی در سال ۱۴۰۴ رخ داده و از ضریب تغییرات معقولی برخوردار بوده است ولی چون آمار سویه آرین که عمدتاً منجر به تولید نهایی جوجه نمی‌شـود و صرفا"بر روی کاغذهای آماری قید می‌شـود همواره مشـکلاتی در سطح مرغداری‌های مادر مشـهود بوده که به آن توجه نشـده و مجبور شده ایم که واردات تخم نطفه دار و جوجه یکروزه مادری بصورت رسمی و حتی غیر رسمی به کشور داشته باشیم.

جدول ۲- جوجه‌ریزی مزارع مرغ مادرگوشتی در سال های ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۴ به تفکیک ماه

جوجه ریزی مزارع مرغ مادرگوشتی (هزار قطعه)					
ماه	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
فروردین	۹۳۸,۴۹۱	۸۶۱,۵۵۵	۱,۰۶۵,۰۴۰	۸۱۱,۲۶۰	۸۸۷,۲۰۶
اردیبهشت	۱,۰۰۵,۶۹۰	۹۶۴,۸۵۶	۹۲۱,۷۲۸	۱,۰۹۱,۳۲۵	۹۸۴,۶۸۰
خرداد	۱,۱۲۷,۴۹۱	۹۹۵,۱۴۶	۷۵۶,۶۵۵	۱,۲۷۳,۰۷۵	۱,۲۴۹,۵۴۴
تیر	۱,۰۶۰,۵۰۵	۷۳۴,۳۹۷	۸۳۵,۹۹۰	۱,۰۳۱,۲۷۳	۸۸۵,۲۴۸
مرداد	۸۹۹,۴۴۸	۶۶۸,۸۶۵	۸۷۸,۵۵۵	۸۴۱,۹۹۳	۷۳۸,۱۱۲
شهریور	۸۷۷,۳۹۰	۸۶۵,۸۸۴	۵۲۸,۶۵۵	۸۵۵,۱۰۴	۱,۰۰۸,۸۰۳
مهر	۵۰۱,۸۴۵	۷۲۳,۳۸۰	۱,۱۶۱,۰۱۴	۱,۰۴۳,۶۶۱	۹۶۸,۹۱۸
آبان	۷۷۲,۰۶۷	۹۵۰,۸۳۴	۷۳۳,۲۹۴	۱,۱۵۸,۷۹۱	۹۱۷,۸۱۸
آذر	۹۹۲,۶۶۶	۹۴۴,۹۸۲	۹۸۶,۷۰۵	۹۹۱,۳۳۹	۱,۱۳۰,۷۶۰
دی	۷۹۹,۲۵۳	۷۵۸,۸۶۰	۶۶۹,۱۱۵	۹۲۱,۶۲۱	۹۸۹,۵۳۱
بهمن	۹۴۵,۹۷۵	۵۸۵,۶۸۲	۷۵۰,۴۴۰	۹۳۹,۵۶۵	۸۷۱,۹۰۶
اسفند	۹۳۶,۶۶۴	۷۴۸,۴۷۰	۹۸۵,۴۸۰	۶۶۶,۱۶۰	۷۹۹,۱۳۷
جمع کل	۱۰,۸۵۷,۴۸۵	۹,۸۰۲,۹۱۱	۱۰,۲۷۲,۶۷۱	۱۱,۶۲۶,۵۷۰	۱۱,۴۳۱,۶۶۳
میانگین ماهیانه	۹۰۴,۷۹۰	۸۱۶,۹۰۹	۸۵۶,۰۵۶	۹۶۸,۸۸۱	۹۵۲۶۳۹
ضریب تغییرات(CV)	۱۸٪	۱۶٪	۲۱٪	۱۷٪	۱۵٪

۳-۵- مدیریت اقتصادی مرغ مادر گوشتی: گرچه عمر اقتصادی مرغ مادر گوشتی ۶۴ هفته است ولی از آنجایی که وزارت جهاد کشاورزی و سایر اعضای کمیته ملی احیای سویه آرین از یکسو و اصرار بخش عمومی غیر دولتی مالک سویه راس به ادامه نگهداری این سویه با دستکاری ژنتیکی متعدد ، سیاست تکثیر این سویه ها را جایگزین اقدامات بنیادی بهره وری نمودند و واردات اجداد راس ۳۰۸ به کشور حداقل طی ۶ سال به تعویق افتاده و به ضرورت تأمین جوجه یکروزه تجاری مورد نیاز، سن گله های مادری اجازه افزایش یافته و تا سنین بالای استاندارد ادامه یافت، ماحصل آن کاهش جوجه درآوری، کاهش کیفیت جوجه استحصالی و در نتیجه مشکلات کیفیتی و بهداشتی در رشد مرغ‌ها بوده است.

۳-۶- واردات تخم نطفه‌دار و جوجه یکروزه:

در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴ (آمار ۲ ماه آخر سال ۱۴۰۴ تا تاریخ انتشار این مجموعه توسط مرکز آمار ایران منتشر نشده است) بیش از ۵۴ میلیون عدد تخم نطفه دار به ارزش حدود ۲۵ میلیون دلار و مقدار ۲۳۰ هزار قطعه جوجه یکروزه گوشتی به ارزش ۱۵۷ هزار دلار و ۵۳۰ هزار قطعه جوجه مادری بصورت رسمی بعلاوه آمار نامشخصی جوجه مادری(عمدتا" از منبع اربیل عراق) وارد کشور شد که نمی توان آنرا در سیاست های کلان کشور که مبتنی بر خوداتکایی تولید جوجه و گوشت مرغ و کسب بازارهای صادراتی است، نادیده انگاشت.

آمارنامه و تحلیل عملکرد مرغ گوشتی

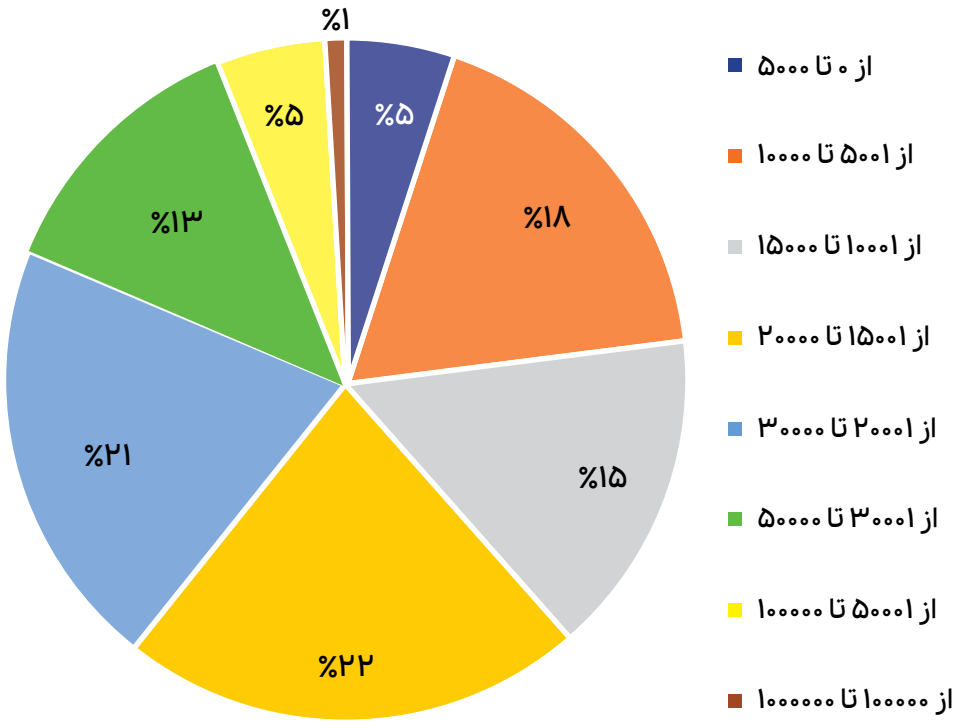
۴-۱- ظرفیت تولید گوشت مرغ: در حال حاضر (سال ۱۴۰۴) در بخش پرورش مرغ گوشتی ۱۹۲۹۸ واحد پرورشی باظرفیت پروانه‌ای حدود ۴۸۴میلیون قطعه مرغ گوشتی در دوره، با میانگین ۳/۸ دوره پرورش در سال برای مجموع مرغداری‌های عادی و زنجیره یکپارچه و محاسبه میانگین وزن لاشه مرغ کشتار شده به میزان ۱/۸کیلوگرم، قادر به تولیدگوشت مرغ به ظرفیت تولید اسمی حداقل ۳/۳ میلیون تن گوشت مرغ در سال است.

از جدول چنین بر می‌آید که قریب ۶۰ درصد ظرفیت مرغ گوشتی کشور در۱۰ استان متمرکز شده است و از لحاظ اندازه عملیاتی بیش از ۸۰ درصد واحدهای مرغ گوشتی کشور در محدوده زیر۳۰هزار قطعه می‌باشند که در اهمیت و ضرورت ترویج و گسترش زنجیره‌های یکپارچه تولید باید مد نظر باشند.

جدول ۱- تفکیک ظرفیتی مرغداری‌های گوشتی به ترتیب بالاترین سهم استانی(سال ۱۴۰۴)

ردیف	استان	تعداد واحد	۵۰۰ تا ۰	۱۰۰۰۰ تا ۵۰۰۱	۱۵۰۰۰ تا ۱۰۰۰۱	۲۰۰۰۰ تا ۱۵۰۰۱	۳۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۱	۵۰۰۰۰ تا ۳۰۰۰۱	۱۰۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۱	۱۰۰۰۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰۱	مجموع ظرفیت	سهم از مجموع ظرفیت (%)
۱	مازندران	۱۹۵۹	۷۰	۵۰۱	۲۸۹	۳۸۵	۳۷۳	۲۴۸	۸۲	۱۱	۴۳,۹۸۸,۲۵۰	%۹
۲	گلستان	۱۰۲۵	۱۷	۱۱۹	۱۳۱	۱۰۴	۲۴۸	۱۸۰	۱۶۰	۶۶	۴۱,۲۴۲,۹۴۸	%۹
۳	اصفهان	۱۵۰۲	۶۰	۳۱۱	۲۴۹	۲۵۹	۳۱۴	۲۰۶	۸۹	۱۴	۳۸,۲۵۰,۵۰۶	%۸
۴	خ .رضوی	۱۶۳۶	۹۹	۳۰۶	۳۲۸	۳۴۸	۲۳۵	۲۳۸	۷۱	۱۱	۳۶,۱۴۱,۰۲۳	%۷
۵	فارس	۹۷۹	۴	۱۱۲	۸۹	۸۹	۳۱۸	۲۵۰	۱۰۶	۱۱	۳۱,۸۰۳,۵۱۷	%۷
۶	گیلان	۹۱۵	۶۲	۱۲۰	۹۴	۱۲۸	۲۸۶	۱۳۹	۷۱	۱۵	۲۹,۲۹۷,۰۷۱	%۶
۷	خوزستان	۹۷۷	۷	۱۲۸	۱۲۴	۲۹۳	۲۶۲	۱۳۷	۲۶		۲۲,۵۷۳,۶۹۷	%۵
۸	آ.غربی	۷۳۹	۱۵۶	۸۰	۲۰۳	۱۹۹	۷۸	۱۵	۸		۱۸,۸۸۵,۲۶۵	%۴
۹	آ.شرقی	۷۲۶	۲۳	۱۳۹	۱۵۳	۱۳۵	۱۶۷	۷۳	۲۹	۷	۱۶,۵۰۳,۳۹۱	%۳
۱۰	لرستان	۷۰۰	۱۶	۶۸	۱۱۱	۲۴۸	۱۴۴	۸۸	۲۲	۳	۱۶,۳۲۹,۴۰۰	%۳
۱۱	کردستان	۷۵۱	۳۵	۱۱۴	۱۱۶	۲۱۵	۱۹۶	۶۷	۸		۱۵,۴۹۶,۴۰۰	%۳
۱۲	کرمان	۶۸۹	۷۶	۲۱۳	۸۴	۱۶۰	۸۱	۵۱	۱۹	۵	۱۲,۸۱۳,۱۹۰	%۳
۱۳	مرکزی	۵۵۵	۱۶	۱۳۶	۶۳	۱۵۴	۱۰۴	۵۷	۲۱	۴	۱۲,۴۱۱,۶۸۹	%۳
۱۴	همدان	۴۹۷	۳۲	۷۰	۷۴	۷۹	۱۲۲	۹۱	۲۵	۴	۱۲,۳۷۹,۱۲۰	%۳
۱۵	خ.جنوبی	۶۶۰	۷۰	۱۴۲	۸۸	۱۷۳	۱۰۲	۷۲	۱۲	۱	۱۲,۱۹۲,۷۰۵	%۳
۱۶	قزوین	۴۵۲	۱۵	۹۶	۷۳	۶۶	۸۲	۷۷	۴۲	۱	۱۱,۵۷۴,۲۰۰	%۲
۱۷	یزد	۶۳۲	۷۱	۱۸۱	۱۰۲	۱۳۳	۷۱	۵۳	۲۰	۱	۱۱,۴۴۹,۳۵۰	%۲
۱۸	سمنان	۳۶۴	۹	۵۲	۴۱	۷۵	۶۹	۷۷	۳۹	۲	۱۰,۵۶۲,۳۷۰	%۲
۱۹	کرمانشاه	۵۷۶	۱۶	۱۷۲	۵۱	۲۶۰	۵۹	۱۱	۶	۱	۱۰,۲۶۳,۰۴۵	%۲
۲۰	اردبیل	۴۵۶	۲۳	۱۱۰	۷۰	۱۰۴	۱۰۴	۲۸	۱۴	۳	۹,۵۳۷,۸۳۴	%۲
۲۱	س. و ب	۳۴۲	۱۰	۱۸	۱۵۱	۸۱	۶۴	۱۷	۱		۹,۳۵۶,۱۹۹	%۲
۲۲	هرمزگان	۳۲۲	۱	۱۶	۳۹	۸۵	۱۰۷	۶۰	۱۴		۸,۴۴۰,۸۲۰	%۲
۲۳	زنجان	۲۵۱	۲	۱۲	۱۲	۵۳	۷۴	۷۴	۲۴		۸,۰۲۲,۵۸۰	%۲
۲۴	ایلام	۳۴۶	۴۶	۵۲	۱۰۸	۹۷	۴۱	۱	۱		۸,۰۰۰ ۷,۹۵	%۲
۲۵	چ. بختیاری	۲۳۳	۱	۵۲	۱۸	۸۱	۵۰	۲۱	۴	۶	۷,۷۹۵,۶۲۰	%۲
۲۶	بوشهر	۲۱۶	۶	۳	۲۵	۸۵	۸۴	۱۳			۷,۲۱۶,۹۴۰	%۱
۲۷	تهران	۱۵۶	۳	۱۴	۱۵	۳۰	۲۵	۳۳	۲۱	۱۵	۷,۰۸۳,۲۲۹	%۱
۲۸	قم	۲۳۵	۱۴	۵۲	۴۴	۴۲	۴۳	۳۱	۹		۴,۸۸۵,۰۵۰	%۱
۲۹	خ. شمالی	۱۳۲	۴	۱۶	۱۳	۲۵	۲۲	۳۹	۱۲	۱	۴,۰۸۸,۶۵۰	%۱
۳۰	البرز	۱۱۵	۶	۳۲	۱۵	۱۶	۱۶	۱۹	۷	۴	۳,۰۵۹,۲۷۰	%۱
۳۱	کهگیلویه	۱۴۳	۱	۳۷	۱۸	۶۵	۱۲	۸	۲		۲,۷۳۵,۵۰۰	%۱
۳۲	جنوب کرمان	۱۷		۶	۱	۵	۴	۱			۳۰۳,۶۰۲	%۰
	مجموع	۱۹,۲۹۸	۹۷۱	۳,۴۸۰	۲,۹۹۲	۴,۲۷۲	۳,۹۵۷	۲,۴۷۵	۹۶۵	۱۸۶	۴۸۴,۶۴۰,۴۳۱	
	سهم واحدها (%)		۵	۱۸	۱۵	۲۲	۲۱	۱۳	۵	۱		

درصد سهم گروه‌های ظرفیتی واحدهای گوشتی-۱۴۰۴

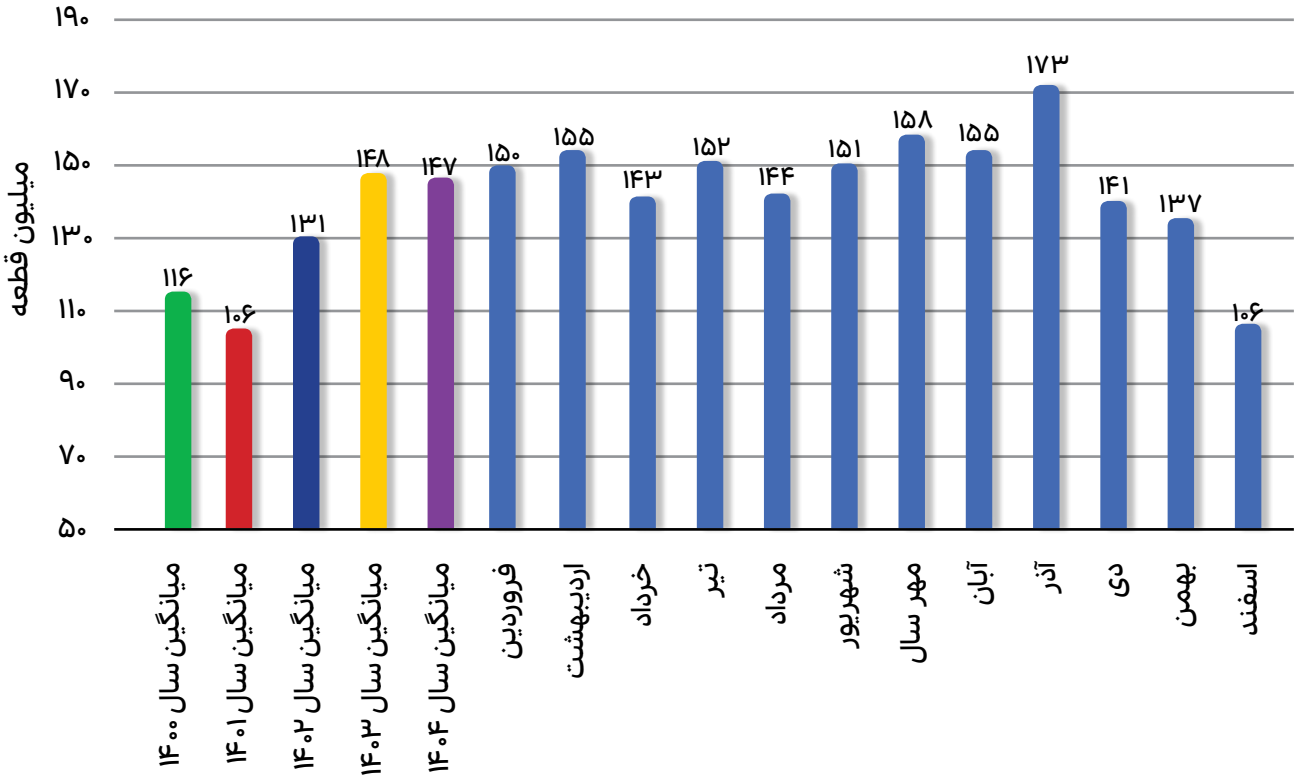
۲-۴- مقایسه ماهانه و سهم سویه‌ها از جوجه‌ریزی گوشتی: آنچه که در آمارهای برگرفته از سامانه سماصط بدست می‌آید، در سال ۱۴۰۴ میزان جوجه‌ریزی تقریباًمشابه سال قبل بوده است. رشد بیش از ۲۰۰ میلیون قطعه جوجه ریزی اضافه تر نسبت به سال ۱۴۰۲ و قبل آن که قطعا" مصرف نهاده، واکسن ، دارو و هزینه های لجستیکی را به کشور تحمیل کرده ناشی از رشد تقاضای مردم بوده یا اینکه ضرورت جبران کمبودهای حاصل از الزام تناظرسویه آرین و کاهش بهره وری ناشی از دستکاری ژنتیکی سویه‌های بین المللی بوده است ؟ قابل توجه است که به هر حال باید اقتصاد مرغداری در اولویت برنامه و سیاست‌ها باشد تا بتوان پایداری تولید اقتصادی را بنا بر بهره‌وری صحیح و منطقی دنبال نمود.

به هرحال از مجموع حدود ۱/۷۷ میلیارد قطعه جوجه ریزی ثبت شده، سهم جوجه ریزی در مزارع گوشتی از آمیخته‌های مختلف برای سویه راس ۵۰درصد، آرین ۲۷درصد، کاب ۱۱درصد، ایندین ریور ۱۰درصد و آربوراکرز ۲درصد بوده که البته بررسی‌های عملی از نتایج کشتار مرغ در کشتارگاه‌ها حاکی است که سهم جوجه‌ریزی واقعی از سویه آرین حداکثر ۱۰ درصد برآورد می‌شود و در عالم واقع، سایر سویه‌ها در خفا جایگزین آرین در مرغداری‌ها شده‌اند و بدیهی است آمار برگرفته از سامانه سماصط با آنچه که در عمل در مرغداری‌های گوشتی رخ داده مطابقت ندارد و البته که سویه راس ایرانی در جایگزینی با آرین سهم بسزایی ایفا نموده است.

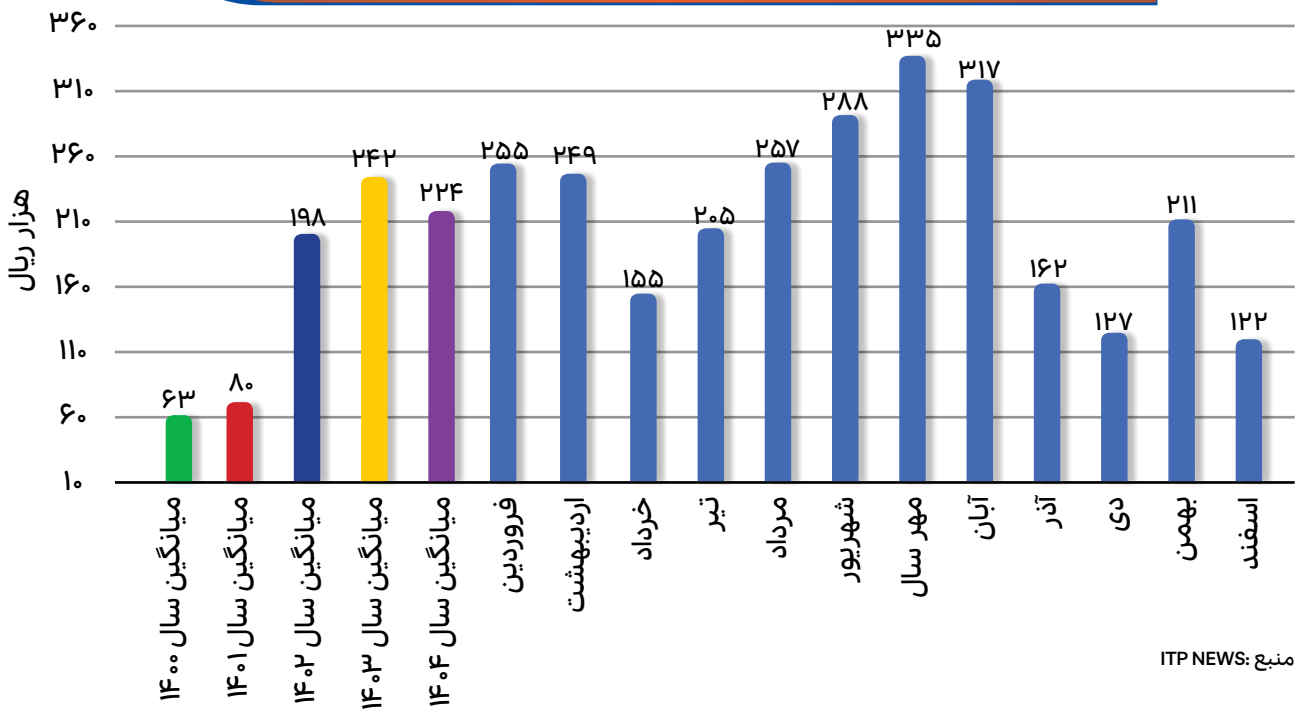
جدول ۲- مقایسه جوجه‌ریزی ماهانه مزارع گوشتی از سال ۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۴

جوجه ریزی مقایسه ای مزارع گوشتی (هزار قطعه)					
ماه	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
فروردین	۱۱۳,۳۴۰	۱۳۳,۶۱۰	۱۰۲,۳۲۸	۱۳۶,۲۱۸	۱۵۰۰۰۰
اردیبهشت	۱۱۳,۲۹۷	۱۲۳,۳۷۳	۱۰۵,۶۳۸	۱۵۵,۱۴۰	۱۵۵۰۰۰
خرداد	۱۱۲,۰۸۳	۱۰۸,۷۴۳	۱۱۵,۲۶۸	۱۵۰,۹۸۲	۱۴۳۰۰۰
تیر	۱۱۵,۸۷۶	۹۱,۸۷۹	۱۳۲,۰۲۷	۱۴۷,۱۴۷	۱۵۲۰۰۰
مرداد	۱۱۶,۸۴۹	۹۲,۶۱۷	۱۳۵,۸۳۶	۱۴۳,۴۲۰	۱۴۴۰۰۰
شهریور	۱۱۲,۹۵۵	۹۴,۶۱۴	۱۳۰,۵۹۲	۱۳۱,۷۷۶	۱۵۱۰۰۰
مهر	۱۰۱,۳۶۶	۱۱۰,۰۳۸	۱۲۷,۴۷۰	۱۴۵,۷۶۴	۱۵۷۸۰۲
آبان	۱۲۶,۱۰۴	۱۱۸,۸۵۲	۱۲۹,۲۲۸	۱۵۴,۸۶۱	۱۵۴۶۱۴
آذر	۱۲۶,۶۲۱	۱۰۲,۰۵۸	۱۴۳,۷۲۴	۱۰۷,۱۲۰	۱۷۳۴۶۲
دی	۱۳۴,۶۷۲	۱۰۵,۵۶۸	۱۵۲,۴۶۶	۱۶۱۳۵۵	۱۴۱۲۳۱
بهمن	۱۲۹,۹۱۶	۱۰۷,۴۴۲	۱۵۱,۳۵۷	۱۵۷۶۲۹	۱۳۷۴۷۰
اسفند	۹۴,۰۴۱	۷۸,۷۹۱	۱۴۲,۰۸۴	۱۵۴۱۹۴	۱۰۵۸۵۲
جمع کل	**۱,۳۹۷,۱۲۰**	**۱,۲۶۷,۵۸۵**	**۱,۵۶۸,۰۱۸**	**۱,۷۴۵,۶۰۶**	**۱,۷۶۵,۴۳۱**
میانگین ماهیانه	۱۱۶,۴۲۷	۱۰۵,۶۳۲	۱۳۰,۶۶۸	۱۴۵,۴۶۷	۱۴۷,۱۱۹
ضریب تغییرات	%۱۰	%۱۴	%۱۲	%۱۰	%۱۱

جوجه‌ریزی ماهانه مزارع گوشتی در سال ۱۴۰۴

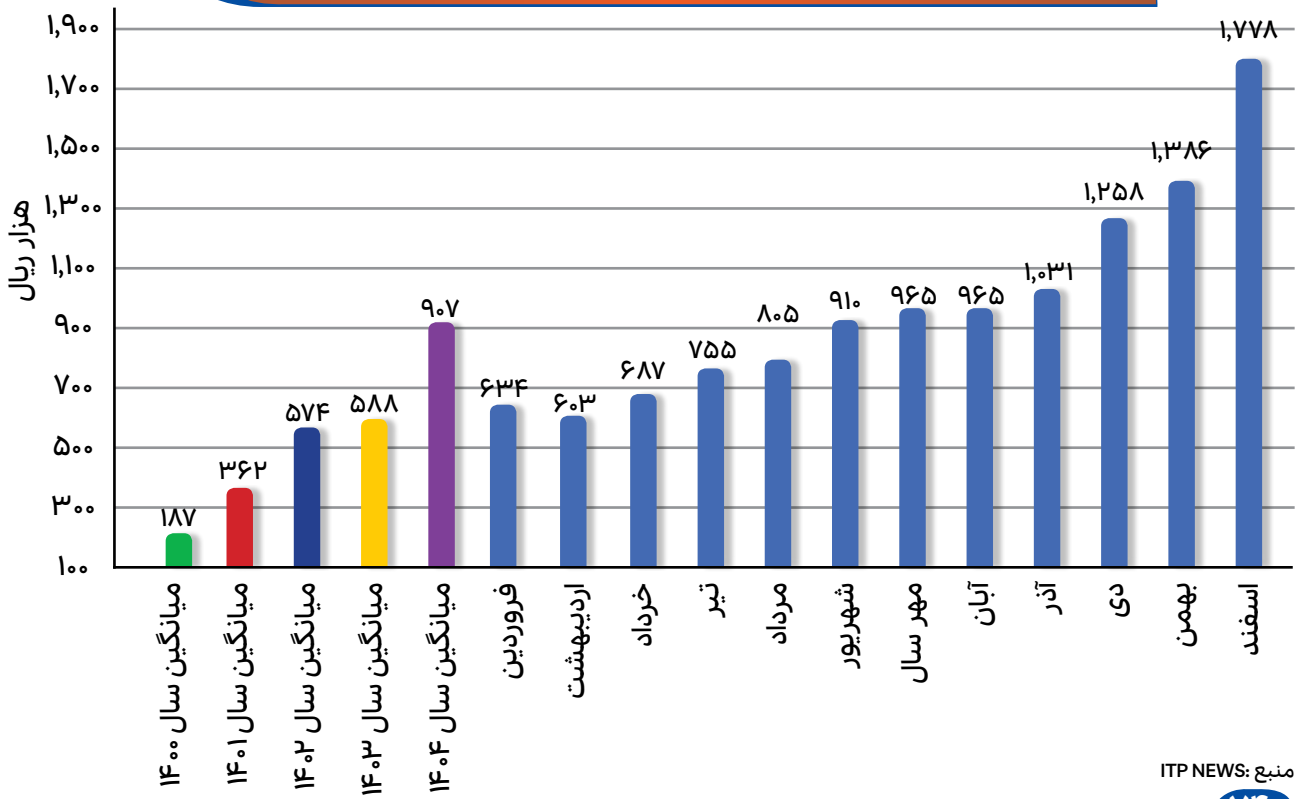

میانگین قیمت فروش جوجه یکروزه گوشتی در سال ۱۴۰۴

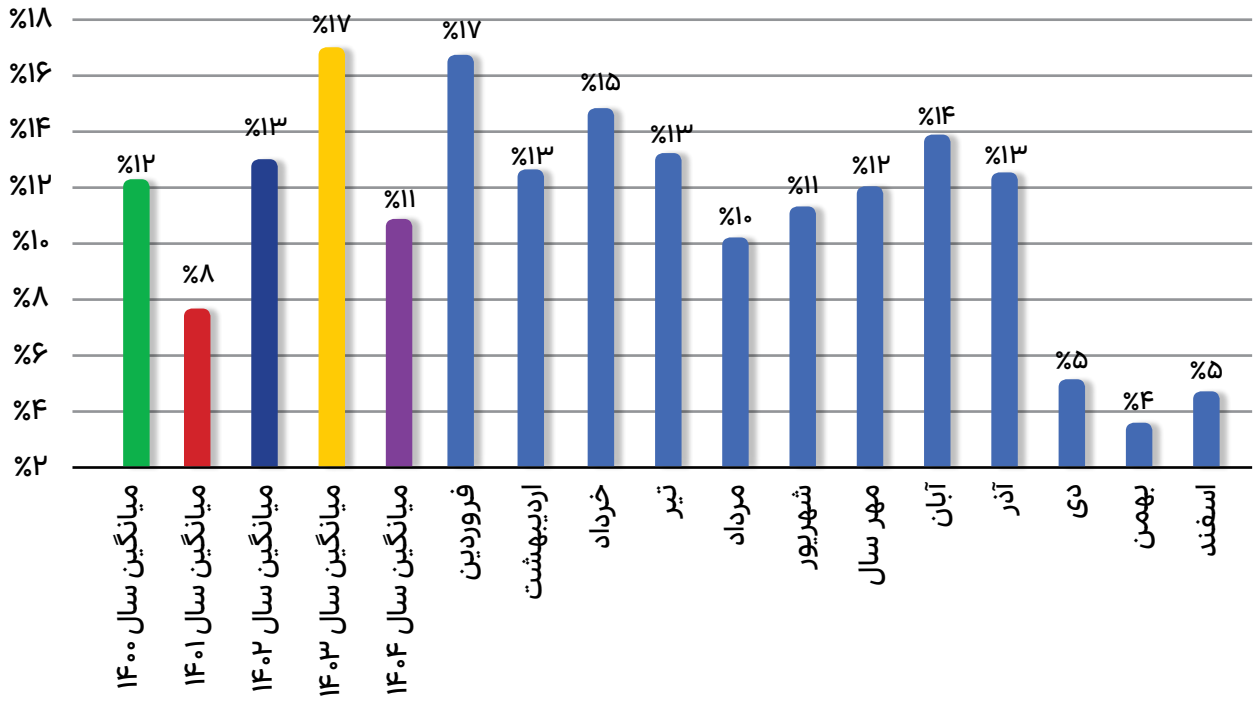
منبع: ITP NEWS

میانگین قیمت مرغ زنده

منبع: ITP NEWS

سهم قیمت جوجه یکروزه از قیمت مرغ زنده

توسعه زنجیره‌های یکپارچه تولید

علیرغم تلاش‌های صورت گرفته بدلیل عدم حمایت کافی از شرکت‌های برتر زنجیره یکپارچه و اساساً سیاست توسعه همه جانبه تولید زنجیره‌ای و هم اعمال قیمت‌گذاری دستوری در این شرکت‌ها بدون اینکه مرغداری‌ها تحت الشعاع نظارت‌ها باشند، باعث شد که در مواقع بالاتر بودن قیمت مرغ زنده در بازار نسبت به قیمت دستوری، بسیاری از مرغداری‌ها از قرارداد خود با زنجیره‌ها سرباز زده و از زنجیره خارج شوند و تمامی این موارد باعث شد که سهم زنجیره‌ها از تولید جوجه یکروزه کشور در سال ۱۴۰۴ بیش از ۵۵ درصد و تولید گوشت مرغ توسط این شرکت ها در سال ۱۴۰۴ حداکثر ۳۵ درصد باشد. این در حالی است که هدف‌گذاری صنفی برای تولید حداقل ۶۰ درصد جوجه و ۵۰ درصد گوشت مرغ در زنجیره‌ها بود. لذا لازم است به این پیچیدگی در مدیریت کلان وزارت جهاد کشاورزی توجه شود.

۴-۵- حذف تدریجی ساخت دستی دان در مرغداری‌ها: در برنامه ۵ ساله صنعت طیور مقررشود هم به‌منظورتامین اهداف بهداشتی و هم بهره‌وری در مرغداری‌های گوشتی که همواره مورد تهدید جدی بیماری‌های مهم بومی (سی آر دی، کلی باسیلوز، نیوکاسل و برونشیت و....) از یک‌طرف و مشکلات تهیه و انبارداری مواد اولیه خوراک از نظر تأمین نقدینگی لازم، تهیه به موقع نهاده‌های خوراک، اجرای استانداردهای کیفی و بهداشتی لازم و همچنین فرمولاسیون نامناسب خوراک تهیه شده در مرغداری که قابل ردیابی هم نیست، در تأسیس مرغداری‌های جدید، امکانات ساخت دان حذف شود. در مرغداری‌های موجود نیز در فاز اول، تولید خوراک در مرغداری‌های کمتر از ۵۰ هزار قطعه بایستی بتدریج ممنوع و مصرف خوراک در این دسته از مرغداری‌ها بدون هیچ اغماضی صرفاً از طریق کارخانجات معتبر خوراک طیور که مورد تایید دامپزشکی کشور و تشکل‌های صنفی مرغ گوشتی است صورت پذیرد، متأسفانه بدلیل عدم حمایت کافی وزارت جهاد کشاورزی و ناهماهنگی‌های تشکلی مرغداران با کارخانجات خوراک تا کنون این مهم انجام نشده و همواره مشکلات جدی در حوزه توزیع و حمل نهاده، نقدینگی مرغداران، واسطه‌گری‌ها در حوزه نهاده، هدررفت نهاده ها در تولید دستی در مرغداری، مشکلات بهداشتی ناشی از حمل و تولید پراکنده و غیراصولی خوراک در مرغداری و بسیاری از موارد مهم دیگر هنوز پابرجاست که باید در اولویت جدی مدیریت وزارت جهاد کشاورزی قرار گیرد.

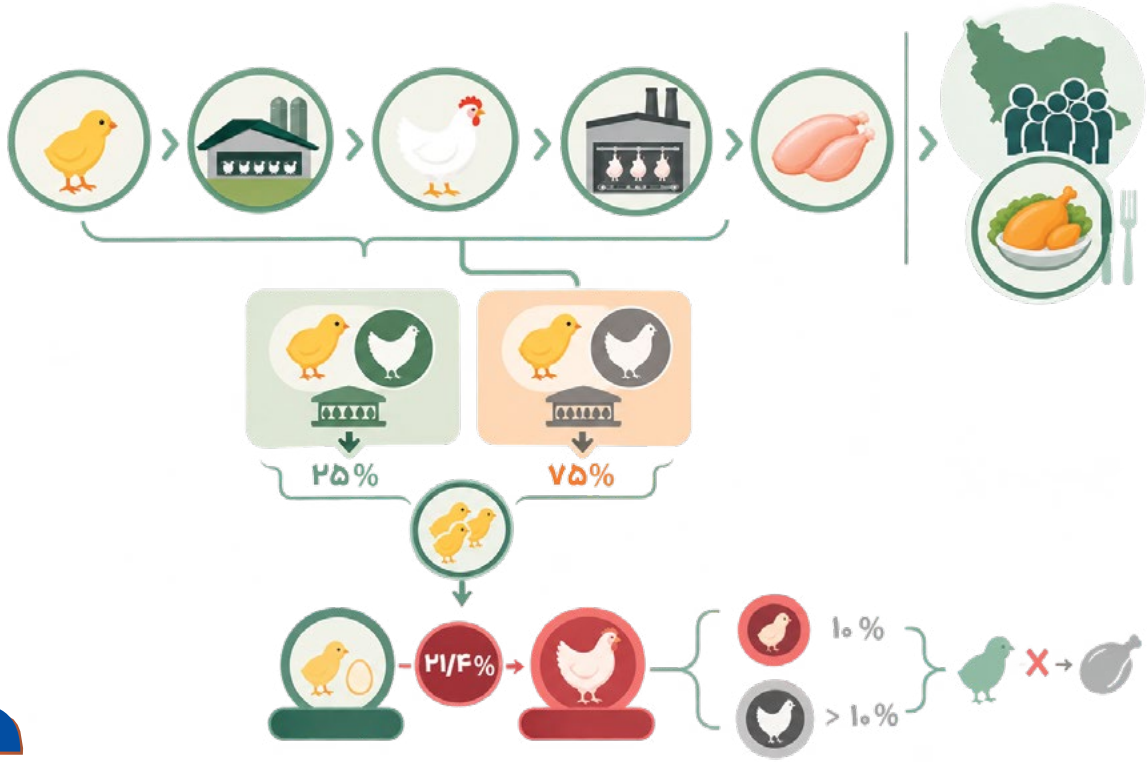
۴-۶- عملکرد مقایسه‌ای زنجیره تأمین مرغ گوشتی: از آنجایی که هر گونه برنامه‌ریزی نحوه ادامه فعالیت صنعت مرغ گوشتی باید مبتنی بر تحلیل داده‌های عملیاتی در گذشته باشد لذا در قالب جدول شماره ۲ آمارهای عملیاتی تأثیرگذار در عملکرد زنجیره صنعت مرغ گوشتی ارایه شده است:

جدول ۲- آمار تولیدی زنجیره ارزش صنعت مرغ گوشتی از سال ۱۴۰۴-۱۴۰۰

سال	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
تعداد واردات اجداد مرغ گوشتی خط D (قطعه)	۳۲۰,۰۰۰	۱۷۲,۷۶۶	۳۳۴,۷۶۲	۲۲۵,۹۴۳	۳۳۹,۲۵۶
جوجه‌ریزی مادر داخلی و وارداتی (هزار قطعه)	۱۱,۰۳۰	۹,۸۲۹	۱۰,۲۹۵	۱۱,۶۶۹	۱۱,۳۹۹
جوجه‌ریزی مرغ گوشتی (میلیون قطعه)	۱,۴۴۲	۱,۲۷۳	۱,۵۹۶	۱,۷۷۲	۱,۷۶۵
میانگین قیمت جوجه یکروزه (ریال)	۶۲,۸۰۰	۸۱,۱۷۰	۱۹۶,۳۳۰	۲۵۴,۰۴۰	۲۲۳,۷۰۰
تولید گوشت مرغ (هزار تن)	۲,۷۳۰	۲,۲۴۱	۲,۴۱۲	۲,۶۱۲	۲,۶۴۸
میانگین سهم شرکت های تولید زنجیره ای از تولید گوشت مرغ	۱۸,۱	۲۳,۱	۲۸,۳	۳۲	۳۵
نرخ میانگین فروش مرغ زنده در مرغداری (ریال)	۱۸۷,۰۰۰	۳۶۲,۰۰۰	۵۷۳,۳۷۰	۵۸۹,۱۰۹	۹۸۰,۰۰۰
نرخ میانگین مصرف کننده گوشت مرغ (ریال)	۲۶۹,۰۰۰	۵۲۷,۰۰۰	۷۹۳,۰۰۰	۸۵۹,۰۰۰	۱,۳۸۵,۱۲۰

۷-۴- میـزان تولید و سـرانه مصرف گوشـت مـرغ: بر اسـاس تحلیل‌های آمـاری گذشـته‌نگر، بهره‌گیری از یافته‌هـا و تحلیـل عملیاتـی کارشناسـان و صاحبنظران حوزه مرغ گوشـتی کشـور و در نظر گرفتن شـرایط اقتصادی- اجتماعی برای مصرف داخلی گوشت مرغ و پیش‌بینی صادرات احتمالی آن در سال ۱۴۰۴، در برنامه ۵ ساله پیشنهادی صنعت طیور توسط فدراسیون طیور ایران ، پیش بینی شده بود که برای جمعیت ۸۶میلیونی کشـور در سـال ۱۴۰۴و با فرض ادامه مصرف سرانه ۳۲ کیلوگرم نیاز تولید گوشت مرغ با تولید ۲/۷۸میلیون‌تن براورده می‌شود که با پیش فرض ۲۵ درصد جوجه‌ریزی آرین و ۷۵ درصد از سویه های خارجی تعداد ۱/۵۹میلیارد عـدد جوجه‌ریـزی کفایت می‌نمود ولی بدلایـل مختلفی که مهمتریـن آن مربوط به نتایج حاصـل از انحراف در عملکرد واقعی الزام تناظر جوجه‌ریزی سویه آرین و کاهش بهره‌وری دو سویه دستکاری شده ژنتیکی می‌باشد، میزان گوشت حاصله بر مبنای جوجه‌ریزی ثبت شده در سامانه سماصط بدون در نظر گرفتن میزان جوجه ای که از محل سـویه آرین به گوشـت تبدیل نشده است بر مبنای مرکز آمار ایران حداکثر ۲/۶۵ میلیون تن برآورد شده و اگرجمعیت کشور نیز با احتساب مهاجرین خارجی ساکن در کشور بالغ بر ۹۱ میلیون نفر در نظر گرفته شود، به معنای سرانه مصرف ۲۹/۱ کیلوگرم می‌باشد.

نکته : در آمار کشتار سال ۱۴۰۴ مرکز آمار ایران ، تعداد مرغ زنده کشتار شده ۱/۳۸۷ میلیون قطعه گزارش شـده که در مقایسـه با ۱/۷۶۵ میلیون قطعه جوجه‌ریزی شـده ۲۱/۴ درصد اختلاف اسـت که فقط حداکثر ۱۰درصـد آن را می‌تـوان بـا آمار تلفـات در مرغداری‌ها توجیه نمـود و مابقی اختلاف مربوط بـه عدم تبدیل جوجه آرین به گوشـت مرغ می‌باشد که پس از ۶ سال تجربه عملی امیدواریم مورد توجه مسئولین ذیربط آن قرار گیرد.

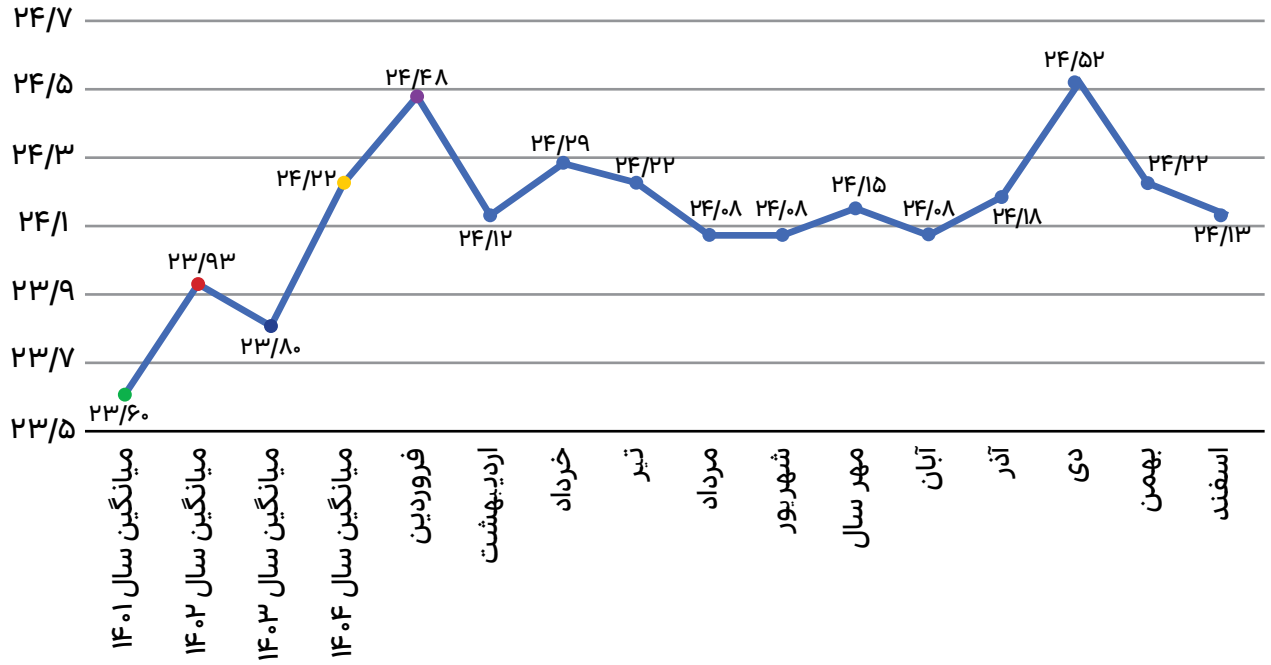
۴-۸- کشتارگاه طیور:

آمار کشتار واستحصال گوشت مرغ در سال ۱۴۰۴

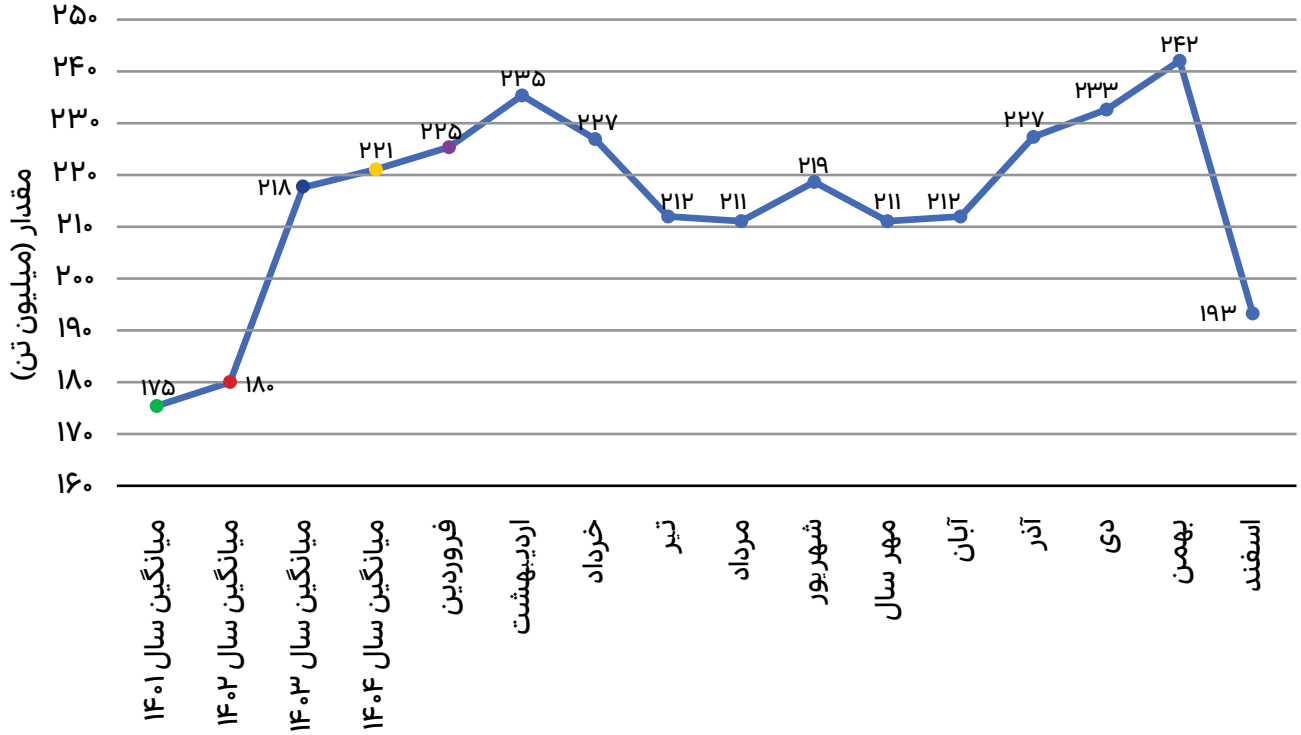
شرح	تعداد	وزن کل زنده	وزن کل کشتار	متوسط وزن زنده	متوسط وزن کشتار	متوسط افت
واحد	قطعه	کیلوگرم	کیلوگرم	کیلوگرم	کیلوگرم	درصد
فروردین	۱۱۷,۴۷۴,۸۲۲	۲۹۸,۵۸۹,۰۱۱	۲۲۵,۴۸۹,۳۷۵	۲/۵	۱/۹	۲۴/۵
اردیبهشت	۱۲۰,۸۷۸,۱۴۳	۳۱۰,۱۲۵,۱۵۲	۲۳۵,۳۱۰,۱۰۸	۲/۶	۲/۰	۲۴/۱
خرداد	۱۱۸,۸۹۵,۸۳۱	۲۹۹,۳۶۳,۵۸۳	۲۲۶,۶۳۹,۶۸۵	۲/۵	۱/۹	۲۴/۳
تیر	۱۱۳,۵۱۳,۶۰۶	۲۷۹,۲۲۶,۹۸۴	۲۱۱,۵۸۸,۱۸۶	۲/۵	۱/۹	۲۴/۲
مرداد	۱۱۳,۱۳۵,۵۶۷	۲۷۸,۲۱۰,۶۵۸	۲۱۱,۲۲۶,۱۷۱	۲/۵	۱/۹	۲۴/۱
شهریور	۱۱۶,۰۴۷,۱۳۸	۲۸۸,۲۰۷,۱۲۴	۲۱۸,۸۰۵,۰۸۳	۲/۵	۱/۹	۲۴/۱
مهر	۱۱۱,۷۷۴,۵۴۰	۲۷۸,۸۰۶,۸۱۲	۲۱۱,۴۷۱,۹۲۳	۲/۵	۱/۹	۲۴/۲
آبان	۱۱۰,۳۱۰,۱۷۷	۲۷۹,۸۱۰,۸۹۹	۲۱۲,۴۲۵,۷۴۷	۲/۵	۲/۰	۲۴/۱
آذر	۱۱۷,۹۵۸,۲۹۹	۲۹۹,۶۳۱,۳۰۰	۲۲۷,۱۸۴,۴۲۲	۲/۵	۲/۰	۲۴/۲
دی	۱۲۲,۷۵۲,۶۷۴	۳۰۸,۱۴۳,۲۸۳	۲۳۲,۵۸۷,۸۱۸	۲/۵	۱/۹	۲۴/۵
بهمن	۱۲۴,۷۸۴,۶۵۳	۳۱۹,۷۴۳,۵۲۹	۲۴۲,۲۸۸,۲۸۷	۲/۶	۱/۹	۲۴/۲
اسفند	۹۹,۶۲۷,۹۵۲	۲۵۴,۶۷۲,۷۳۱	۱۹۳,۲۲۸,۸۲۰	۲/۶	۱/۹	۲۴/۱
جمع کل	**۱,۳۸۷,۱۵۳,۴۰۲**	**۳,۴۹۴,۵۳۱,۰۶۶**	**۲,۶۴۸,۲۴۵,۶۲۵**	**۲/۵**	**۱/۹**	**۲۴/۲**

منبع: مرکز آمار

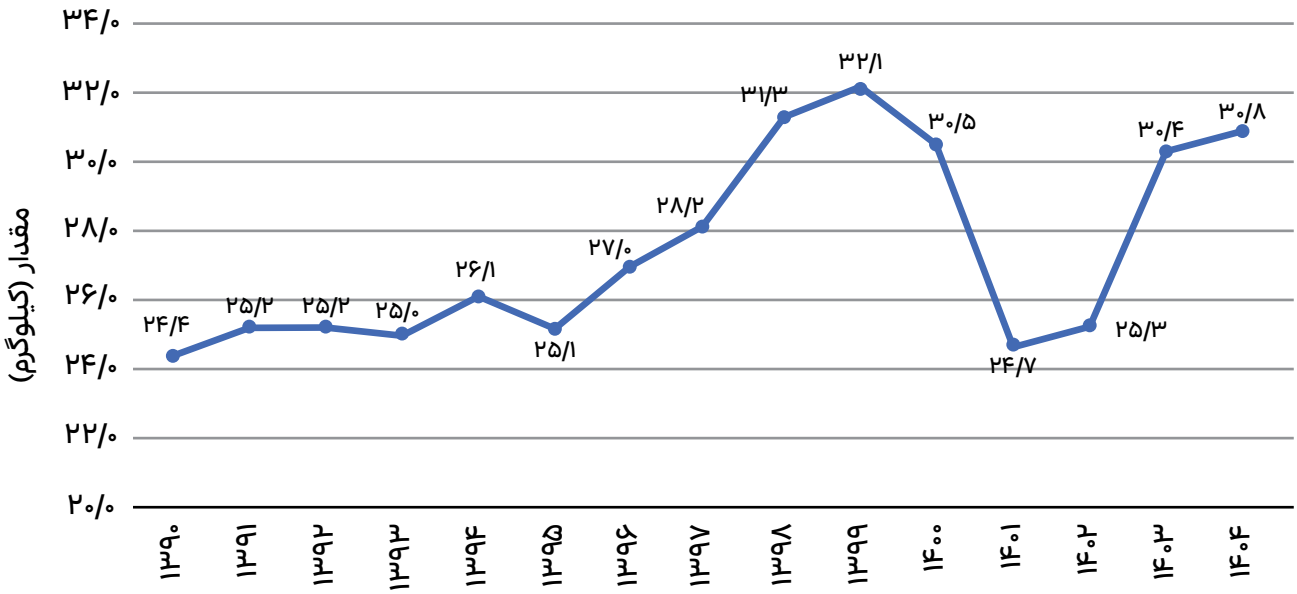
درصد افت لاشه

میزان استحصال گوشت مرغ

سرانه مصرف گوشت مرغ
بر اساس جمعیت ۸۶ میلیون نفر اعلام شده از سوی مرکز آمار ایران

۴-۹- عمده‌ترین چالش‌های حوزه مرغ گوشتی:

چالش‌هـای مهمی که در برنامه ۵ سـاله صنعت طیور توسـط فدراسـیون طیور برای حل آنها پیشـنهادات مشـخصی ارائه شـده بود و متأسـفانه توجه لازم به این پیشنهادات شده اسـت، همواره گریبان‌گیر صنعت بوده که به شرح زیر تبیین می‌گردد:

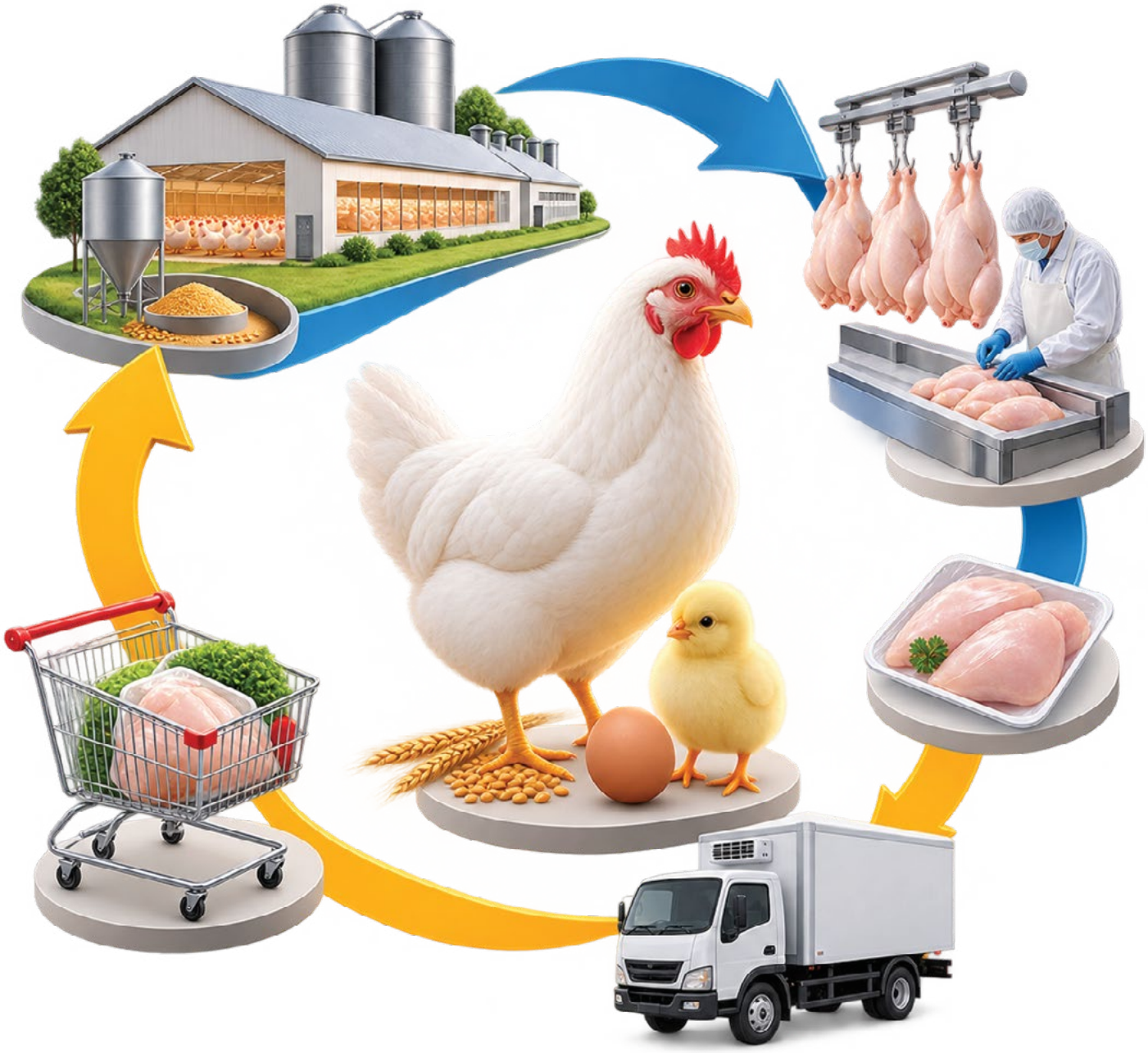
۱- ادامه روند الزام جوجه ریزی متناظر آرین در مرغداری‌های مادر و تجاری گوشتی بدون هیچگونه دستاورد مناسـب ناشـی از ترک فعل‌های صورت گرفته برای احیای این سـویه و امتیاز رانتی برای مالکین شبه دولتی اجداد آرین متناقض با سهم آن در تولید و عرضه سویه خارجی،

۲- ضعف اجرای برنامه گسترش تولید گوشت مرغ بصورت زنجیره یکپارچه که از برنامه تشکلی آن حداقل ۱۵ واحد درصد عقب تر است،

۳- قیمت گذاری دسـتوری و فشـار نامتعادل به شرکت های تولید زنجیره ای گوشت مرغ که در تضاد کامل با اهداف تنظیم بازاری بوده،

۴- عدم اجرای کاهش تدریجی تولید دسـتی خوراک در مرغداری ها و مشـکلات اقتصادی و بهداشتی حاصل از آن،

۵- عدم اجرای برنامه تولید مرغ سایز و چالش های بازاری آن،

۶- جوجه ریزی نامتناسب با بازار عرضه گوشت مرغ توأم با واردات گوشت مرغ برخلاف سیاست تشویق و حمایت تولید داخلی،

۷- واردات تخم نطفه دار برخلاف اهداف حمایت از تولید داخلی،

۸- واردات حداقلی جوجه اجداد به کشور پس از حداقل ۳ سال وقفه و محدودیت سهمیه ای واردات علیرغم اقتصاد و رقابت آزاد،

۹- حفظ انحصار مالکیت واردات سویه راس به کشور علیرغم اشراف کامل به مشکلات ناشی از آن و آمادگی بخش خصوصی ذیصلاح برای واردات آن،

۱۰- ضعف ارتباطات تشکلی با یکدیگر و بخش های مختلف حاکمیتی متولی تولید و بازار در برنامه‌ریزی‌های تولید تا بازار گوشت مرغ،

۱۱- دخالت دولت در نحوه جوجه ریزی، نوع سویه مورد استفاده، سرنوشت بازار مرغ تولیدی و ... درحالیکه عمده چالش‌ها ریشــه در بازار مرغ و واســطه های کشتار(کشــتارکن‌ها) و ضعف هماهنگی با کشتارگاه‌ها دارد

۰۵ صنعت مرغ تخمگذار

تحلیل عملکرد جوجه‌ریزی زنجیره ارزش تخمگذار و تولید تخم‌مرغ

بخش اول : مرغ اجداد تخمگذار

۱-۱- مرغ اجداد تخمگذار کشور در سال ۱۴۰۴ از سویه های نژادی تولید تخم مرغ با پوسته سفید در ۳ نوع هایلاین توسط شرکت مرغک (وابسته به سازمان اقتصادی کوثر)، ال اس ال توسط شرکت برکت (مالکیت خصوصی) و بوونز توسط شرکت سیمرغ (سهامی عام) بصورت وارداتی از مزارع لاین تخمگذار معتبر دنیا تأمین شده است.

۱-۲- واردات اجداد از خطD توسط این ۳ شرکت در سال ۱۴۰۴ به میزان ۱۷,۴۲۰ قطعه (برکت ۵۲۶۰ و مرغک ۶۱۶۰ و سیمرغ ۶۰۰۰ قطعه) صورت گرفته که با برنامه اعلام شده در سند برنامه ۵ ساله صنعت طیور (فدراسیون طیور ایران) همخوانی نداشته و باعث گردید آثار ناشی از آن در جوجه ریزی بیش از برنامه‌ریزی صورت گرفته محقق شود و تخم مرغ در ۴ ماه ابتدای سال ۱۴۰۴علیرغم تمام تدابیر اصلاحی (حذف مرغان تخمگذار در ۲۰ هفته زودتر از پایان عمر اقتصادی مرغ، خرید حمایتی و نگهداری در سردخانه‌ها، تشویق صادرات) با کمتر از نصف هزینه تمام شده به فروش برسد و مرغداران دچار زیان هنگفتی شوند این رویه نشان می‌دهد که اولاً برنامه‌ریزی درستی برای مدیریت تولید و توزیع جوجه یکروزه متناسب با بازار مصرف نهایی انجام نشده (در حالیکه در سند برنامه ۵ ساله صنعت محاسبات درست صورت گرفته و ارائه شده بود) و ثانیاً نظارت عالیه دستگاه‌های متولی به ویژه وزارت جهاد کشاورزی بر عملکرد تشکل‌های مربوطه ناکارآمد بوده است.

بخش دوم: آمارنامه و عملکرد مرغ مادر تخمگذار و تحلیل آن

۲-۱- در سال ۱۴۰۴ جوجه ریزی مرغ مادر تخمگذار از طریق سویه های اجداد داخلی و صرفا" از ۳ نوع سویه‌های ال‌اس‌ال، هایلاین و بوونز تأمین شده و ۳ سویه سوپرنیک ، نیک چیک و شیور بدون نیاز به واردات جدید از محل واردات خود در سال ۱۴۰۳بهره جسته و نیاز جوجه یکروزه تخمگذار را تأمین کردند.

- در سال ۱۴۰۴ از ۳ سویه ال اس ال، بوونز و هایلاین جمعا تعداد ۷۲۸,۵۷۰ قطعه جوجه و پولت ریزی انجام شده است.

۲-۲- ظرفیت مرغ مادر تخمگذار: اطلاعات ظرفیت پروانه‌ای مزارع مادر تخمگذار کشور در سال ۱۴۰۴ بشرح جدول ذیل می‌باشد.

جدول ۱- مشخصات شناسنامه‌ای و ظرفیت پروانه‌ای مرغ مادر تخمگذار- سال ۱۴۰۴

ردیف	نام مالک	نژاد	شهرستان	استان	نام مزرعه	ظرفیت کل
۱	شرکت مرغک	Hyline	زنجان	زنجان	مرغک	۷۰،۰۰۰
۲	شرکت مرغک	Hyline	شبستر	آذربایجان شرقی	مرغک/شبستر	۳۵،۰۰۰
۳	شرکت مرغک	Hyline	چناران	خراسان رضوی	مرغک/اخلمد	۴۰،۵۰۰
۴	شرکت مرغک	Hyline	شاندیز	خراسان رضوی	مرغک/شاندیز	۲۸،۸۰۰
۵	شرکت مرغک	Hyline	ساوجبلاغ	البرز	مرغک/فارم یک، ۲، ۴	۹۶،۷۵۰
۶	شرکت مرغک	Hyline	قم	قم	مرغک/گنجینه	۵۴،۵۰۰
۷	شرکت مرغک	Hyline	آبیک	قزوین	مرغک/فارم سه	۰
۸	شرکت طیور برکت	LSL	فومن	گیلان	سوپر طیور فومن	۹۰،۰۰۰
۹	شرکت طیور برکت	LSL	آبیک	قزوین	گسترش مرغ و جوجه البرز	۱۴۰،۰۰۰
۱۰	شرکت سیمرغ	Bovans	قوچان	خراسان رضوی	سیمرغ خراسان واحد ۵تخمگذار	۳۰،۰۰۰
۱۱	شرکت سیمرغ	Bovans	بهار	کرمان	واحد ۲ کرمان	۵۰،۰۰۰
۱۲	شرکت سیمرغ	Bovans	آبیک	قزوین	شرکت سیمرغ واحد زیاران فارم یک و ۲	۶۰،۰۰۰
۱۳	شرکت مشهد جوجه	Shaver	مشهد	خراسان رضوی	شرکت مزرعه مرغ مادر مشهد جوجه-فارم ۱و۲	۸۴،۰۰۰
۱۴	ملکان جوجه	LSL	ملکان	آذربایجان شرقی	ملکان ۲۸۴	۳۶،۴۰۰
۱۵	شرکت طیور مرند	Nickchik	مرند	آذربایجان شرقی	باقر حاجی زاده بهرام	۳۵،۵۲۰
۱۶	نسیم طیوراصفهان	LSL	مورچه خورت	اصفهان	نسیم طیور	۲۹،۰۰۰
۱۷	شرکت کاسپین طلایی چیکا	Super Nick	آزاد شهر	گلستان	پردیس تیهو پارسیان فارم گنبد	۳۹،۵۰۰
۱۸	شرکت کاسپین طلایی چیکا	Super Nick	بندر گز	گلستان	فرایند	۴۲،۰۰۰
۱۹	شرکت طیور برکت	LSL	آبیک	قزوین	توسعه صنایع برکت	۱۹۰،۰۰۰
۲۰	شرکت نیکان جوجه	Nickchik	مرند	آذربایجان شرقی	نیکان جوجه	۳۳،۲۶۴
۲۱	پورشمسیان	LSL/ Hyline		خراسان جنوبی	پورشمسیان	۵۹،۰۰۰
۲۲	شرکت نیکان جوجه	Nickchik	مرند	آذربایجان شرقی	نیکان جوجه	۳۵،۱۱۲
۱،۳۶۷،۳۴۶	**جمع کل**					

منبع: سماصط

- میزان جوجه‌ریزی ماهانه مادر تخمگذار در سال ۱۴۰۴ بشرح جدول و نمودار ذیل است:

جدول جوجه‌ریزی ماهانه مرغ مادر تخمگذار - سال ۱۴۰۴(قطعه)

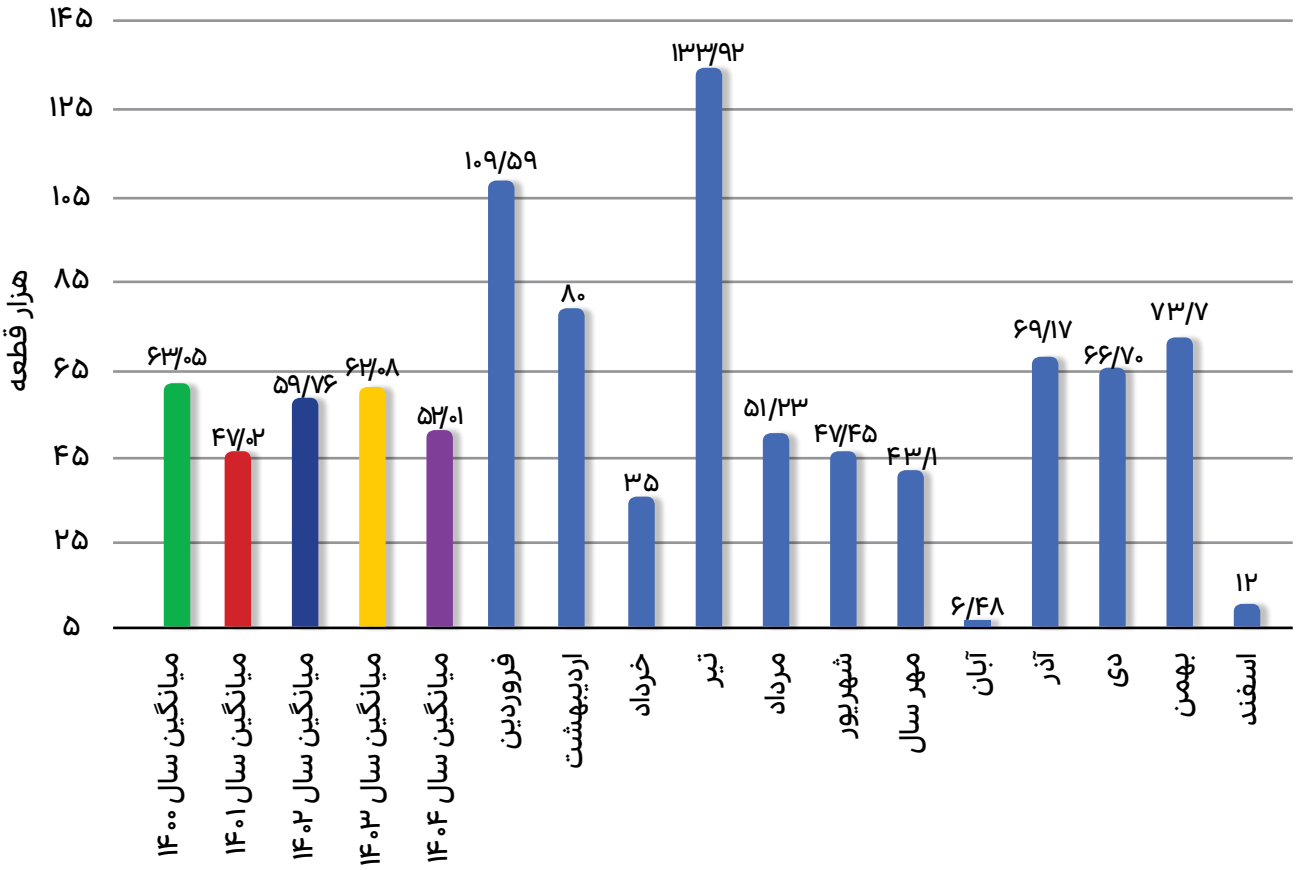
آمیخته / ماه	BOVANS	HYLINE	LSL	SHAVER	H&N	SUPERNICK	جمع کل
فروردین	۳۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۹,۵۹۰	-	-	-	۱۰۹,۵۹۰
اردیبهشت	-	۳۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	-	-	-	۸۰,۰۰۰
خرداد	-	۳۵,۲۰۰		-	-	-	۳۵,۲۰۰
تیر	۲۵,۴۹۵	-	۱۰۸,۴۳۰	-	-	-	۱۳۳,۹۲۵
مرداد	۲۴,۴۵۰	-	۲۶,۷۸۳	-	-	-	۵۱,۲۳۳
شهریور	۳۰,۰۵۵	-	۱۷,۴۰۰	-	-	-	۴۷,۴۵۵
مهر	-	-	۴۳۱۰۰	-	-	-	۴۳,۱۰۰
آبان	-	-	۶۴۸۷	-	-	-	۶,۴۸۷
آذر	-	۴۸۰۰۰	۲۱۱۷۵	-	-	-	۶۹,۱۷۵
دی	-	۴۸۰۰۰	۱۸۷۰۵	-	-	-	۶۶,۷۰۵
بهمن	-	-	۷۳۷۰۰	-	-	-	۷۳,۷۰۰
اسفند	-	-	۱۲۰۰۰	-	-	-	۱۲,۰۰۰
جمع کل	**۱۱۰,۰۰۰**	**۲۱۶,۲۰۰**	**۴۰۲,۳۷۰**	**۰**	**۰**	**۰**	**۷۲۸,۵۷۰**
سهم هر نژاد	%۱۵	%۳۰	%۵۵	%	%	%	%۱۰۰

منبع: سماصط

۴-۲- جوجه‌ریزی مادر تخمگذار:

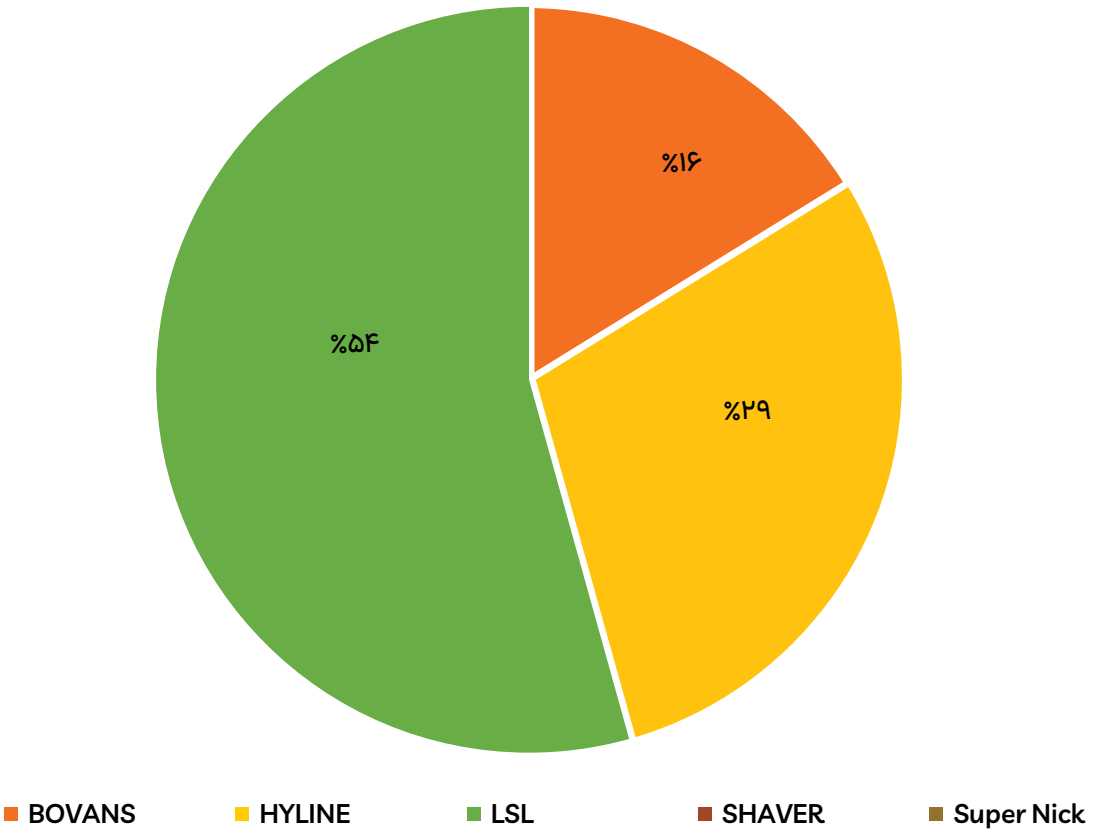
میزان جوجه‌ریزی مادر تخمگذار در سال ۱۴۰۴ بر اساس اطلاعات سامانه سماصط حدود ۷۲۸ هزار قطعه بوده که تقریبا با میزان سال ۱۴۰۳ بسیار نزدیک است، ولی بدلیل عدم رعایت سن اقتصادی مرغ مادر و حذف آن در موعد مقرر و اقدام به تولک بری مرغ‌ها، موجودی این بخش در سال ۱۴۰۴ به بیش از ۱/۱ میلیون قطعه رسید که به معنای ظرفیت تولیدی جوجه بیش از ۹۰ میلیون قطعه بوده و همین عامل باعث تشویق به جوجه‌ریزی بیش از حد در مزارع مرغ تخمگذار گردید. آثار زیانبار مازاد شدید تولید تخم‌مرغ و ارزانی بیش از حد آن را در سال ۱۴۰۴ زیان هنگفتی را رقم زد که باز هم نشان از عدم دقت در اجرای برنامه‌ها و نظارت ضعیف بر آن است، ضمن اینکه فراهم سازی فرایند صادرات جوجه و پولت نیز ناشی از ضعف بازارسازی و بازاریابی مؤثر و مدیریت مورد اعتراض مرغداران از نحوه عملکرد اتحادیه مربوطه و ضعف نظارتی سیاستگذار و سایر ارگانهای نظارتی در این رابطه است که بخوبی صورت نگرفته است.

جوجه ریزی مزارع مادر تخمگذار- سال ۱۴۰۴

منبع: سماصط

نمودار سهم آمیخته‌ها در جوجه ریزی مادر تخمگذار- سال ۱۴۰۴

منبع: سماصط

۵-۲- صادرات تخم نطفه دار، جوجه یکروزه و پولت تخمگذار:

میزان صادرات جوجه یکروزه تخمگذار در سال ۱۴۰۴ حدود ۹۷۸ هزارقطعه و پولت تخمگذار حدود ۶میلیون قطعه و تخم‌مرغ نطفه‌دار ۸/۳ میلیون عدد بوده است. در این خصوص باید توجه کرد که برنامه‌ریزی صدور مجوز جوجه‌ریزی مادر در کشور نمی‌تواند اتکای زیادی به صادرات داشته باشد.

بخش سوم: عملکرد مرغ تخمگذار تجاری

۳-۱- ظرفیت در مرغ تخمگذار: ظرفیت پروانه‌ای مرغ تخمگذار در سال ۱۴۰۴ شامل: تعداد ۵۴۲ واحد پرورش پولت (مستقل و وابسته) به ظرفیت حدود ۴۴ میلیون قطعه و ۱۸۱۱ واحد مرغ تخمگذار باظرفیت پروانه‌ای حدود ۱۳۱ میلیون قطعه مرغ تخمگذار (جدول شماره ۱)، قادر به تولیدتخم مرغ به ظرفیت تولید اسمی سالیانه حداقل ۲/۴ میلیون تن تخم مرغ در سال است.

جدول ۱- ظرفیت‌های پروانه ای مرغ تخمگذار کشور - سال ۱۴۰۴

استان	تعداد کل پولت و تخمگذار	ظرفیت پولت وابسته	ظرفیت پولت مستقل	ظرفیت تخمگذار	درصد سهم از ظرفیت تخمگذار
اصفهان	۳۰۳	۱۶۵۰۰۰	۶۰۸۱۱۲۴	۱۷۱۰۳۴۳۰	۱۳/۰۴
خ رضوی	۳۴۸	۳۲۰۸۰۰	۴۲۰۱۲۶۰	۱۳۴۶۷۴۱۰	۱۰/۲۷
آ. شرقی	۲۵۵	۱۲۱۰۰۰	۳۴۷۶۰۶۲	۱۲۵۱۶۰۳۸	۹/۵۴
قم	۲۸۴	۵۷۷۶۰	۵۱۸۲۱۸۰	۱۲۴۱۱۴۰۰	۹/۴۶
تهران	۱۲۰	۷۴۶۰۵۶	۲۶۶۲۵۰۲	۱۱۱۱۳۵۴۳	۸/۴۷
قزوین	۱۱۲	۹۲۰۶۳۵	۴۶۴۱۳۸۴	۱۰۰۹۷۳۶۴	۷/۷
البرز	۱۳۴	۵۲۶۲۶۶	۳۰۶۴۶۴۵	۸۱۹۶۵۵۸	۶/۲۵
گلستان	۴۵	۲۱۱۰۰۰۰	۶۷۲۰۰۰	۷۰۱۶۱۰۰	۵/۳۵
فارس	۱۰۱	۲۷۸۰۰۰	۱۰۵۷۲۹۲	۶۶۰۰۸۴۳	۵/۰۳
مرکزی	۱۳۸	۰	۱۸۰۵۶۸۳	۶۵۲۸۱۷۴	۴/۹۸
یزد	۵۵	۰	۹۰۵۰۰۰	۴۰۰۶۱۰۰	۳/۰۵
خ. جنوبی	۹۳	۲۳۰۰۰۰	۹۲۲۱۲۸	۳۶۵۲۱۵۷	۲/۷۸
سمنان	۶۶	۳۲۵۰۰۰	۱۴۲۹۵۰۰	۳۲۲۸۷۰۰	۲/۴۶
کرمان	۴۱	۵۴۰۰۰	۴۱۵۰۰۰	۲۴۴۳۱۰۰	۱/۸۶
همدان	۴۰	۰	۶۵۸۰۰۰	۲۰۸۲۱۸۵	۱/۵۹
خوزستان	۲۱	۰	۸۵۰۰۰	۱۴۱۱۹۰۴	۱/۰۷
زنجان	۲۸	۴۰۰۰۰	۲۴۴۵۰۰	۱۳۹۹۰۰۰	۱/۰۶
آ. غربی	۲۸	۲۳۰۰۰	۸۰۰۰۰	۱۲۵۶۲۲۰	۰/۹۶
لرستان	۳	۰	۹۰۰۰۰	۱۰۳۰۰۰۰	۰/۷۸
کردستان	۱۳	۰	۰	۸۸۰۰۰۰	۰/۶۷
اردبیل	۲۴	۰	۰	۸۱۹۷۶۰	۰/۶۲
مازندران	۱۹	۵۰۰۰۰	۲۰۳۸۰	۷۵۲۰۳۴	۰/۵۷
سیستان و بلوچستان	۷	۶۰۰۰۰	۰	۶۷۰۰۰۰	۰/۵۱
کهکیلو یه و بویراحمد	۷	۰	۰	۳۵۰۰۰۰	۰/۲۶
چهار محال بختیاری	۸	۰	۱۶۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰	۰/۲۴
ایلام	۵	۰	۰	۲۹۲۰۰۰	۰/۲۲
خ. شمالی	۳	۰	۰	۱۶۰۰۰۰	۰/۱۲
کرمانشاه	۲۲	۰	۱۲۰۰۰۰	۱۰۴۷۰۰۰	۰/۸
جنوب کرمان	۲	۰	۰	۱۳۰۰۰۰	۰/۰۹
گیلان	۱	۰	۰	۶۰۰۰۰	۰/۰۴
بوشهر	۱	۰	۰	۴۰۰۰۰	۰/۰۳
هرمزگان	۱	۰	۰	۱۰۰۰۰	۰/۰۰۷
جمع کل	**۲۳۵۲**	**۵۷۳۵۰۱۷**	**۳۷۹۷۳۶۴۰**	**۱۳۱۰۹۰۹۲۰**	**۱۰۰**

منبع: سماصط

لازم بذکر است که مقایسه آمار این جدول در مقایسه با سال قبل حاکی از آن است که واحدهای پولت از نظر تعداد ۲/۴ درصد و از نظر ظرفیت ۶/۸ درصد افزایش و در مورد مرغ تخمگذار از نظر تعداد ۱/۷ و از نظر ظرفیت ۴/۸ درصد افزایش داشته است. با توجه به شرایط سرانه مصرف تخم مرغ در کشور که در نقطه

مطلوبی است باید گفت که این ظرفیت موجود به اضافه بیش از ۱۰۰ میلیون قطعه پروانه تأسیس صادر شده که در اختیار افراد حقیقی و حقوقی است و هنوز به ثمر نرسیده قطعاً هشداردهنده است چون با ظرفیت رشد سرانه مصرف داخلی و روند کاهشی درخواست های وارداتی از سوی مشتریان اصلی و بزرگ شامل عراق و افغانستان همخوانی نداشته و پرواضح است که بهره‌وری اقتصادی تولید تخم مرغ را دچار چالش بسیار جدی نموده و منجر به حذف تعداد قابل توجهی از مرغداران کوچک با بنیه مالی ضعیف می‌شود که باید برای آن تدبیر جدی کرد.

۳-۲- میزان جوجه ریزی مزارع مرغ تخمگذار :

خوشبختانه بدلایل مختلفی که مهمترین آن نتیجه گیری اقتصادی عمده مرغداران از خسارات حاصل از جوجه‌ریزی بیش از برنامه (حداقل ۳۳ % بیشتر از برنامه در سال ۱۴۰۳ جوجه ریزی شد) در سال ۱۴۰۳ که آثار بسیار ناخوشایند آن در ۱۴۰۴ متبلور شد ، جوجه ریزی در سال ۱۴۰۴ نزدیک به برنامه صورت گرفت که گرچه در دی ماه این سال با آزاد سازی نرخ ارز مشکلات بسیار جدی و آسیب رسانی به مرغداران بخصوص واحدهای کوچک تحمیل شد ولی امید است که در سال ۱۴۰۵ بویژه در نیمه دوم آن این زیان بزرگ اقتصادی جبران شود.

جدول میزان جوجه‌ریزی ماهانه مزارع تخمگذار به تفکیک سویه ها- سال ۱۴۰۴ (هزار قطعه)

آمیخته / ماه	BOVANS	HYLINE	LSL	NICKCHIK	SHAVER	SUPERNICK	جمع کل
فروردین	۵۷۸,۳۷۵	۳۱۱,۷۲۸	۳,۲۷۸,۷۶۰	۳۳۴,۷۴۹	۳۱۲,۰۶۱	۲۰۷,۶۷۰	۵,۰۲۳,۳۴۳
اردیبهشت	۴۶۹,۳۳۰	۷۰۷,۳۷۴	۲,۹۹۴,۲۳۱	۹۶۲,۵۶۵	۳۲۸,۴۲۷	۸۱۲,۵۶۰	۶,۲۷۴,۴۸۷
خرداد	۱۴۸,۹۰۵	۲۰۱,۳۸۱	۲,۳۴۷,۶۲۸	۴۳۰,۹۷۵	۳۴۲,۴۹۱	۶۸۷,۴۹۰	۴,۱۵۸,۸۷۰
تیر	۴۴۱,۶۰۵	۵۲۶,۷۲۸	۲,۲۳۱,۸۶۱	۲۳۸,۰۷۵	۳۱۲,۷۰۲	۶۸۳,۲۸۰	۴,۴۳۴,۲۵۱
مرداد	۷۷۶,۹۹۰	۳۴۵,۰۵۱	۱,۹۲۱,۱۵۳	۳۶۲,۶۳۰	۲۵۷,۱۹۱	۳۷,۷۵۵	۳,۷۰۰,۷۷۰
شهریور	۹۶۰,۴۱۰	۱۶۹,۸۸۹	۲,۳۴۳,۶۰۴	۱۸۷,۰۰۰	۳۲۳,۵۳۶	۶۲۶,۸۴۰	۴,۶۱۱,۲۷۹
مهر	۸۰,۹۳۸	۲۸۲,۲۶۴	۲,۱۹۱,۵۳۸	۳۱۰,۳۱۰	۴۸۶,۷۸۸	۷۸۸,۹۴۹	۴,۱۴۰,۷۸۷
آبان	۴۷۳,۶۵۰	۷۲۶,۱۰۲	۱,۸۰۹,۱۶۱	۷۲۹,۰۶۵	۳۵۹,۲۸۲	۷۳۸,۹۹۲	۴,۸۳۶,۲۵۲
اذر	۵۹۲,۹۷۵	۸۳۸,۲۹۰	۱,۵۹۸,۳۸۸	۵۱۳,۱۱۰	۳۳۶,۳۶۸	۸۲۸,۶۲۰	۴,۷۰۷,۷۵۱
دی	۷۹۵,۲۱۰	۸۸۲,۸۵۹	۱,۴۲۵,۶۸۷	۳۶۲,۵۰۰	۲۸۸,۰۹۴	۸۳۵,۰۶۰	۴,۵۸۹,۴۱۰
بهمن	۶۸۴,۶۴۱	۳۹۷,۴۳۲	۱,۵۷۵,۲۰۷	۳۳۱,۳۰۰	۱۳۱,۶۰۲	۸۴۷,۲۳۷	۳,۹۶۷,۴۱۹
اسفند	۷۰۳,۹۱۰	۵۹۱,۹۴۸	۱,۳۹۴,۴۶۵	۴۶۲,۵۵۵	۳۷۳,۸۹۸	۷۹۸,۶۹۰	۴,۳۲۵,۴۶۶
جمع کل	۶,۷۰۶,۹۳۹	۵,۹۸۱,۰۴۶	۲۵,۱۱۱,۶۸۳	۵,۲۲۴,۸۳۴	۳,۸۵۲,۴۴۰	۷,۸۹۳,۱۴۳	۵۴,۷۷۰,۰۸۵
سهم هر نژاد	%۱۲	%۱۱	%۴۶	%۱۰	%۷	%۱۴	

منبع: سماصط

۳-۳- جایگاه مهم پرورش پولت: مدیریت جوجه‌ریزی در واحد های پرورش پولت بعنوان یک حلقه واسط بسیار مهم بین جوجه یکروزه و مرغ تخمگذار تجاری، علیرغم اهمیت فراوان آن هنوز مورد توجه مؤثر در برنامه تولید و همچنین بهداشت و سلامت تولید نبوده و ساماندهی مناسبی در مورد آن صورت نگرفته است.

در این خصوص پولت که بعنوان ماشین اصلی تولید تلقی می شود بایستی تحت تدابیر خاصی قرار گرفته و بجز تشویق تشکیل سریعتر زنجیره‌های یکپارچه تولید، سایر موارد پرورش پولت یا بصورت سفارشی انجام شده یا اینکه شرکت های مرغ مادر به سمت فروش پولت بجای جوجه یکروزه تغییر رویه دهند.

۴-۳- فرسودگی واحدهای مرغ تخمگذار: همانند سال‌های قبل، در سال ۱۴۰۴ نیز بدلیل مشکلات نقدینگی و سودآوری کم در مرغداری‌های تخمگذار که مانع از هزینه کرد در زمینه بازسازی و بهسازی مرغداری گردید تغییر خاصی صورت نگرفته و همچنان حداقل۴۰ درصد ساختمان و ۳۵ درصد تجهیزات مرغداری‌های تخمگذارکشور فرسوده کامل بوده و لازم است هم از دید بهداشتی و هم از دید بهره‌وری، بازسازی و یا نوسازی شوند.

۵-۳- گرچه بر اساس برنامه ملی ارتقای کیفیت بهداشتی و تضمین سلامت تخم‌مرغ توسط سازمان دامپزشکی کشور که در بهمن ماه ۱۳۹۸ابلاغ شد مقرر بود تخم مرغ تولیدی کشور به صورت شناسنامه‌دار بسته‌بندی و در زنجیره سرد توزیع شود ولی همواره بدلیل عدم عزم کافی در وزارت جهاد کشاورزی برای اجرای این سند با وجود زیرساخت‌های کافی و پیگیری‌های انجمن صنفی مربوط، همچنان تا زمان تدوین این گزارش (خرداد ۱۴۰۵) بیش از ۷۵ درصد تخم مرغ کشور بصورت بدون شناسنامه و عمدتاً در شرایط غیربهداشتی و در خارج از یخچال و با آشفتگی شدید قیمت‌ها هم برای مصرف‌کننده و هم برای تولیدکننده خرید و فروش می‌شود.

۶-۳- زنجیره یکپارچه تولید تخم مرغ: همواره عمده تولید تخم مرغ کشور در واحدهای کوچک (حدود ۵۵ درصد در واحدهای با ظرفیت کمتر از۱۰۰ هزار قطعه) تولید می‌شود که می‌تواند بعنوان یکی از نقاط ضعف صنعت مرغ تخمگذار تلقی شود. البته توسعه صدور پروانه برای تولید زنجیره یکپارچه تخم مرغ در سال‌های ۱۴۰۱ الی ۱۴۰۴رونق قابل توجهی داشته و تاکنون ۱۷ شرکت خصوصی و تعاونی تخمگذار موفق به دریافت پروانه تولید زنجیره‌ای تخم مرغ شده‌اند ولی تا زمانیکه فعالیت آنها منتهی به برند فعال با توزیع مویرگی در بازار نهایی محصول نباشد عملاً توفیق چندانی در اهداف تولید زنجیره‌ای که تضمینی برای بهره‌وری بالاتر، عرضه تخم‌مرغ بصورت شناسنامه‌دار بسته‌بندی که تضمینی برای سلامت و افزایش کیفیت آن است و نیز تحقق اهداف دراز مدت در جهت صادرات پایدار بخصوص در بازار غذاهای حلال رخ نخواهد داد.

جدول ۴- آمار تولیدی زنجیره ارزش صنعت مرغ تخمگذار ۱۴۰۰ - ۱۴۰۴

سال	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
تعداد واردات اجداد مرغ تخمگذار خط D(قطعه)	۱۱/۱۳۶	۹/۲۸۰	۱۱/۴۲۰	۱۵/۵۲۰	۱۷/۴۲۰
جمع کل جوجه ریزی مادر (قطعه) داخلی و وارداتی	۶۷۶/۸۶۰	۷۳۵/۳۰۵	۷۳۰/۴۰۲	۷۴۴/۶۴۷	۷۲۸/۵۷۰
جوجه ریزی انجام شده ی تجاری (میلیون قطعه)	۵۰/۲	۵۲/۸	۵۶/۱	۷۷/۳	۵۹/۴
میانگین قیمت جوجه یکروزه (ریال)	۱۴۰/۰۰۰	۲۱۶/۰۰۰	۲۲۳/۰۰۰	۳۵۰/۰۰۰	۳۸۵/۰۰۰
تولید تخم مرغ پرورش صنعتی (هزار تن)	۱/۱۵۳	۱/۲۸۰	۱/۳۵۰	۱/۴۸۰	۱/۴۷۰
نرخ میانگین فروش تخم مرغ در مرغداری (ریال)	۱۷۷/۰۰۰	۳۲۷/۰۰۰	۴۴۷/۰۰۰	۴۸۷/۰۰۰	۷۴۲/۰۰۰
نرخ میانگین تخم مرغ برای مصرف کننده (ریال)	۱۷۷/۰۰۰	۳۲۷/۰۰۰	۴۴۷۰۰۰	۶۷۵/۰۰۰	۷۴۱/۰۰۰
سرانه مصرف تخم مرغ (عدد در سال برای هر نفر)	۲۱۶	۲۱۹	۲۲۳	۲۵۱	۲۵۸

منبع: سماصط

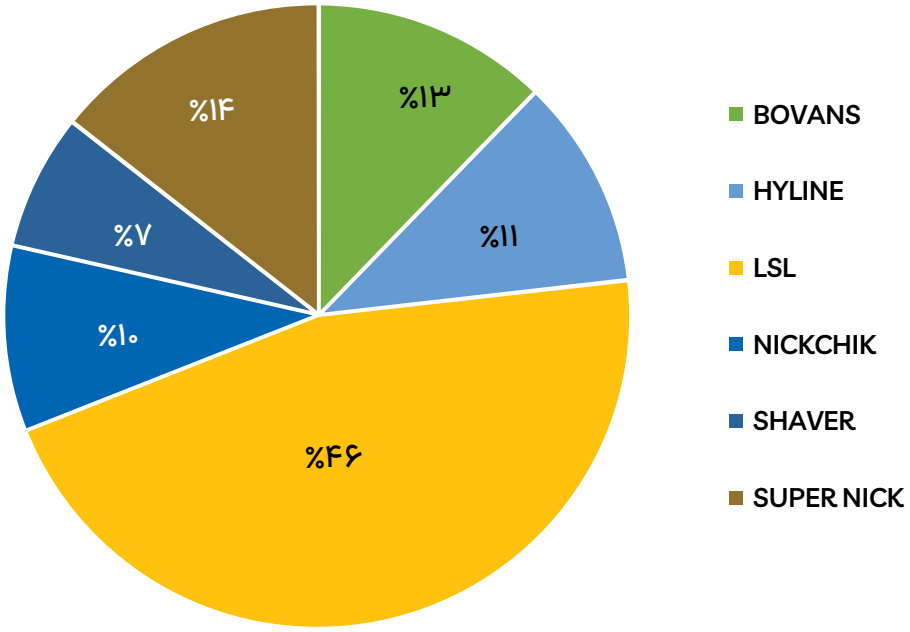
۳-۷- سهم سویه‌ها در مرغ تخمگذار: روند عملکرد جوجه‌ریزی سویه‌های مختلف نژادی مرغ تخمگذار در واحدهای پرورشی فعال طی سال‌های۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۴ در جدول شماره ۵ مندرج است.

جدول ۵- درصد سهم جوجه‌ریزی سویه‌های مختلف نژادی مرغ تخمگذار طی سال‌های ۱۴۰۰ - ۱۴۰۴

سویه نژادی / سال	HYLINE	LSL	BOVANS	SHAVER	SUPERNICK	H&N
۱۴۰۰	۲۷	۳۳/۸	۱۰/۸۵	۸/۷۷	۸/۸	۱۰/۶۷
۱۴۰۱	۲۲/۹	۴۶/۸	۱۰/۸۷	۵/۸	۷/۹۴	۵/۶
۱۴۰۲	۲۰	۴۷	۱۱	۶	۱۵	۱
۱۴۰۳	۱۴	۴۶	۱۵	۴	۱۵	۶
۱۴۰۴	۱۱	۴۶	۱۳	۷	۱۴	۱۰

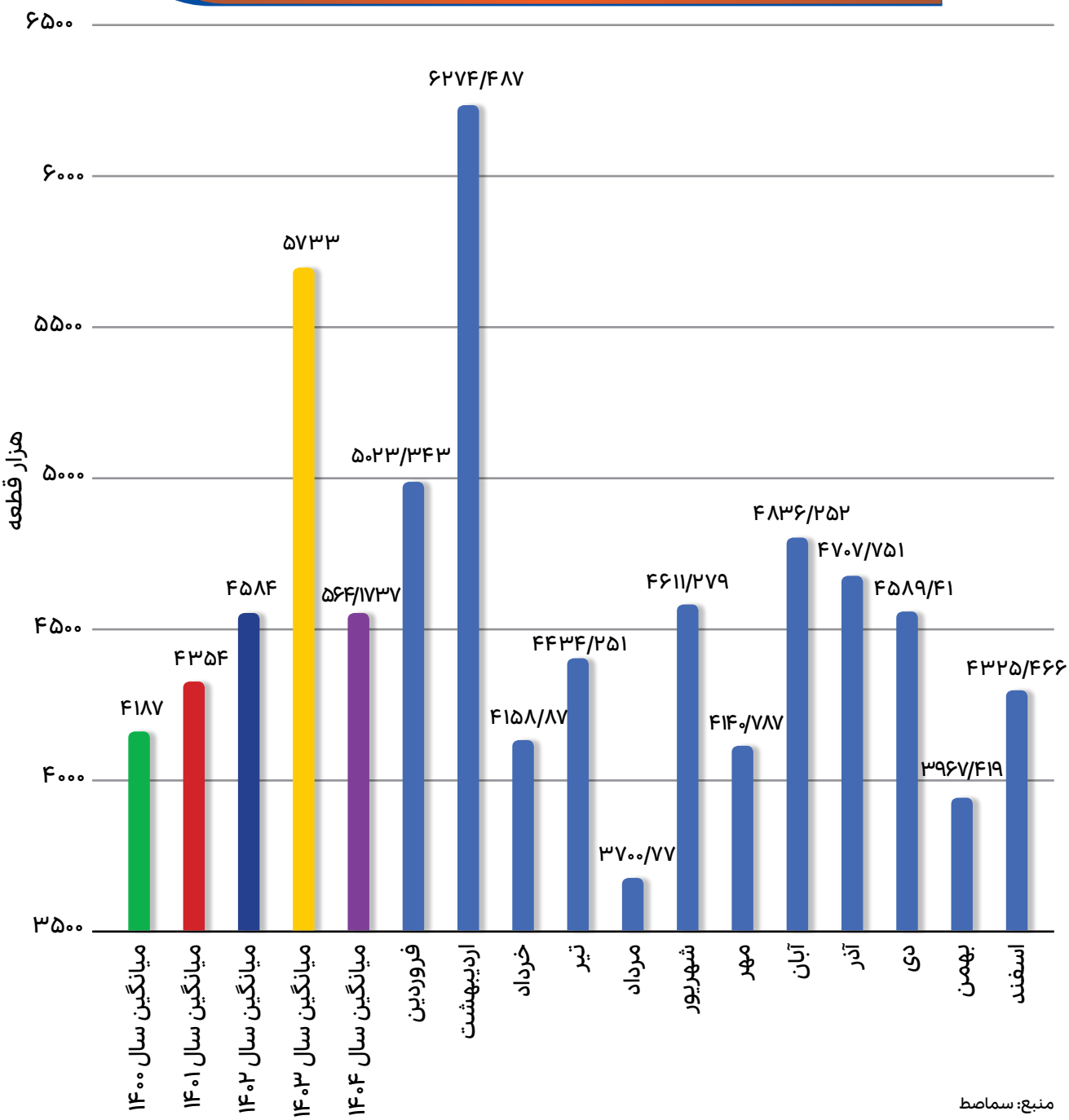
منبع: سماصط

سهم آمیخته ها در جوجه ریزی تخمگذار تجاری ـ سال ۱۴۰۴

منبع: سماصط

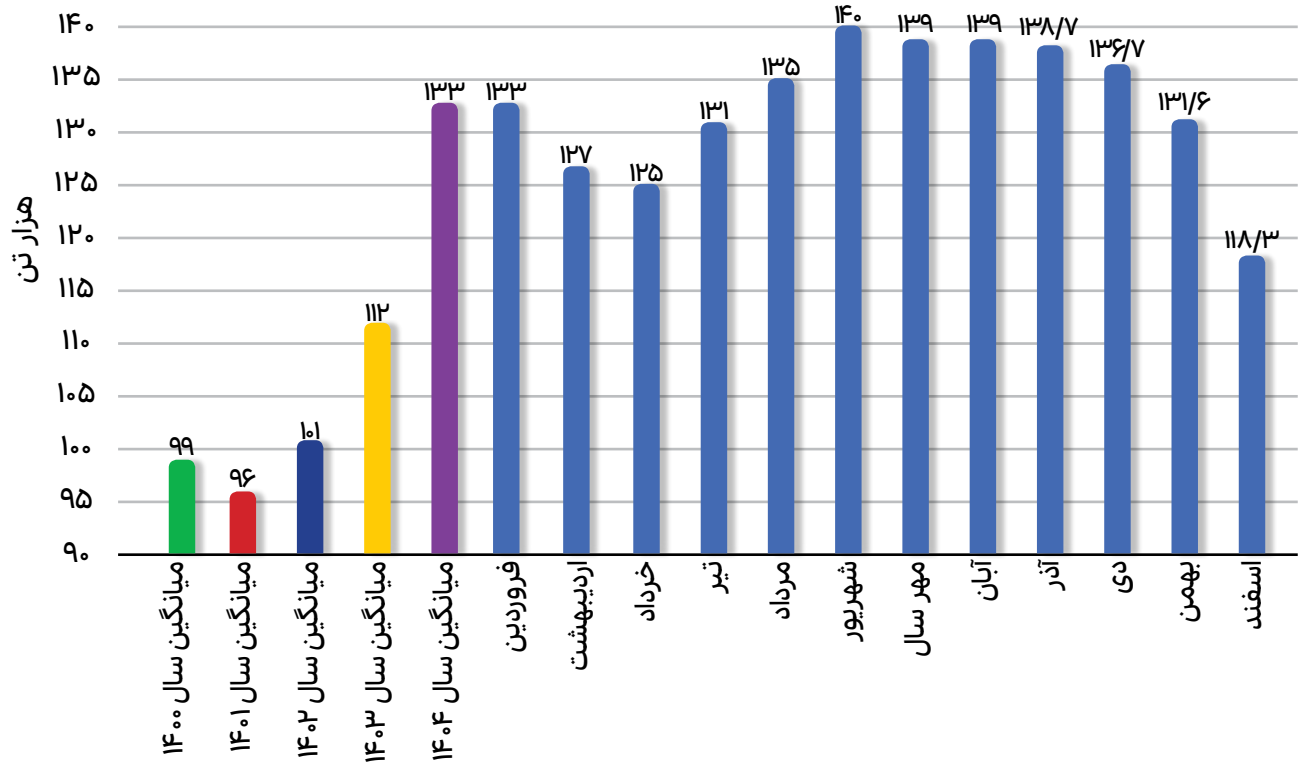
جوجه ریزی تخمگذار تجاری _سال ۱۴۰۴

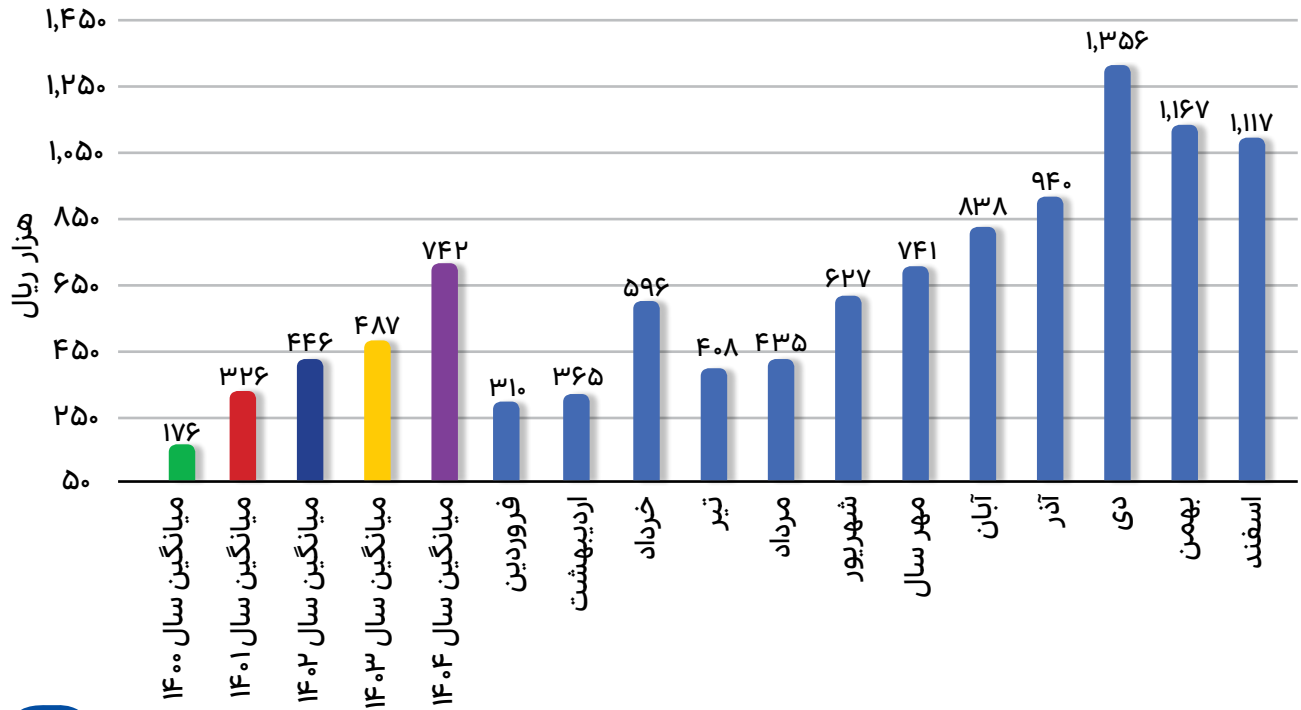
منبع: سماصط

۳-۸- تولید و سـرانه مصرف تخم مرغ: از مجموع ۱,۴۷۰ هزارتن تخم مرغ صنعتی و ۱۱۰ هزار تن تخم سـایر ماکیان و تولید روستایی تولید شده در سال ۱۴۰۴، مقدار ۱۰۶ هزار تن آن صادر و بقیه در چرخه مصرف مستقیم خانوار و همچنین مصرف صنایع غذایی قرار گرفته که در صورت محاسبه جمعیت کشور با مبنای ۹۱ میلیون نفر (ایرانیان و اتباع)، سرانه مصرف هر نفر در سال ۱۴۰۴ (بر اساس هر عدد تخم مرغ به وزن متوسط ۶۲ گرم)، معادل ۲۵۸ عدد خواهد بود.

میزان تولید ماهانه تخم مرغ _۱۴۰۴

میانگین قیمت فروش تخم مرغ درب مرغداری _۱۴۰۴

ایران درسال ۲۰۲۵ جایگاه ۵ منطقه آسیا و در رتبه ۹ تولید جهانی تخم مرغ در کنار کشور ترکیه قرار دارد و سرانه مصرف تخم مرغ ایران طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۴۰۴ به عدد و کیلوگرم (بر مبنای هر عدد ۶۲ گرم) به شرح جدول زیر می‌باشد:

سرانه مصرف تخم مرغ ایران از سال ۱۳۸۴ تا ۱۴۰۴

سال	مصرف سرانه(عدد)	مصرف سرانه(کیلوگرم)
۱۳۸۴	۱۶۹	۱۰/۵
۱۳۸۵	۱۴۸	۹/۲
۱۳۸۶	۱۵۶	۹/۷
۱۳۸۷	۱۵۸	۹/۸
۱۳۸۸	۱۶۱	۱۰
۱۳۸۹	۱۶۱	۱۰
۱۳۹۰	۱۵۶	۹/۷
۱۳۹۱	۱۸۴	۱۱/۴
۱۳۹۲	۱۸۵	۱۱/۴
۱۳۹۳	۱۸۵	۱۱/۴
۱۳۹۴	۱۹۲	۱۱/۹
۱۳۹۵	۱۹۵	۱۲/۱
۱۳۹۶	۱۸۳	۱۱/۳
۱۳۹۷	۱۹۸	۱۲/۲
۱۳۹۸	۲۰۶	۱۲/۷
۱۳۹۹	۲۰۸	۱۲/۹
۱۴۰۰	۲۱۶	۱۳/۴
۱۴۰۱	۲۱۹	۱۳/۵
۱۴۰۲	۲۲۳	۱۳/۸
۱۴۰۳	۲۵۱	۱۵/۵
۱۴۰۴	۲۵۸	۱۶

۸-۳- صادرات تخم مرغ: اصولاً یکی از اهداف عالیه جمهوری اسلامی ایران علاوه بر تحقق خودکفایی، گسترش و توسعه صادرات محصولات غیرنفتی به اقصی نقاط دنیا و به ویژه کشورهای همسایه خود می‌باشد و مزیت نسبی

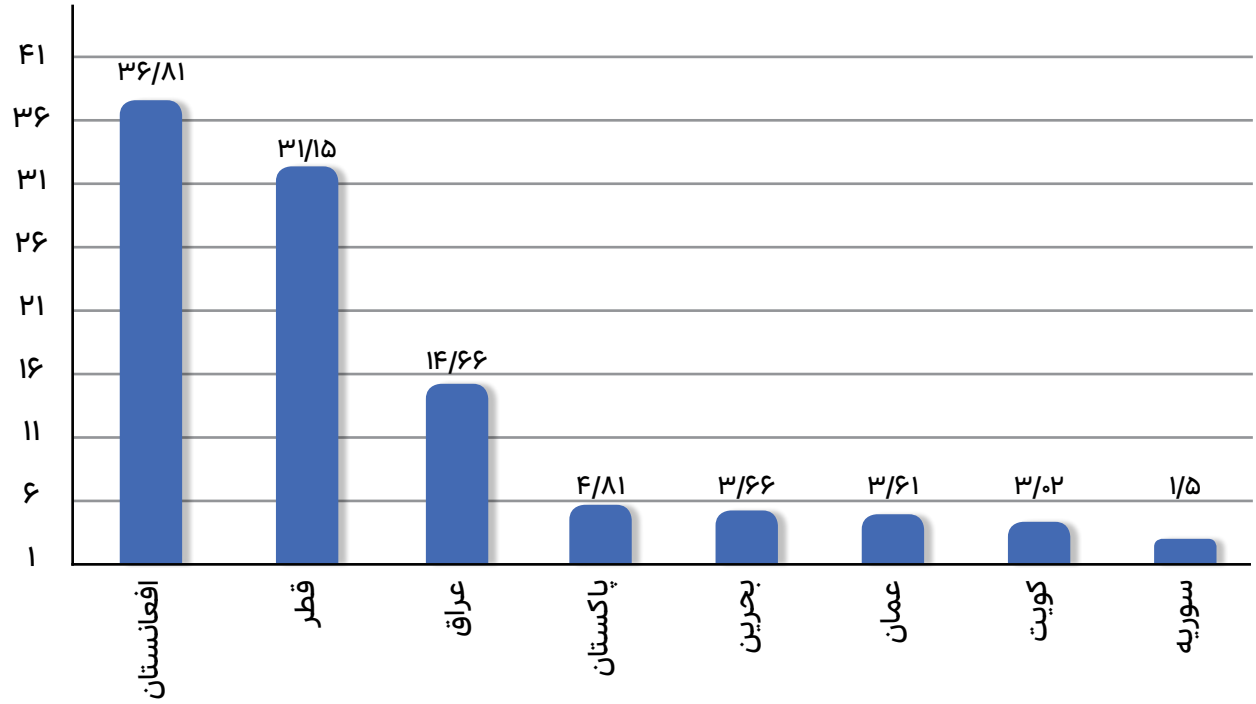
ایجـاد شـده در صادرات تخم مـرغ و فراورده‌های آن می‌تواند در جهت حفظ شـرایط تولید این محصولات و همچنین توسـعه آن‌ها بنا بر ظرفیت موجود کشور و تحقق سرمایه‌گذاری‌های آینده، بسیار تاثیرگذار باشد. ولی از سوی دیگر بدلیل عدم تحقق کامل شـرایط عرضه تخم مرغ بصورت بسـته‌بندی بهداشـتی توسط شـرکت‌های دارای نام تجاری معتبرکه متعهد به حفظ ویژگی‌های سـلامت، بهداشـت و اقتصاد تولید و مصرف این محصولات در جامعه هسـتند و جایگاه برندها در صادرات تخم مرغ به‌خوبی دیده نشـده اسـت، همواره صادرات این اقلام به شکلی بدون برنامه و اهداف مشخص و غالباً به صورت پیله‌وری از سوی افرادی که تعهدات مشخصی را بر عهده نداشته‌اند و صرفاً اهداف اقتصـادی فردی را دنبال کرده‌اند صورت گرفته اسـت در نتیجه باعث آسـیب جدی به حقـوق مصرف‌کنندگان و حتی تولیدکنندگان شده و موانع اجتناب ناپذیری را در مسیر صادرات مستمر و پایدار آن فراهم ساخته است.

از سـوی دیگـر هنگام مقرون به‌صرفه بودن صادرات، همواره تقاضا بـرای این امر بصورت فزاینده و قابل توجه بـوده که در این موارد عمدتاً مصرف کننده داخلی را دچار چالش اساسـی نمـوده و هنگام غیر اقتصادی بودن این فعالیت متقاضیان صادرات با رفع تکلیف از خود و عدم پایبندی به هرگونه تعهدی به داخل و مشتریان خارجی علاوه بر ایجاد وجهه نامناسـب از کشـور، تولیدکنندگان تخم مرغ رابه زیان قابل توجه روبرو نموده‌اند و این امر حاکی از ضرورت تدبیر ویژه در جهت متعهد نمودن شـرکت‌های مجاز به صادرات برای حفظ و توسـعه این بازار از یکسـو و رعایت حقوق مصرف‌کنندگان در زنجیره عرضه کلان کشور از سوی دیگر بر مبنای توانایی نامبردگان می‌باشد.

جدول آمار ماهیانه و مقاصد صادرات تخم مرغ ایران در سال ۱۴۰۴

کشور مقصد / ماه	افغانستان	امارات	بحرین	پاکستان	سوریه	عراق	عمان	قطر	کویت	ترکمنستان	تاجیکستان	سودان	سومالی	جیبوتی	آذربایجان	گرجستان	جمع	درصد
فروردین	۵۱۳۲	۲۰	۲۹۰	۲۵۰	۰	۱۲۴۹	۱۲۵	۳۶۱۹	۰	۰	۲۰	۰	۲۵	۱۷۵	۰	۰	۱۰۹۰۵	۱۰/۳۶
اردیبهشت	۳۲۸۷	۰	۲۵۰	۷۸۵	۰	۲۴۵۲	۱۲۵	۳۵۰۵	۷۵	۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۵۷۹	۱۰/۰۶
خرداد	۲۰۵۳	۰	۱۷۵	۳۵۰	۰	۶۷۴	۰	۲۴۹۰	۲۲۵	۰	۰	۷۵	۰	۰	۰	۰	۶۰۴۲	۵/۷۴
تیر	۱۷۵۰	۱۵۰	۲۷۱	۲۰۰	۰	۱۲۴۷	۰	۳۷۵۲	۲۸۳	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۰	۷۶۷۸	۷/۲۹
مرداد	۴۰۲۳	۰	۲۲۶	۱۲۴۴	۰	۸۹۱	۲۰۰	۵۱۴۹	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۰	۰	۱۱۷۸۳	۱۱/۲۰
شهریور	۵۵۲۷	۸۸	۳۰۰	۱۰۰۴	۰	۹۵۱	۱۰۲۹	۲۳۱۹	۲۷۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۴۹۳	۱۰/۹۲
مهر	۵۶۳۸	۰	۲۰۰	۷۰۰	۰	۱۸۸۳	۳۹۵	۱۵۵۰	۵۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۸۹۱	۱۰/۳۵
آبان	۳۹۰۵	۰	۳۴۵	۴۷۵	۰	۱۰۹۹	۴۲۲	۳۱۵۰	۴۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۹۸۴۶	۹/۳۵
آذر	۶۵۰	۰	۵۰۰	۰	۰	۵۰۰	۰	۲۳۰۰	۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۴۵۰	۴/۲۳
دی	۷۰۰	۰	۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۲۵	۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۲۲۵	۳/۰۶
بهمن	۴۲۰۵	۵۰	۸۰۰	۵۰	۱۴۷۵	۴۴۳۰	۱۵۰۰	۲۶۲۵	۴۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۵۳۵	۱۴/۷۶
اسفند	۱۸۷۵	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	۰	۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۸۲۵	۲/۶۸
جمع کل	**۳۸۷۴۵**	**۳۰۸**	**۳۸۵۷**	**۵۰۵۸**	**۱۵۷۵**	**۱۵۴۲۶**	**۳۷۹۶**	**۳۲۷۸۴**	**۳۱۸۳**	**۱۰۰**	**۲۰**	**۷۵**	**۲۵**	**۲۲۵**	**۲۵**	**۵۰**	**۱۰۵۲۵۲**	**۱۰۰**
درصد	**۳۶/۸۱**	**۰/۲۹**	**۳/۶۶**	**۴/۸۱**	**۱/۵۰**	**۱۴/۶۶**	**۳/۶۱**	**۳۱/۱۵**	**۳/۰۲**	**۰/۱۰**	**۰/۰۲**	**۰/۰۷**	**۰/۰۲**	**۰/۲۱**	**۰/۰۲**	**۰/۰۵**	**۱۰۰**	**-**

درصد سهم کشورهای مقصد صادرات تخم مرغ ایران

نکته قابل توجه در اهداف صادراتی ایران در سال ۱۴۰۴ طبق پیش‌بینی قبلی فدراسیون (که کشور عراق بتدریج ولی با سرعت بالا از دایره اصلی هدف صادراتی ایران حذف خواهد شد) سهم عراق نسبت به ۱۴۰۳ نصف شده و به نسبت سال ۱۴۰۲ تا ۷۵ درصد کاهش یافته است و کشور عمان نیز برخلاف سال ۱۴۰۳که هیچ وارداتی نداشته است مجددا" با سهم کمی دوباره به بازار هدف ایران اضافه شده است.

گرچه کشور قطر سهم خود را بطور قابل توجهی افزایش و سهم کاهشی عراق را جبران نمود ولی بازهم بدلیل جمعیت بالقوه قطر و رفتارهای صادرکنندگان که گاهی به ضرر کلان کشور تمام می‌شود چون برند تجاری نیستند نمی‌توان حساب ویژه‌ای روی این کشور و حتی کشورهای آفریقایی اضافه شده به لیست صادرات باز نمود.

به هرحال باید بدانیم که بازارهای هدف عمده ایران بسرعت در حال خوداتکایی هستند و پیش‌بینی می‌شود کشور عراق و حتی افغانستان که سهم عمده بازار صادرات ما را بخود اختصاص داده‌اند حداکثر تا ۳ سال آینده مشتری بالقوه باشند و اگر برای صادرات محصولات تخم مرغ (پودر و مایع پاستوریزه) برنامه‌ریزی مشخص و تدبیر نشود، صادرات تخم مرغ با چالش جدی مواجه شود.

فدراسیون طیور ایران

آدرس : تهران ، خیابان ستارخان، خیابان باقرخان، پلاک ۷۰، واحد ۴

تلفن : ۰۲۱۶۶۵۶۲۴۴۰

www.iranpf.com

